

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
В Л А Д А**

**ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА
ЗА 2010. ГОДИНУ**

Бања Лука, децембар 2009. године

САДРЖАЈ

УВОД	3
1. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У ПРЕТХОДНОМ ПЕРИОДУ	4
1.1 Бруто домаћи производ	4
1.2 Тржиште рада	8
1.3 Политика зарада	10
1.4 Инвестициона политика	11
1.5 Економски односи са иностранством	16
1.6 Монетарна кретања	17
2. ПРОЈЕКЦИЈА ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМСКИХ ИНДИКАТОРА ЗА 2010. ГОДИНУ	19
3. ФИСКАЛНА КРЕТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	21
3.1 Фискална кретања у периоду од 2007 до 2009. године	21
3.2 Јавни приходи у 2009. и 2010. години	22
3.3 Јавни расходи у 2009. и 2010. години	23
3.4 Ванбуџетски фондови	25
3.5 Јавни дуг	26
4. ПОСЕБНЕ ПОЛИТИКЕ	27
4.1 Политике реалног сектора	27
4.2 Политике финансијског сектора	30
4.3 Политике сектора људских ресурса	38
4.4 Политике социјалног сектора	51
4.5 Јавна управа	58
4.6 Секторске политике	61
4.6.1 Пољопривреда, шумарство и водопривреда	61
4.6.2 Рударство	63
4.6.3 Прерађивачка индустрија	65
4.6.4 Енергетика	67
4.6.5 Грађевинарство	71
4.6.6 Саобраћај	72
4.6.7 Поштански саобраћај, телекомуникације и радио-дифузија	74
4.6.8 Трговина	76
4.6.9 Туризам	76
4.6.10. Управљање простором и заштита животне средине	77
5. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ	77
6. РЕАЛИЗАЦИЈА ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ	78

УВОД

Текућа, 2009. година, је у највећој мјери обиљежена прво финансијском, а затим и глобалном економском кризом. Финансијска криза изазвана сломом тржишта стамбених кредита у САД захватила је, директно или индиректно, економије скоро свих земаља свијета. Њене последице су банкротски познатих инвестиционих банака, велики губици многих других финансијских институција и компанија из нефинансијског сектора, смањење обима пословних активности, отпуштање радника, смањење потрошње, и наравно, пад стопе раста бруто домаћег производа (у даљем тексту БДП). За разлику од економија великих земаља, главних инвеститора и носиоца технолошког развоја, мање земље, као што је и Република Српска, немају великог утицаја на кретања у свјетским размјерима, али могу инструментима и мјерама економске политике утицати да се негативни ефекти кризе што мање осјете и што брже превазиђу.

У последње три године Република Српска се афирмисала као препознатљив економски субјект у ширим регионалним оквирима, са стопама раста БДП-а знатно већим од регионалног просјека, те фискалном равнотежом која је омогућила вођење самосталне економске политике и измиривање свих обавеза на унутрашњем и међународном плану. То се позитивно одразило на економску стабилност и самоодрживост, социјалну уравнотеженост и кредибилитет Републике Српске код међународних финансијских институција. Захваљујући томе, значајно је повећан и интерес страних инвеститора за улагање у различите дугорочне пројекте на простору Републике Српске.

Као и у другим транзицијским земљама, глобална економска криза је посредно утицала и на привреду Републике Српске. Глобалном економском кризом су погођени сви сектори, али су мале и неразвијене земље посебно погођене падом тражње и падом цијена основних сировина и полупроизвода (металне и неметалне руде и полупроизводи).

Међутим, за разлику од других земаља, Република Српска је у годину утицаја свјетске економске кризе ушла фискално стабилна, са успјешно проведеним процесом приватизације и структуралним реформама, ниским учешћем јавне потрошње и јавног дуга у БДП-у, те реформисаним директним порезима, с циљем смањења оптерећења привреде. Реализацијом Развојног програма Републике Српске (РППС), Влада Републике Српске је покренула велики инвестициони циклус, а уједно програмом Инвестиционо-развојне банке Републике Српске додатно су подржане кредитне активности финансијског сектора и одржавање привредне активности.

Такође, Влада Републике Српске је на вријеме дефинисала и донијела и Програм мјера за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе на Републику Српску. Поред тога, захваљујући пуштању у погон раније припремљених капиталних погона и инфраструктурних пројеката, те ефектима подстицајних мјера у другим програмима, Влада Републике Српске је значајно утицала на привредну активност и очување радних мјеста. Имајући у виду да су друге транзиционе земље, прије свих Хрватска, Македонија, Србија и Албанија, као и земље ЕУ 27 забиљежиле негативне стопе раста БДП-а у интервалу од -2,5% до -5,2%, номинална стопа раста БДП-а која се очекује у Републици Српској за 2009. год. од 0,1% свакако доказује да су мјере Владе Републике Српске биле правовремене, ефикасне и ефективне, те да су дале и више него добре резултате у ублажавању ефеката свјетске економске кризе. Највећи пад БДП-а у Републици Српској односи се на пад учешћа индиректних пореза од око 15%.

Да су мјере Владе Републике Српске, као и њени ранији програми, били ефикасни потврђује и успјешно проведено процес склапања Stand-by аранжмана са Међународним монетарним фондом на нивоу Босне и Херцеговине, с циљем успостављања услова за даљи раст и конвергенцију ка Европској Унији. Међутим, склапање аранжмана на нивоу Босне и Херцеговине, може да учини аранжман неизвјесним, имајући у виду стање у Федерацији Босне и Херцеговине.

С обзиром да привредна кретања у ширем, и уопште у глобалном, окружењу показују да слиједи период оживљавања економских активности, постоје реалне претпоставке за повратак

на ранију динамику раста и побољшање квалитета привређивања, односно подизање конкурентности привреде Републике Српске.

1. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У ПРЕТХОДНОМ ПЕРИОДУ

1.1 Бруто домаћи производ

У периоду од 2006. до 2008. године бруто домаћи производ у Републици Српској је стално растао по реалној стопи од 5.8 до 6.7, што је знатно изнад остварења у земљама ширег

регионалног окружења. Међутим, економска криза је успорила тај раст и у 2009. години се очекује номинална стопа раста бруто домаћег производа од 0,1% (БиХ -3.0%), што је ипак знатно већа стопа него у другим земљама које су тек изашле из транзиције, гдје су забиљежене високе негативне стопе у распону -2.5% до -5.2% (ЕУ 27, Хрватска, Македонија, Србија, Албанија).¹

Учеће Републике Српске у бруто домаћем производу Босне и Херцеговине порасло је са 34.2% у 2006. на 35.4% у 2009. години.

Табела 1.1: Бруто домаћи производ и бруто домаћи производ по становнику

	БДП у мил. КМ (текуће цијене)		% РС у БиХ	Индекс (текуће цијене)		Стопе раста (сталне цијене)		БДП per capita у КМ (текуће цијене)		БДП per capita у € (текуће цијене)	
	РС	БиХ		РС	БиХ	РС	БиХ	РС	БиХ	РС	БиХ
2006	6,544	19,121	34,2%	113.6	113.0	5.8	7.2	4,533	4,976	2,318	2,545
2007	7,351	21,759	33,8%	112.3	113.8	6.7	6.0	5,106	5,663	2,611	2,895
2008	8,489	24,716	34,3%	115.5	113.6	6.2	5.7	5,895	6,435	3,015	3,290
2009 проц.	8,497	23,975	35,4%	100.1	97.0	0.0	-3.0	5,942	6,243	3,039	3,192

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука и Агенција за статистику БиХ, Сарајево

Бруто домаћи производ по становнику у протекле три године је порастао са 4,533 КМ (2,318 €) у 2006. на 5,942 КМ (3,039 €) у 2009. години. Међутим, у односу на просјек ЕУ 27, па и у односу на њене новопримљене чланице или државе кандидате, то су још увијек веома ниске вриједности².

Табела 1.2: Бруто домаћи производ по дјелатностима (у 000 КМ)

	Подручје класификације дјелатности	2005	2006	2007	2008
A	Пољопривреда, лов и шумарство	767.719	858.736	917.799	977.617
B	Рибарство	2.544	3.014	5.286	5.458
C	Вађење руде и камена	109.903	114.611	125.897	169.204
D	Прерађивачка индустрија	554.284	599.162	674.703	736.521
E	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом	306.385	312.279	310.861	394.352

¹ Извор: World Economic outlook, October 2009.

Стопе раста	ЕУ 27	ЕУ е.з.	Е10	Сло	Хрв	Мак	Срб	Алб	БиХ
2008	1.0	0.7	3.0	6.8	2.4	4.9	3.5	5.4	5.4
2009 процјена	-4.2	-4.2	-5.0	0.7	-5.2	-2.5	-4.7	-4.0	-3.0
2010 процјена	0.4	0.3	1.6	2.2	0.4	2.0	0.6	1.5	2.0

² Бруто домаћи производ по становнику ЕУ 27 у 2008. години: (25,100 EUR = 100)

Аус.	Буг	Чеш	Мађ	Лит	Лет	Пољ	Рум	Слк	Сло	Алб	Хрв	Мак	Срб	РС
135.4	17.8	56.2	42.0	40.5	38.1	37.5	25.2	49.6	73.5	11.1	42.3	12.6	18.3	12.1

F	Грађевинарство	264.220	289.938	398.131	507.483
G	Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	645.732	787.146	870.338	1.147.208
H	Хотели и ресторани	100.897	112.312	116.669	117.846
I	Саобраћај, складиштење и везе	394.279	411.886	458.121	547.778
J	Финансијско посредовање	122.421	136.750	197.385	220.849
K	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	622.670	644.012	686.144	704.360
L	Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	499.079	560.749	634.362	773.288
M	Образовање	173.249	205.321	232.610	323.795
N	Здравствени и социјални рад	181.065	212.685	247.462	391.344
O	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	77.561	85.952	107.649	135.819
	FISIM	80.414	87.904	146.377	182.251
	Бруто додата вриједност (БДВ)	4.741.598	5.246.649	5.837.090	6.970.671
	Порези на производе и услуге	1.040.807	1.325.013	1.554.121	1.580.645
	Субвенције на производе (минус)	19.443	27.936	40.226	62.029
	Бруто домаћи производ	5.762.962	6.543.726	7.350.985	8.489.287

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Учешће бруто додате вриједности у укупном бруто домаћем производу креће се од 79-82%, а преосталих 18-21% чине порези на производе и услуге умањени за субвенције на производе (погледати табелу 1.3). Учешће пореза у укупном бруто домаћем производу Републике Српске процентуално је веће него у чланицама земаља ЕУ 27 (10.6 % просјек у 2008. год).

Ако се погледа структура привреде Републике Српске, још увијек је релативно ниско учешће прерађивачке индустрије у укупном бруто домаћем производу, дјелатности која треба да генерише технолошки напредак и извозне производе, с једне, те је низак ниво финализације производње, с друге стране. Прерађивачка индустрија, у 2008. год. учествује са око 9% у бруто домаћем производу, али је њен допринос и даље знатно мањи од доприноса пољопривреде. Република Српска је активни извозник електричне енергије, са реалним изгледима да постигне повољну позицију и у размјени других енергената. Та чињеница утицаће на повећање степена финализације и повећање учешћа прерађивачке индустрије у укупној привреди.

Табела 1.3: Структура бруто домаћег производа по дјелатностима (у %)

	Подручје класификације дјелатности	2005	2006	2007	2008
A	Пољопривреда, лов и шумарство	13,3	13,1	12,5	11,5
B	Рибарство	0,0	0,0	0,1	0,1
C	Вађење руде и камена	0,0	1,8	1,7	2,0
D	Прерађивачка индустрија	9,6	9,2	9,2	8,7
E	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом	5,3	4,8	4,2	4,6
F	Грађевинарство	4,6	4,4	5,4	6,0

G	Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	11,2	12,0	11,8	13,5
H	Хотели и ресторани	1,8	1,7	1,6	1,4
I	Саобраћај, складиштење и везе	6,8	6,3	6,2	6,5
J	Финансијско посредовање	2,1	2,1	2,7	2,6
K	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	10,8	9,8	9,3	8,3
L	Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	8,7	8,6	8,6	9,1
M	Образовање	3,0	3,1	3,2	3,8
N	Здравствени и социјални рад	3,1	3,3	3,4	4,6
O	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	1,3	1,3	1,5	1,6
	FISIM	1,4	1,3	2,0	2,1
	Бруто додата вриједност (БДВ)	82,3	80,2	79,4	82,1
	Порези на производе и услуге	18,1	20,2	21,1	18,6
	Субвенције на производе (минус)	0,3	0,4	0,5	0,7
	Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0

Чињеница да Република Српска располаже значајним пољопривредним и шумским ресурсима има за последицу високо учешће ове дјелатности у БДП-у (2008. год. 11.5%). Међутим, спољнотрговински дефицит у размјени пољопривредних производа, указује на одређене квалитативне недостатке у развоју ове дјелатности.

Табела 1.4: Стопа раста бруто домаћег производа по дјелатностима

	Подручје класификације дјелатности	2006/2005	2007/2006	2008/2007	2008/2005
A	Пољопривреда, лов и шумарство	111,9	106,9	106,5	127,3
B	Рибарство	118,5	175,4	103,3	214,5
C	Вађење руде и камена	104,3	109,8	134,4	154,0
D	Прерађивачка индустрија	108,1	112,6	109,2	132,9
E	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом	101,9	99,5	126,9	128,7
F	Грађевинарство	109,7	137,3	127,5	192,1

G	Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	121,9	110,6	131,8	177,7
H	Хотели и ресторани	111,3	103,9	101,0	116,8
I	Саобраћај, складиштење и везе	104,5	111,2	119,6	138,9
J	Финансијско посредовање	111,7	144,3	111,9	180,4
K	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	103,4	106,5	102,7	113,1
L	Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	112,4	113,1	121,9	154,9
M	Образовање	118,5	113,3	139,2	186,9
N	Здравствени и социјални рад	117,5	116,4	158,1	216,1
O	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	110,8	125,2	126,2	175,1
	FISIM	109,3	166,5	124,5	226,6
	Бруто додата вриједност (БДВ)	110,7	111,3	119,4	147,0
	Порези на производе и услуге	127,3	117,3	101,7	151,9
	Субвенције на производе (минус)	143,7	144,0	154,2	319,0
	Бруто домаћи производ	113,5	112,3	115,5	147,3

Ако се погледају стопе раста бруто домаћег производа по дјелатностима види се да је у свим годинама, и по свакој привредној дјелатности, дошло до раста БДП-а, изузимајући само сектор енергетике у 2007. години, који је имао пад од 0,5% у односу на 2006. годину. Поред тога, сектор пољопривреде, који у 2008. години учествује са 11.5% у БДП-у, забиљежио је раст од 27.3% у односу на 2005. годину. Такође, сектор грађевинарства, са 6.0% учешћа у БДП-у забиљежио је раст од 92.1%.

1.2 Тржиште рада

Влада Републике Српске је на вријеме дефинисала и донијела Програм мјера на сузбијању посљедица економске кризе. Поред тога, захваљујући пуштању у погон раније припремљених капиталних погона и инфраструктурних пројеката, те ефектима подстицајних мјера у другим програмима, Влада Републике Српске је значајно утицала и на очување радних мјеста. Међутим, економска криза одразила се и на тржишту рада.

Табела 1.5: Запосленост и незапосленост у Републици Српској

Запосленост								
	Број запослених (000, стање у септембру)			Стопе раста (%)		Индекси		
	РС	БиХ	% БиХ	РС	БиХ	РС	БиХ	
2005	244,2	644,0	37,9	3,1	1,2	100,0	100,0	
2006	253,0	651,4	38,8	3,6	1,1	103,6	101,1	
2007	259,1	676,1	38,3	2,4	3,8	106,1	105,0	
2008	259,4	706,1	36,7	0,1	4,4	106,2	109,6	
2009	252,1	688,6	36,6	-2,8	-2,5	103,2	106,9	
Незапосленост								
	Број незапослених			Стопе раста (%)		Индекси		

	(000, стање у септембру)						
	РС	БиХ	% БиХ	РС	БиХ	РС	БиХ
2005	154,9	518,2	29,9	4,0	8,1	100,0	100,0
2006	141,3	518,5	27,3	-8,8	0,1	91,2	100,1
2007	135,0	520,4	25,9	-4,5	0,4	87,2	100,4
2008	133,1	480,3	27,7	-1,4	-7,7	85,9	92,7
2009	141,1	502,2	28,1	6,0	4,6	91,1	96,9
Стопе запослености и незапослености (%)							
	Стопа запослености (Анкета)		Стопа незапослености (Административни подаци) *		Стопа незапослености (Анкета о радној снази)		
	РС	БиХ	РС	БиХ	РС	БиХ	
2005			38,8	44,6			
2006	30,9	29,7	35,8	44,3	28,5	31,1	
2007	35,1	31,2	34,3	43,5	25,2	29,0	
2008	37,3	33,6	33,9	40,5	20,5	23,4	
2009	37,2	33,1	35,9	42,2	21,4	24,1	

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука; Агенција за статистику БиХ, Сарајево; Завод за запошљавање Републике Српске

Табела 1.6: Број и структура запослених по дјелатностима

		Број		Структура (%)	
		2005	2008	2005	2008
A+B	Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	8,586	9,170	3.5	3.5
C+E	Рударство и енергетика	13,344	14,364	5.5	5.5
D	Прерађивачка индустрија	55,438	59,291	22.7	22.9
F	Грађевинарство	12,141	15,365	5.0	5.9
G+H	Трговина и угоститељство	58,345	66,930	23.9	25.8
I	Саобраћај, складиштење и везе	14,788	15,124	6.1	5.8
J+K	Финансијско посредовање и промет некретнина	11,253	13,487	4.6	5.2
L	Државна управа и одбрана и обавезно соц. осиг.	18,511	21,359	7.6	8.2
M+N	Образовање, здравствени и социјални рад	32,101	34,026	13.1	13.1
O	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	19,693	10,301	8.1	4.0
Укупно		244,200	259,417	100.0	100.0

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Смањена привредна и инвестициона активност највише су погодили запослене у индустрији и грађевинарству. Ако се посматра кретање броја незапослених, на евиденцији Завода за запошљавање у 2009. години, број незапослених у септембру у односу на јануар се повећао за 6.266 лица.

Последњих година, бруто домаћи производ у већини дјелатности је растао брже од раста запослености и то је резултовало повећањем продуктивности рада. Међутим, привреда Републике Српске је још увијек испод нивоа продуктивности који би јој омогућио равноправан положај у вањској конкуренцији, па и у оквирима на подручју СЕФТА-е, а још мање на ширем европском простору.

Прерађивачка индустрија, која са 8.7% бруто домаћег производа у 2008. год. ангажује чак 22.5% укупне запослености, последица је недовољне техничке опремљености прерађивачке индустрије, односно, велике радне интензивности производног процеса. У развијеним економијама прерађивачка индустрија по правилу има веће учешће у бруто домаћем производа него у укупној запослености.

1.3 Политика зарада

У 2008. години на средства за запослене односи се 41,8% бруто домаћег производа. У периоду од 2007-2009. године, однос просјечне пензије и просјечне нето плате је између 41.3% и 43.6%, док је тај однос за пензионере који су радили пуни радни стаж далеко повољнији, односно креће се у интервалу од 54.3% до 59.0%.

Табела 1.7: Плате у Републици Српској

	2007	2008	2009	Стопа раста (текуће цијене, %)		
				2007	2008	2009
БДП (тек. цијене, мил. КМ)	7,351	8,489	8,497	112.3	115.5	100.1
Средства за запослене (у мил. КМ)	2,854	3,548	3,026	116.1	124.3	86.8
Средства за запослене/БДП (%)	38.8	41.8	35.6			
Просјечна плата (КМ)						
➤ Бруто плата ³	875	1,132	1,204	110.3	129.4	106.3
➤ Нето плата*	585	755	788	112.3	129.1	104.2
Просјечна пензија	255	312	333	121.4	122.4	106.7
Просјечна пензија за пуни стаж	345	428	428			
Просј. пензија/нето плата (%)	43.6	41.3	42.3			
Просј. пензија за пуни радни стаж / нето плата (%)	59.0	56.8	54.3			
*) У 2009. односи се на просјек у периоду I-IX						
Просјечна пензија за пуни стаж у 2009. год односи се на јун						
Извор: Републички завод за статистику, Бања Лука; Фонд ПИО Републике Српске; Министарство рада и борачко-инвалидске заштите						

На раст нето плата у периоду I-IX 2009 у односу на просјечну плату у 2008. години утицао је, прије свега, пораст плата у енергетици (11.8%), комуналним дјелатностима и осталим личним услугама (10.5%), школству (8.8%), трговини (8.1%), угоститељству (6.5%) и прерађивачкој индустрији (6.7%), а смањења плата забиљежено је код промета некретнина (-1.0%), пољопривреди и шумарству (-0.8%) и у здравству (-5.5%).⁴

Запослени у дјелатности финансијског посредовања су и у периоду I-IX 2009. године најбоље плаћени (Ø 1,264 КМ), а иза њих слиједе запослени у државној управи (1,083 КМ), здравству (1,048 КМ), енергетици (925 КМ), образовању (905 КМ) и рударству (890 КМ). И даље су неупоредиво најслабије плаћени радници у реалном сектору, посебно у прерађивачкој индустрији и грађевинарству, а чињеница је да ове двије дјелатности ангажују једну четвртину укупне запослености. Међутим, не треба заборавити да и квалификациона структура запослених по појединим секторима има пресудан утицај на висину просјечне плате, јер квалификациона структура запослених нпр. у државној управи, гдје значајан удио имају радници са високом стручном спремом, логично је да има за посљедицу већу просјечну плату од нпр. просјечне плате у грађевинарству, гдје је највећи број квалификованих радника. Очигледно, цијена рада није узрок ниске конкурентности наше прерађивачке индустрије, већ узроке треба тражити на другој страни – у организацији и управљању, технолошкој опремљености и програмској структури.

3 Просјечне плате у неким земљама централне и југоисточне Европе – у еврима (Еуростат)												
Аус	Сло	Мађ	Чеш	Слк	Рум	Буг	Хрв	Срб	Алб	ФБиХ	РС	
Бруто плата мјесечно												
2,780 €	1391 €	791 €	944 €	697 €	474 €	268 €	1,044 €	558 €	236 €	565 €	579 €	
199.9	100	56.9	67.9	50.1	34.1	19.3	75.1	40.1	17.0	40.6	41.6	
Бруто домаћи производ по запосленом												
154.1	100	80.3	83.4	78.2	68.3	44.4	80.3	45.1	37.3	71.8	64.2	
Бруто домаћи производ по становнику (куповна моћ)												
135.1	100	66.2	85.1	74.9	42.7	41.7	62.9	36.6	23.4		30.0 (БиХ)	

⁴ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Табела 1.8: Просјечне нето плате по дјелатностима

	Нето плате у КМ		2009/ 2008 (%)	
	Ø2008	ØI-IX-2009		
J	1,219	1,264	103.7	A - Пољопривреда и шумарство, B - Рибарство,
L	1,023	1,083	105.9	C - Вађење руде и камена,
N	1,109	1,048	94.5	D - Прерађивачка индустрија,
E	828	925	111.7	E - Снабдијевање ел. ен, гасом и водом,
M	832	905	108.8	F - Грађевинарство,
C	849	890	104.8	G - Трговина,
I	758	789	104.1	H - Хотели и ресторани,
Укупно	755	788	104.4	I - Саобраћај и телекомуникације, J – Фин. посредовање,
O	582	643	110.5	K - Промет некретнина,
K	639	633	99.1	L - Државна управа,
A	618	613	99.2	M – Образовање,
F	536	549	102.4	N - Здравство и соц. рад,
G	506	547	108.1	O - Остале комуналне дјел. и личне услуге
D	490	522	06.5	
H	457	487	106.6	

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Упореди ли се ниво просјечних плата у Републици Српској и у другим земљама транзиције видљиво је да је ниво просјечне плате у Републици Српској виши у односу на неке земље Европске Уније (Бугарска).⁵

1.4 Инвестициона политика

Укупна инвестициона политика у Републици Српској, како комерцијална, тако и јавна, осим развојне компоненте, имала је и димензију ублажавања и превазилажења негативних ефеката свјетске економске кризе на економију Републике Српске. Планирани обим и структура инвестиција у наредној години управо треба да обезбиједи још ефикасније и ефективније коришћење свих расположивих развојних потенцијала, у сврху стварања бољих животних услова грађана Републике Српске, повећања запослености и одрживог привредног развоја.

Постојећа глобална финансијска криза била је битан ограничавајући фактор раста бруто домаћег производа и већег и квалитетнијег инвестирања у привреду Републике Српске. У таквим околностима још више је дошла до изражаја улога властитих извора и потреба очувања макроекономске стабилности.

У табели 1.9 приказане су остварене укупне инвестиције у стална средства у периоду од 2005. до 2008. године, према дјелатности инвеститора. У односу на раније године, у 2008. години примјетна су побољшања у погледу обима и структуре инвестиција. Порасло је учешће прерађивачке индустрије са 15.12% у 2005. на 16.61% у 2008. години. Вриједност инвестиција у 2008. већа је за 30.5% у односу на 2007, односно 82.36% у односу на 2005. годину. Иако је учешће инвестиција у области државне управе, одбране и обавезног социјалног осигурања, у структури укупних инвестиција, имало тенденцију пада у 2008. год, у односу на претходне године, још увијек је доста високо, и износи нешто више од ¼ укупних улагања у 2008. години (25.16%). Посебно треба уочити да је порасло учешће укупних инвестиција у БДП са 16.98% у 2005. год. на 21.02% у 2008. години.

⁵ Просјечне бруто плате у 2006: Бугарска 242.9 €, Естонија 840 €, Литванија 646.1 €, Мађарска 947.1 €, Румунија 413.8 €, Чешка 1,027.6 €, Словачка 775.4 €, Словенија 1,284.9 €, Хрватска 905.7 €, Србија 484.2 € (2007), Република Српска 405.4 € (2006), 447.4 € (2007), 573.2 € (2008), подаци Eurostata.-

Јавне инвестиције

Јавне инвестиције у друштвену и физичку инфраструктуру су значајан ресурс под контролом Владе Републике Српске и средство за остварење свеопштег циља повећања бруто домаћег производа.

Обједињавањем инвестиција из три основна извора финансирања: Развојни програм Републике Српске, Буџет Републике Српске и кредитни аранжмани, њиховим координисањем и усклађивањем приоритета инвестициона активност је значајно повећана.

Настављајући интензивну инвестициону политику у периоду 2009-2011. год. обезбјеђене су јавне инвестиције у износу од 1.969.740.000,00 КМ, што представља раст од 3,5% у односу на претходни трогодишњи период. Ради се о инвестицијама које су у току и оним за које је обезбјеђен извор финансирања. Међу изворима финансирања доминирају ино-средства (кредитна и донаторска средства међународних финансијских институција) из којих се финансира 975,1 милион КМ или 49,5% инвестиција, а остатак од 994.6 милиона или 50,5% су домаћи извори финансирања и то: Развојни програма Републике Српске, који у финансирању јавних инвестиција учествује са 23%, потом буџетска средства Владе и потрошачких јединица са 19,8%, те остали извори (средства градова, општина, јавних предузећа) са 7,7 %.

Анализа секторске структуре инвестиција показују и даље велику концентрацију јавних средстава у саобраћај и транспортну инфраструктуру од скоро 50% свих јавних инвестиција, слиједи сектор здравства са 12% учешћа у инвестицијама. Инвестиције у образовање се значајно повећавају, па са 2,04% колико је износило њихово учешће према претходној Политици јавних улагања, према садашњем документу учешће инвестиција у образовање је на нивоу 4,43%. Јавне инвестиције у области индустрије, енергетике и рударства задржавају свој тренд учешћа од 11%, а повећавају се инвестиције у пољопривреду, шумарство и водопривреду са 6,4% на 7,4% и инвестиције у заштиту животне средине са 6,17% на 7,7%.

Овакав секторски распоред одражава и генералну развојну политику Владе по којој физичка инфраструктура још увијек није прилагођена савременим економијама, те захтјева велика улагања, и по којој се велика пажња поклања компаративним предностима Републике Српске попут пољопривреде и здраве животне средине, те значајно улаже у људске ресурсе кроз инвестиције у образовању.

Посебно је важно истаћи ефекте остварене реализацијом Развојног програма Републике Српске прије свега реализацијом пројеката из економско-социјалне компоненте, с обзиром да су на бесповратној основи. Савјет за развој је одржао 10 сједница на којима је одобрио 215 пројеката у укупној вриједности 391.494.014,00 КМ. Међу одобреним пројектима доминирају пројекти из области: инфраструктуре (86 пројеката), развоја запослености и људских ресурса (117 пројекта) и реформа здравственог система (12 пројекта). Основни принцип ових инвестиција је да оне морају резултирати повећањем вриједности имовине Републике Српске. Сходно томе, ефекти или директне користи од ових 215 пројеката су сљедеће: гради се или реконструише 403 километра путних праваца односно 40 км магистралних, 76 км регионалних и 287 км локалних путева; 22 општине ће добити нову водоводну и канализациону инфраструктуру; 85 школа се гради или реконструише; биће изграђено 6 градских спортских дворана, а 13 домова културе ће бити изграђено или санирано; финансира се 6 пројекта из области високог образовања; кроз 11 пројеката се граде или осавременују домови здравља и клинички центар; и 7 капиталних инвестиција се реализује из области правосудног система (судови, тужилаштва и затвори).

Свака општина у Републици Српској реализују по најмање један пројекат из Развојног програма. Анализирајући структуру одобрених пројеката по степену развијености општина инвестиције по глави становника (per capita) у неразвијеним и изразито неразвијеним општинама износе 358,2 КМ, а у развијеним и средње развијеним 248,2 КМ, што потврђује одређене на уравниотежењу регионалног развоја.

Од укупно 215 пројеката 74 су у потпуности завршена, а на 83 пројекта радови су у току.

У 2010. години почеће радови на још 38 пројеката који су у поступку јавних набавки, те на још 20 пројеката који су тренутно у фази комплетирања документације. Управо наставак реализације ових пројеката, помоћи ће одржавање привредне активности домаћих извођача.

До сада, је видљив широк дијапазон изабраних понуђача, што говори о већој конкуренцији у овој области која неминовно доводи до ефикаснијег трошења јавних средстава. На реализацији пројеката ангажовано је 165 фирми као извођачи радова и добављачи опреме (90% из Републике Српске и 10% из Федерације БиХ) и 20 фирми за извођење надзора. У вријеме свјетске економске кризе и њеног прелијевања из финансијског у реални сектор изузетно је значајно оваквим јавним инвестицијама обезбјеђивати ангажман домаћим фирмама.

По до сада изведеним радовима за потребе економско-социјалне компоненте РПРС-а плаћено је:

- 2007. и 2008. година 137.548.332,00 КМ и
- 2009. година 136.529.297,00 КМ.

С обзиром да је укупан износ економско-развојне компоненте 592.059.000 КМ јасно је да ће нови тендери и плаћања извођачима радова у 2010. год. такође бити значајан чинилац одржавања привредне активности. Пројекти из РПРС-а имају за циљ повећање вриједности имовине Републике Српске без обзира да ли је титулар локална заједница или Република.

Народна скупштина Републике Српске својим закључком број 01-1263/09 наложила је Влади Републике Српске да на основу Стратегије реформе пензијског система предложи моделе коришћења средстава из економско-социјалне компоненте РПРС за ове намјене. Такође, имајући у виду негативне ефекте прелијевања свјетске финансијске кризе у реални сектор Републике Српске, Народна скупштина је затражила да Влада Републике Српске кроз Развојни програм повећа износ средстава за корпоративно реструктурирање, те средства користи за подршку привредном и финансијском сектору. Напријед наведено значи обавезу Владе Републике Српске да почетком 2010. године предложи Анекс Развојног програма Републике Српске како би преостала средства што бољом алокацијом била стављена у функцију превазилажења кризе.

Поред средстава које инвестира Влада Републике Српске и страни инвеститори, значајно је да приватни инвеститори улажу што више у развој властитих пројеката. Тиме се подиже њихова конкурентност на тржишту и врши додатно запошљавање. У том сегменту нарочито је важно подићи ниво инвестирања у прерађивачке капацитете, за што су пресудан значај имали, а имаће и у наредном периоду кредитни пласмани ИРБ РС-а, и њихов партнерски однос са Европском инвестиционом банком и Свјетском банком.

Табела 1.9: Инвестиције у стална средства по дјелатностима од 2005. до 2008. године

Област дјелатности		Вриједност у 000 КМ				Структура у %				Индекс		
		2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2006/ 2005	2007/ 2006	2008/ 2007
A	Пољопривреда, лов и шумарство	20.218	28.846	27.898	42.825	2,07%	2,96%	2,04%	2,40%	142,7	96,7	153,5
B	Рибарство	352	513	585	1.970	0,04%	0,05%	0,04%	0,11%	145,7	114,0	336,8
C	Вађење руде и камена	31.837	27.062	16.829	30.158	3,25%	2,78%	1,23%	1,69%	85,0	62,2	179,2
D	Прерађивачка индустрија	147.938	148.404	207.582	296.440	15,12%	15,22%	15,18%	16,61%	100,3	139,9	142,8
E	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и водом	124.743	107.481	97.305	92.131	12,75%	11,02%	7,11%	5,16%	86,2	90,5	94,7
F	Грађевинарство	40.051	35.677	52.317	87.484	4,09%	3,66%	3,83%	4,90%	89,1	146,6	167,2
G	Трговина на мало и велико, оправка моторних возила и предмета за личну употребу	153.111	144.403	205.965	329.115	15,64%	14,81%	15,06%	18,44%	94,3	142,6	159,8
H	Хотели и ресторани	12.209	4.211	10.548	15.373	1,25%	0,43%	0,77%	0,86%	34,5	250,5	145,7
I	Саобраћај, складиштење и везе	169.467	88.944	104.042	225.783	17,31%	9,12%	7,61%	12,65%	52,5	117,0	217,0
J	Финансијско посредовање	33.581	46.182	37.927	59.427	3,43%	4,74%	2,77%	3,33%	137,5	82,1	156,7
K	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	25.815	19.186	44.782	52.463	2,64%	1,97%	3,27%	2,94%	74,3	233,4	117,2
L	Државна управа, одбрана и обавезно социјално осигурање	165.707	268.907	496.809	449.131	16,93%	27,58%	36,33%	25,16%	162,3	184,8	90,4
M	Образовање	19.115	18.814	19.559	26.281	1,95%	1,93%	1,43%	1,47%	98,4	104,0	134,4
N	Здравствени и социјални рад	18.341	25.252	30.381	53.661	1,87%	2,59%	2,22%	3,01%	137,7	120,3	176,6
O	Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	16.252	11.178	15.118	22.542	1,66%	1,15%	1,11%	1,26%	68,8	135,2	149,1
	Укупно остварене инвестиције	978.736	975.060	1.367.647	1.784.784	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	99,6	140,3	130,5
	Учешће у бруто домаћем производу					16,98%	14,90%	18,60%	21,02%			

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Стране директне инвестиције

Када се говори о страним директним инвестицијама, могућности за њихово повећање могу се наћи у области концесија, као и кроз пројекте јавно-приватног партнерства, обзиром да су већ створене претпоставке у законодавно-правном оквиру. Пошто домаћи извори средстава за инвестиције нису довољни за пројектовани ниво развоја, директне стране инвестиције су неопходне, нарочито у реалном сектору. Овај облик страних улагања је потребан не само због недостатка домаћег капитала и смањења незапослености, већ и ради унапређења корпоративног управљања, трансфера нових технологија и коришћења мреже страних компанија на међународном тржишту.

World Economic Report 2009 наводи да је због економске и финансијске кризе у свијету дошло до пада директних страних улагања. Процјене су да ће до благог опоравка у свијету доћи 2010. године, а да ниво из 2007. године неће чак и у 2011. години бити достигнут.

Због велике конкуренције за свјетском тржишту и борбе за стране инвеститоре, у Републици Српској интензивираће се активности на стварању бољих услова за стране инвестиције, изради конкретних инвестиционих понуда и привлачењу нових инвестиција.

Народна скупштина Републике Српске је на 33. сједници усвојила Стратегију подстицања и развоја страних улагања у Републику Српску за период 2009-2012. године, а Влада Републике Српске је израдила и усвојила Акциони план за спровођење Стратегије. Основни циљ Акционог плана јесте препознавање Републике Српске као локације са позитивним пословним имиџем и јасном понудом њених потенцијала, односно конкретних пословних идеја.

У 2010. години наставиће се са започетим активностима на увезивању свих институција у Републици Српској које су битне за област страних улагања, на подизање њиховог капацитета и јасну подјелу задатака са циљем стварања заједничког ефекта. Ово се односи на институције са републичког нивоа, али и на локалне заједнице, с обзиром да су оне битан фактор како стварања позитивног пословног амбијента тако и познаваоци прилика на својој локацији.

Интензивираће се активности на стварању позитивне пословне климе кроз:

- једноставније административне процедуре – на основу докумената „Doing Business“, „Бијела књига“ Савјета страних инвеститора, анализе ресорних министарстава (нпр. регистар одобрења и инспекцијских поступака и предмета контроле), мишљења локалних заједнице и других усагласити, донијети и спровести акциони план за уклањање преосталих административних препрека за страна улагања,
- подршку „гиљотини прописа“ на локалном нивоу,
- спровођење акционог плана за пословне зоне,
- убрзање реформе земљишних књига, итд.

Кључна одредница одабраног приступа страним инвеститорима јесте конкурентско позиционирање Републике Српске у сваком појединачном сектору те креирање, избор конкретних пословних идеја. Конкретне пословне идеје маркетиншки обрадити и усмјерити према циљаној групи инвеститора. У сврху транспарентнијег и бољег информисања потенцијалних инвеститора у плану је израда веб странице Владе Републике Српске намијењене страним инвеститорима, те израда базе пословних локација и пословних идеја у неколико кључних сектора у Републици Српској.

ИРА инвестиције

Први пут у 2009. години Република Српска је успјела користити новац из IPA фондова, те је од одобрених 39 милиона евра за БИХ на пројекте у Републици Српској одобрено 17,5 милиона евра. Европска комисија је 27.11.2008. године објавила Европски план санације предвиђен за ублажавање посљедица финансијске и економске кризе. Средства се додјељују искључиво као грант подршка потписаним кредитним аранжманима односно право на грант средства имају само они инфраструктурни пројекти који су подржани кредитним средствима међународних финансијских институција и то: ЕИВ, ЕБРД и КfW. Европска комисија је 11.08.2009. године усвојила Државни програм за Босну и Херцеговину у оквиру IPA компоненте помоћи у транзицији, те је путем бесповратне помоћи одобрила 39 милиона ЕУР Босни и Херцеговини за инфраструктурне пројекте, подржане кредитним средствима горе наведених финансијских институција.

Табела 1.10: Инвестиције из IPA фондова

Назив пројекта/активност	Финансирање (У ЕУР)				
	IPA	Кредити	Буџет	Остало	Укупно
Радови на јужној дионици и раскрћа „Маховљани“	5,0	40,0			45,0
Обнова сигурносног система и сигнализације на дионици и железничке пруге Јошавка-Костајница	2,5	0,7			3,2
Изградња мини хидроелектране Цијевна III	5,5	39,5	5,0		50,0
Изградња система водоводне и канализационе мреже у Бијељини	3,5	7,0	4,5		15,0
Реконструкција и изградња водоводне и канализационе инфраструктуре у Бања Луци	1,0	10,0	0,6	6,0	17,6
УКУПНО	17,5	97,2	10,1	6,0	130,8

Почетак реализације наведених пројеката планиран је за 2010. годину.

Имајућу у виду неопходност борбе против економске кризе, и у 2010. години средства из IPA фонда ће бити дијелом намијењена за финансирање инфраструктурних пројеката са циљем одржавања и подстицања развоја привреде, док ће друга половина средстава бити за пројекте техничке помоћи.

Укупан износ средстава за IPA 2010 Компонента I - Помоћ у транзицији и институционална изградња, износи 100,7 мил евра. Од тог износа 50 милиона евра предвиђено је за инфраструктурне пројекте, у виду Пакета за сузбијање посљедица економске кризе, док је 50,7 милиона евра намијењено за техничку помоћ IPA-е. Процес програмирања је у току.

1.5 Економски односи са иностранством

Према резултатима за првих девет мјесеци и процјени извршења до краја 2009. године може се очекивати смањење извоза за око 14.8% и смањење увоза за око 15.3%, са негативним билансом размјене од 1.875 милијарди КМ или 22.1% БДП, односно покривеношћу увоза извозом од 46.6%.

На основу табеле 1.11 види се да ће обим укупне спољнотрговинске размјене Републике Српске у 2009. год. бити на нивоу 60.6% БДП.

Табела 1.11: Спољно-трговинска размјена Републике Српске

	2005	2006	2007	2008	2009 процј.	2010 пројек.
Извоз (милиона КМ)	1.131	1.540	1.672	1.922	1.638	1.733

Увоз (милиона КМ)	2.953	2.760	3.348	4.147	3.512	3.709
Биланс размјене (+/-)	-1.823	-1.220	-1.676	-2.225	-1.875	-1.976
Покривеност увоза извозом (%)	38,3	55,8	49,9	46,3	46,6	46,7
(Извоз+Увоз)/БДП (%)	70,9	65,7	68,3	71,7	60,6	62,1
Извоз/БДП (%)	19,6	23,7	22,7	22,6	19,3	19,8
Дефицит размјене/БДП (%)	31,6	18,8	22,8	26,2	22,1	22,6
Извоз по становнику (КМ)	785	1.069	1.161	1.335	1.145	1.212
Увоз по становнику (КМ)	2.051	1.917	2.325	2.880	2.456	2.594
Упоредни показатељи за 2008. годину						
	<i>РС</i>	<i>Словенија</i>	<i>Хрватска</i>	<i>Србија</i>		
Извоз по становнику (евра)	683	9.854	2.310	1.050		
Увоз по становнику (евра)	1.473	11.466	5.030	2.230		
(Извоз+Увоз) по становнику (евра)	2.156	21.320	7.340	3.280		
Извоз/Увоз (%)	46,3	86,0	45,2	48,0		
Извоз/БДП (%)	22,7	53,3	21,4	26,8		
Увоз/БДП (%)	48,9	62,0	45,6	55,8		
(Извоз+Увоз)/БДП (%)	71,7	115,3	67,0	72,6		
(Извоз-Увоз)/БДП%	26,2	8,7	25,3	29,0		

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Међутим, ако се упореди структура извоза и увоза по секторима за првих девет мјесеци 2009. год. са истим периодом претходне године, види се да је повећан извоз, а смањен увоз пољопривредних производа. Поред тога, потребно је примјетити да је значајно повећано и учешће сектора енергетике у укупном извозу.⁶

Повећање извоза електричне енергија у првих девет мјесеци 2009. године резултирало је и порастом учешћа овог производа у вриједности укупног извоза са 7,4% у првих девет мјесеци 2008. године, на 13,8% у истом периоду 2009. године.

Пораст вриједности извоза је забиљежен и код нафтних уља, осим сирових, чиме се учешће овог производа у укупном извозу Републике Српске, у посматраном периоду 2009. године, у односу на исти период претходне године, повећало са 0,87% на 4,34%. Истовремено, дошло је до смањења увоза овог производа за чак 82%, у односу на исти период претходне године. Имплементацијом Акционог плана за спровођење Стратегије подстицања извоза Републике Српске за период 2009-2012. године, кроз успостављање интегрисаног система подршке извозу, промоцију извоза, пословно умрежавање и развој инфраструктуре орјентисане на извоз, планира се повећање вриједности извоза и броја извозника.

У развоју и унапређењу економских односа Републике Српске са иностранством, посебну улогу и задатак ће имати привредна представништва Републике Српске у иностранству.

1.6 Монетарна кретања

У 2009. години однос марке и евра је остао стабилан, а девизне резерве су се смањиле. Централна банка је смањила обавезне резерве комерцијалних банака како би им олакшала прилагођавање у условима кризе. Утицај Републике Српске на монетарна кретања се остварује преко Агенције за банкарство Републике Српске, која надзире рад комерцијалних банака на и издвајање прописаних обавезних резерви.

⁶ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

Ради јачања повјерења у банкарски систем, Агенција за осигурање депозита подигла је гарантовани цензус на штедњу са досадашњих 7,500 КМ на 20,000 КМ.

Годишња стопа инфлације у Републици Српској је у 2008. години износила 3,6%. У односу на исти мјесец претходне, у октобру 2009. године је забиљежен пад цијена од 1.1%. Кумулативна инфлација за првих десет мјесеци 2009. године у односу на исти период претходне године је имала индекс 99.6, што значи да је у Републици Српској дошло до благог смањења цијена и појаве дефлације. Стога су пројектоване стопе инфлације за 2009. годину од 0.1%, односно, 1.2% за 2010. годину.

2. ПРОЈЕКЦИЈА ОСНОВНИХ МАКРОЕКОНОМСКИХ ИНДИКАТОРА ЗА 2010. ГОДИНУ

У текућу 2009. годину Република Српска је ушла са ратификованим Споразумом о стабилизацији и придруживању Европској Унији и пуном примјеном СЕФТА споразума. Међутим, ефекти примјене ових споразума су изостали, јер је економска криза довела до тога да су потенцијални партнери из Европе Уније и непосредног регионалног окружења смањење потражње покушали да надомјесте пласманом производа на простор Републике Српске.

Стабилизацијом нафтног сектора Република Српска је добила један препознатљив програм, најмање регионалног значаја, који има изванредне генеричке способности за развој других комплементарних, па и општих инфраструктурних капацитета. Та чињеница се мора имати у виду и користити у промоцији других пројеката.

Расположива инвестициона средства су одобрена многим локалним заједницама и резултат тих улагања ће се осјетити у наредној години, а ефекти тих улагања ће бити мјера и критеријум нових пласмана.

Банкарски сектор се показао стабилним и није дошло до ерозије повјерења. Међутим, и даље је присутна превелика опрезност и резервисаност у подстицању и пласману повољнијих средстава за привредне инвестиције. Наглашено финансирање потрошње утицало је на предимензионисани развој капацитета у трговини и неким услугама, апсолутно несразмјеран висини бруто домаћег производа и куповној моћи.

Међународне финансијске институције и експерти овом у региону у наредној години предвиђају спорији опоравак, на нивоу динамике раста до највише 2%. Имајући у виду оно што је Република Српска показала и учинила у вријеме ескалације кризе, а посебно императивну потребу смањења разлике у економској развијености и подизања конкурентности у односу на шире регионално окружење, стварају се претпоставке да се Република Српска врати на прекинуту динамику раста.

Циљеви економске политике у наредној години су:

- позитиван привредни раст,
- заштита и очување радних мјеста,
- заштита социјално угрожених категорија становништва,
- задржавање стабилности у финансирању јавних потреба,
- подршка ликвидности привреде,
- наставак реализације инфраструктурних пројеката,
- уштеде у јавној потрошњи Републике Српске, и
- задржавање стабилности финансијског сектора.

Према анализама и пројекцијама, а имајући у виду и све што је Влада Републике Српске до сада урадила, реализација напријед наведених мјера и активности би, у 2010. години, имала за резултат:

- раст бруто домаћег производа по номиналној стопи од 3,1% и реалној стопи од 1,4%, уз инфлацију од 1,2%;
- раст индустријске производње за 6,0%;
- задржавање учешћа инвестиција у БДП-у и у 2010. год на нивоу изнад 20%,
- задржавање нивоа јавне потрошње испод 40% БДП-а.

Табела 2.1: Пројекција основних макроекономских индикатора у Републици Српској

Индикатор	Остварено	Процјена	Пројекција
	2008	2009	2010
БДП, текуће цијене (милиона КМ)	8.489	8.497	8.760
➤ % - текуће цијене	15,5	0,1	3,1
➤ % - сталне цијене	6,2	0,0	1,4
БДП по становнику			
➤ КМ	5.895	5.942	6.126
➤ EUR	3.015	3.039	3.134
➤ USD	4.457	4.492	4.632
Инфлација (цијене на мало, %)	3,6	0,1	1,2
Раст индустријске производње (%)*			
➤ Укупно	16,8	18,0	6,0
➤ Енергија	52,0	43,1	2,0
➤ Интермед. произв. осим енергије	2,9	(27,6)	7,0
➤ Капитални производи	(10,8)	115,0	10,0
➤ Трајни произв. за широку потрошњу	32,3	(32,5)	5,0
➤ Нетрајни произв. за широку потрошњу	4,8	11,1	3,5
Запосленост	259.400	252.100	252.100
➤ %	0,1	(2,8)	0,0
Лица која траже запослење	133.100	141.100	141.100
➤ %	(1,4)	6,0	0,0
Основни индикатори радне снаге (%)			
➤ Стопа активности становништва	47,0	47,4	47,4
➤ Стопа запослености	37,3	37,2	37,2
➤ Стопа незапослености	20,5	21,4	21,4
Извоз (милиона КМ)	1.922	1.638	1.733
➤ %	15,0	(14,8)	5,8
Увоз (милиона КМ)	4.147	3.512	3.709
➤ %	23,9	(15,3)	5,6
Дефицит/суфицит (милиона КМ)	(2.225,0)	(1.875,0)	(1.976,0)
➤ %	32,8	(15,8)	5,4
Покривеност увоза извозом (%)	46,3	46,6	46,7
Дефицит робне размјене (% БДП)	26,2	22,1	22,6
Укупни јавни расходи (милиона КМ)	3.499,5	3.502,5	3.455,3
➤ Буџет РС (без трансфера)	1.362,3	1.336,1	1.339,2
➤ Општине	754,1	606,7	600,0
➤ Фондови	1.383,0	1.559,7	1.516,0
Удио јавних расхода у БДП (%)	41,2	41,2	39,4
Јавни расходи – структура (%)	100,0	100,0	100,0
➤ Буџет РС	38,9	38,1	38,8
➤ Општине	21,5	17,3	17,4
➤ Фондови	39,5	44,5	43,9
Инвестиције:			
➤ У милионима КМ	1.784,8	1.724,0	1.798,0
➤ Инвестиције/БДП (%)	21,0	20,3	20,5
Број становника (у милионима)	1,44	1,43	1,43

* Подаци за раст индустријске производње се односе на период I-X 2009. године.

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, бања Лука

3. ФИСКАЛНА КРЕТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

3.1 Фискална кретања у периоду од 2007 до 2009. године

У протеклом периоду извршене су кључне реформе фискалног сектора, што се, прије свега, односи на реформу директних пореза. Поред имплементације раније донесених закона у овој области, са чијом примјеном се започело 2007. године, од 01.01.2009. године у примјени је и обрачун плата по бруто принципу. Преласком на бруто принцип обрачуна плата привредни амбијент у Републици Српској је упоредив са стопама доприноса других земаља, што представља још један корак ка усклађивању са европским стандардима. Такође, на овај начин се показало и то да Република Српска примјењује једну од најнижих стопа доприноса у региону, тако да се обрачун доприноса сада врши на бруто доходак по збирној стопи од 30,6%.

У складу са наведеним концептом обрачуна плата извршене су измјене Закона о порезу на доходак, па су смањене и стопе пореза на доходак. Порез на доходак се сада плаћа по јединственој стопи од 8% на износ који је једнак разлици бруто дохотка и доприноса, умјесто претходних стопа од 10% и 15% на износ нето плате. Такође се повећао тзв. лични одбитак или неопорезиви дио доходака на 3,600 КМ годишње, што је 300 КМ мјесечно, умјесто 250 КМ на мјесечном нивоу у 2008. год. Поменуте измјене имају за циљ да се на рачун смањења прихода у буџетима Републике и општина омогући већи прилив средстава у фондове, посебно у Фонд ПИО и Фонд здравственог осигурања, како би се обезбиједило њихово ефикасније функционисање.

У току 2009. године су предузете бројне активности на процесу формирања Фискалног регистра непокретности. Примјена Закона о порезу на непокретности је планирана од јануара 2010. године, али због бројних и веома сложених активности које је потребно претходно реализовати, у току је одгода примјене овог Закона до јануара 2011. године.

Процес фискализације који је највећим дијелом проведен у 2009. год. је имао за резултат повећање прихода од директних пореза и доприноса, као и прецизније израчунавање коефицијента крајње потрошње. У првих десет мјесеци 2009. године прикупљено је директних пореза, доприноса и осталих прихода, који су у надлежности Пореске управе Републике Српске за 90 милиона КМ више у односу на исти период претходне године.

Од децембра 2008. године ступио је на снагу Закон о играма на срећу, чијом имплементацијом су обезбијеђени равноправни услови на тржишту приређивача ових игара. У току десет мјесеци 2009. године остварен је приход од 8 милиона КМ по основу наплаћених накнада, што је за око 6,2% више у односу на прошлогодишњи ниво.

Агенција за игре на срећу је почела са радом у септембру 2009. године, и од тада су преузете значајне мјере и активности на смањењу сиве зоне у области игара на срећу. Међутим, пуни финансијски ефекти се очекују у 2010. години.

Реформе у директним порезима које су имале за циљ фискално растерећење привреде Републике Српске, а које су проведене у претходним годинама, су ублажиле негативан ефекат пада индиректних пореза. У циљу фискалног растерећења привредних субјеката извршено је и репрограмирање заосталих пореских обавеза са 31.12.2007. године. У 2009. години урађено је и додатно фискално растерећење, јер је омогућено измирење заосталих обавеза обвезницама по основу унутрашњег дуга. Такође је законски омогућено да се измирењем главнице дуга до краја године, отпишу редовне и затезне камате.

Све ове мјере су имале за циљ фискално растерећење привреде и одрицање фискалних прихода државе у корист привреде, да би им омогућили лакше превазилажење глобалне економске и финансијске кризе.

Табела 3.1: Порески и непорески приходи и приливи буџета Републике Српске

	2007	2008	2009	Индекс (09/08)
Милиона КМ				
Укупан буџет РС	1,404.8	1,559.5	1,600.0	102.6
Порески приходи	1,188.4	1,344.0	1,149.0	85.5
Непорески приходи	176.1	192.5	226.0	117.4
Грантови	0.0	0.0	0.0	---
Финансирање	40.3	23.0	225.0	977.0
Структура (%)				
Укупан буџет РС	100.0	100.0	100.0	
Порески приходи	84.6	86.2	71.8	
Непорески приходи	12.5	12.3	14.1	
Грантови	0.0	0.0	0.0	
Финансирање	2.9	1.5	14.1	
Учешће у БДП РС (%)				
Укупан буџет РС	19,1%	18,4%	18,8%	
Порески приходи	16,2%	15,8%	13,5%	
Непорески приходи	2,4%	2,3%	2,6%	
Грантови	0,0%	0,0%	0,0%	
Финансирање	0,5%	0,3%	2,6%	
БДП РС (мл. КМ)	7,351	8,489	8,497	

Као резултат финансијског аранжмана са ММФ-ом, у 2009. години је дошло до промјена у структури прихода, што се у првом реду односи на средства финансирања.

3.2 Јавни приходи у 2009. и 2010. години

У 2010. години ће се наставити процес фискализације и одређена законска прилагођавања, док ће због комплексности саме процедуре провођења, примјена Закона о порезу на непокретности, бити одгођена. Поред тога, радиће се и друге активности на праћењу имплементације осталих пореских закона који су донесени у претходном периоду, а у надлежности су Републике Српске. Влада Републике Српске ће као додатно фискално растерећење, у 2010. год, омогућити репрограм заосталих пореских обавеза са 31.12.2008. год.

Поред тога Влада Републике Српске ће у 2010. год. извршити и додатна фискална растерећења у циљу промоције 3. стуба добровољног (додатног) пензијског осигурања, као облика додатне штедње, што ће свакако имати посљедице и на развој тржишта капитала.

Влада Републике Српске ће фискалном политиком обезбиједити средства предвиђена за финансирање јавних потреба, водећи рачуна да та политика буде стимулативна за предузетнике, а истовремено и спроводити мјере којима се смањује избјегавање фискалних обавеза и шири обухват пореских обвезника, односно повећава фискална дисциплина.

Наставак рестриктивне политике јавне потрошње и повећања мјера штедње на свим нивоима је један од приоритета економске политике за 2010. годину, са основним циљем одржавања стабилног фискалног система у условима глобалне економске кризе.

Табела 3.2: Јавни приходи Републике Српске

Назив прихода	Милиона КМ	2010/2009 (%)	Структура (%)

	2009	2010		2009	2010
Приходи буџета РС					
I Домаћи приходи (1+2)	1,295.0	1,336.7	103.2	80.94	83.54
1. Порески приходи	1,149.0	1,193.0	103.8	71.81	74.56
<i>Трансфери са ЈР УИО</i>	<i>873.6</i>	<i>912.8</i>	104.5	54.60	57.05
<i>Порез на добит</i>	<i>138.9</i>	<i>144.5</i>	104.0	8.68	9.03
<i>Порез на доходак</i>	<i>115.9</i>	<i>118.9</i>	102.6	7.24	7.43
<i>Други порези</i>	<i>20.6</i>	<i>16.7</i>	81.2	1.29	1.05
2. Непорески приходи	226.0	143.7	63.5	14.10	8.98
<i>Таксе и казне</i>	<i>62.7</i>	<i>63.9</i>	101.8	3.92	3.99
<i>Накнаде</i>	<i>23.7</i>	<i>24.1</i>	101.7	1.48	1.51
<i>Остали непорески приходи</i>	<i>139.6</i>	<i>55.8</i>	39.9	8.72	3.48
II Текући грантови и помоћи	00.0	0.0	---	0.00	0.00
III Финансирање	225.0	263.3	117.0	14.06	16.46
Буџет РС укупно (I+II+III)	1,600.0	1,600.0	100.0	100.00	100.00
Укупни приходи буџетских и ванбуџетских корисника јавних средстава					
Буџетска средства - Буџет РС	1,600.0	1,600.0	100.0	47.9	46.7
Буџетска средства - Приходи општина и градова без трансфера	568.1	596.7	105.0	17.0	17.4
Приходи и фин. ванб. фондова без трансфера	1,173.7	1,231.9	105.0	35.1	35.9
Укупни јавни приходи	3,341.8	3,428.6	102.6	100.0	100.0

У 2010. години се очекује раст прихода по основу пореза на добит (4.0%). Истовремено, очекује се да ће приходи по основу пореза на доходак забиљежити раст од око 2.6%, односно са 115.9 мил. КМ на 118.9 мил. КМ. Релативно ниска стопа раста ове врсте прихода је последица претходног растеређења привреде кроз повећање неопорезиве плате са 250 КМ на 300 КМ.

Што се тиче индиректних пореза, у 2009. години је дошло до пада прихода по овом основу из више разлога. Један од битних је примјена Споразума о стабилизацији и придруживању, али и утицај негативних ефеката глобалне економске кризе на привредну активност у БиХ и пад вриједности увоза и извоза из БиХ. Због свега наведеног, можемо рећи да је пројекција прихода од индиректних пореза за 2010. годину урађена са великом опрезношћу и предвиђа се њихов раст од 4.5%, односно са 873.6 на 912.8 мил. КМ. Пројекција непореских прихода показује смањење за око 1.6%. У 2010. години се не очекују приливи по основу текућих грантова.

3.3 Јавни расходи у 2009. и 2010. години

Услијед промјене у начину обрачуна зарада, односно преласка на бруто принцип у 2009. години, усаглашен је нови начин израчунавања јавне потрошње, према којем су у укупну потрошњу уврштени и доприноси на плате запослених које се исплаћују из буџета Републике и буџета општина и градова Републике Српске, што у претходном периоду није био случај. Преглед јавне потрошње Републике Српске дат је у табели 3.3.

Табела 3.3: Јавна потрошња Републике Српске у 2009. и 2010. години

	Милиона КМ	Структура %

Опис	2009	2010	2010/09 (%)	2009	2010
Укупна јавна потрошња РС (са доприносима)	3,502.5	3,455.3	98.7	100.0	100.0
Укупна јавна потрошња РС (без доприноса)	3,264.4	3,218.1	98.6	93.1	93.1
Укупна јавна потрошња РС са Институцијама БиХ (са доприносима)	3,835.7	3,788.6	98.8	109.5	109.6
Укупна јавна потрошња РС са Институцијама БиХ (без доприноса)	3,597.6	3,551.4	98.7	102.7	102.8
Буџет РС без трансфера и доприноса	1,137.1	1,141.1	100.4	32.5	33.0
Доприноси на плате запослених у буџету	199.0	198.1	99.6	5.7	5.7
Трансфери	263.9	260.8	98.8	7.5	7.5
(- за општине)	38.7	3.4	8.7	1.1	0.1
(- за фондове)	225.3	257.4	114.3	6.4	7.4
Буџет општина без доприноса	567.6	560.9	98.8	16.2	16.2
Доприноси на плате запослених у општ. адм.	39.1	39.1	100.0	1.1	1.1
Фондови	1,559.7	1,516.0	97.2	44.5	43.9
Институције БиХ	333.2	333.3	100.0	9.5	9.6
Учешће у БДП РС (%)					
Укупна јавна потрошња РС (са доприносима)	41,2%	39,4%	95,7		
Укупна јавна потрошња РС (без доприноса)	38,4%	36,7%	95,6		
Укупна јавна потрошња са И БиХ (са доприносима)	45,1%	43,2%	95,8		
Укупна јавна потрошња са И БиХ (без доприноса)	42,3%	40,5%	95,8		
Буџет РС без трансфера	15,7%	15,3%	97,2		
Буџет општина	7,1%	6,8%	95,9		
Фондови	18,4%	17,3%	94,3		
БДП РС	8.497,0	8.760,0	103.1		

Према расположивим показатељима и примјењеној новој методологији обрачуна јавне потрошње, укупна јавна потрошња Републике Српске у 2009. години ће износити 3,502.5 мил. КМ, што ће чинити око 41.2% БДП-а, са укљученим и доприносима, односно 38.4% БДП-а без доприноса, док се у 2010. години предвиђа њено смањење на износ од 3,455.3 мил. КМ, односно 39.4% БДП.

Уколико се урачуна и припадајући дио потрошње Институција БиХ, укупна потрошња у 2009. години, према новој методологији, чини 45.1% БДП-а, док је у 2010. години пројектована на 43.2% БДП-а Републике Српске, што представља смањење од 1.9% БДП-а. Рестриктивном политиком јавне потрошње и чврстим буџетским ограничењима остварује се низак ниво релативног учешћа јавне потрошње у БДП-у Републике Српске, уз обезбјеђивање задовољења општих потреба.

Табела 3.4: Буџетска потрошња Републике Српске у 2009. и 2010. години

	Хиљаде КМ		2010/09 %	Структура (%)	
	2009	2010		2009	2010
Домаћа буџетска потрошња	1.426.916	1.442.375	101,1	89,2	90,1
Текући трошкови	1.387.654	1.398.645	100,8	86,7	87,4
<i>Бруто плате и накнаде трошкова запослених</i>	627.877	625.197	99,6	39,2	39,1
<i>Порези и допр. на ост. лична прим.</i>	1.932	2.134	110,4	0,1	0,1
<i>Трошкови материјала и услуга</i>	101.797	99.984	98,2	6,4	6,2
<i>Текуће помоћи (Фонд ПИО, ФЗО...)</i>	640.832	645.616	100,7	40,1	40,4
<i>Капиталне помоћи</i>	589	10.754	1827,4	0,0	0,7
<i>Дознаке за текуће трошкове</i>	14.628	14.960	102,3	0,9	0,9
<i>Буџетска резерва</i>	2.913	5.000	171,6	0,2	0,3
Капитални расходи и јавне инвестиције	36.348	38.730	106,6	2,3	2,4

Остала буџетска потрошња	173.084	157.625	91,1	10,8	9,9
Укупна буџетска потрошња	1.600.000	1.600.000	100,0	100,0	100,0

Имајући у виду постојећа искуства и проблеме у вези са управљањем јавним приходима и расходима неопходно је: даље унапрјеђење управљања јавним финансијама кроз континуирано и детаљније вишегодишње планирање; повећање ефикасности прикупљања и кориштења средстава и даље јачање развојне компоненте буџета.

3.4 Ванбуџетски фондови

Фондови пензионо-инвалидског осигурања, здравственог осигурања, те дјечије заштите и Завод за запошљавање имају сопствене изворе прихода, али дио прихода добијају и путем трансфера из буџета Републике Српске.

Табела 3.5: Приходи ванбуџетских фондова Републике Српске

Опис	2009	2010	2010/2009
	- милиона КМ -		
ПРИХОДИ И ПРИЛИВИ ВАНБУЏЕТСКИХ ФОНДОВА	1.398,9	1.489,3	106,5
Приходи ванбуџетских фондова (укупно)	1.347,7	1.438,1	106,7
Фонд здравственог осигурања	462,6	470,1	101,6
Фонд ПИО	805,6	889,3	110,4
Завод за запошљавање	30,2	28,9	95,6
Фонд дјечије заштите	49,3	49,8	101,0
Властити приходи	1.122,2	1.180,7	105,2
Фонд здравственог осигурања	420,2	427,6	101,8
Фонд ПИО	632,4	682,2	107,9
Завод за запошљавање	23,4	23,9	101,8
Фонд дјечије заштите	46,2	47,0	101,8
Трансфери буџета	225,3	257,4	114,3
Фонд здравственог осигурања	42,2	42,5	100,7
Фонд ПИО	173,2	207,1	119,6
Завод за запошљавање	6,8	5,1	74,4
Фонд дјечије заштите	3,1	2,8	89,0
Финансирање	51,2	51,2	100,0
Фонд здравственог осигурања	14,2	14,2	100,0
Фонд ПИО	37,0	37,0	100,0
Завод за запошљавање	0,0	0,0	
Фонд дјечије заштите	0,0	0,0	
Властита приходи у укупним приходима	83,3	82,1	102,0
Трансфери у укупним приходима	16,7	17,9	90,8

Према плановима за 2010. годину, предвиђени су трансфери из буџета Републике Српске за све фондове, укупном износу од 257.4

мил. КМ, што чини 17.9% укупних прихода ванбуџетских фондова.

Поред предузетих, наставиће се даље реформе које ће обезбиједити стварање стабилних, ефикасних и финансијски одрживих фондова здравственог и пензионо-инвалидског система Републике Српске. Поред тога, усвајањем измјена и допуна Закона о порезу на доходак и доприносима, дошло је до промјене у начину обрачуна плате и преласком на бруто модел створен је додатни простор за раст прихода ванбуџетских фондова.

3.5 Јавни дуг

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама (Сл. гл. РС, 30/07), уређена је област унутрашњег и спољног задуживања Републике Српске и општина, што заједно са постојећим законима из области буџетског система, чини цјеловит правни оквир за унапрјеђење и контролу буџетске дисциплине. Доношењем Закона о утврђивању и начину измиревања унутрашњег дуга Републике Српске (Сл. гл. РС: 63/04, 47/06, 68/07, 17/08, 64/08 и 34/09), створени су услови за обухватање и ревидирање обавеза из ранијег периода, обезбијеђен је стратешки приступ измирењу истих и самим тим постигнута буџетска стабилност. Уређивањем ове области и сукцесивним измирењем обавеза доприноси се повјерењу, како грађана, тако и инвеститора, бољем пословном амбијенту и повољном кредитном рејтингу.

Као резултат квалитетног управљања спољним дугом у 2009. години извршена је конверзија каматне стопе за IBRD зајам „Б“, тј. досадашња варијабилна каматна стопа од сса 7,43% замијењена је са фиксном стопом у износу од 2,78%. По основу такве активности остварена је уштеда за Републику Српску, а која је процијењена на износ од 65,10 милиона КМ, тј. 46,77 милиона USD (по курсу CPU и USD на дан 31.07.2009. године). У 2010. години наставиће се са активностима активног управљања дугом, у виду рефинансирања дуга, конверзија каматних стопа и валута, као и даља задужења у складу са политикама Владе. Поред наведене конверзије дуга одржани су и преговори са KfW-ом за другу конверзију дуга БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ према СР Њемачкој (чланица Паришког клуба), на којима је утврђено да ће Републици Српској бити суспендована обавеза плаћања камате (када је фиксна 2,3% годишње) у грасе периоду, а главница у износу од 5.7 милиона EUR-а ће бити отписана, уколико Република Српска до 31.12.2013. године из буџета обезбиједи 1.1 милион EUR-а за финансирање Пројекта санације Хидроелектране Требиње. За наведене потребе у буџету за 2010. годину планиран је износ од 0.6 милиона EUR-а.

Управљање јавним дугом и у 2010. години остаје један од важнијих аспеката Владиних приоритетних политика. Политика Владе Републике Српске, захтијева благовремено сервисирање доспјелих обавеза, као и обавеза насталих у ранијем периоду. Имајући у виду да су у протеклом периоду процијењене обавезе по основу унутрашњег дуга верификоване и евидентирани, у 2009. години се и даље проводе активности измирења истих путем емисије обвезница. У 2010. години наставиће се политика верификације, евидентирања и измирења дуга. У складу с тим, приоритетно се приступа исплатама обавеза из буџетских средстава, као и са намјенских рачуна средстава приватизације и сукцесије (escrow рачуни).

Сарадња Републике Српске са међународним финансијским институцијама (MMF, WB, EBRD, EIB, KfW и др.) је интензивна и наставиће се и у 2010. години. Склапањем Stand-By аранжмана са Међународним монетарним фондом, с циљем успостављања услова за даљи раст и конвергенцију ка Европској Унији, Република Српска ће наставити да испуњава потписане услове ММФ-а, како би испунила захтјеве за повлачење преосталих транши.

У наредној табели је представљен укупан дуг Републике Српске са 31.12.2008. и 30.09.2009. године.

Табела 3.6: Унутрашњи и спољни дуг Републике Српске

Стање дуга	31.12.2008.	30.09.2009.	Индекс
	<i>У мил. КМ</i>		
Спољни дуг	1,612.7	1,765.5	109.47
Унутрашњи дуг	1,484.6	1,440.2	97.01

Укупан дуг РС	3,097.3	3,205.7	103.50
	у %		
Спољни дуг	52.1	55.1	
Унутрашњи дуг	47.9	44.9	
Укупан дуг РС	100.0	100.0	

Спољни дуг се редовно измирује и нема доспјелих, а неплаћених обавеза. У слиједећој табели је приказан сервис спољног дуга у периоду од 2007-2012. године.

Табела 3.7: Сервисирање спољног дуга Републике Српске

ОПИС	2007	2008	2009	2010	2011	2012
- у милионима КМ -						
Камата	40.4	43.3	38.9	42.6	88.3	114.4
Отплата главнице	53.1	47.2	58.1	87.4	75.4	72.0
Укупно	93.5	90.5	97.0	130.0	163.7	186.4

Унутрашњи дуг Републике Српске на дан 31.12.2008. године износио је 1,484.60 мил. КМ, а 30.09.2009. године је износио 1,440.21 мил. КМ. У готовини је са 30.09.2009. године измирено укупно 193,02 милиона КМ, а емитовано је обвезница у износу од 290,18 милиона КМ. Поред наведеног износа од 193,02 милиона КМ по доспјелим обвезницама плаћено је 70,6 милиона КМ (главнице 62,89 милиона КМ и камата 7,71 милион КМ).

У 2010. години наставиће се верификација унутрашњег дуга и сукцесивне емисије обвезница по свим врстама унутрашњег дуга. Такође, у 2010. години наставиће се измирење унутрашњег дуга по усвојеним акционим плановима за обавезе по извршним судским одлукама које се односе на опште неисплаћене обавезе буџета настале до 31.12.2002. године и за обавезе по судским одлукама по основу рачуна старе девизне штедње.

4. ПОСЕБНЕ ПОЛИТИКЕ

4.1 Политике реалног сектора

Реструктурирање предузећа и приватизација

Портфељ акцијског фонда на дан 30.09.2009. године чине акције 384 предузећа, од чега се у стечајном или предстечајном поступку налази 122 предузећа (31.77%). У односу на податке из прошле године, када је удио предузећа из Акцијског фонда у стечају износио 30.26%, можемо констатовати да је тај однос све неповољнији, а све као последица лоше вођеног процеса приватизације или погрешно изабраног стратешког партнера. С тим у вези, Влада Републике Српске ће хитно спровести мјере којима се унапређује поступак стечаја и ликвидације.

У 2010. години активности Владе и њених институција у области приватизације и реструктурирања биће усмјерене на: реструктурисање предузећа оптерећених дуговима у циљу њихове успјешније приватизације; реструктурисање предузећа које је Влада купила у поступку стечаја у циљу оживљавања производње и повећања запослености; унапређење процедура за реструктурисање предузећа, не ограничавајући се само на финансијско реструктурисање; анализу предузећа у којима постоје препреке за приватизацију са приједлогом мјера за њихово превазилажење; завршетак поступка корпоратизације предузећа са приједлогом мјера за рјешавање статуса предузећа код којих није могуће

извршити корпоратизацију; и кориштење остварених приватизационих прихода на пројекте развоја предузећа, предузетништва и повећања запослености.

Подстицање развоја малих и средњих предузећа и предузетништва

Анализа стања у области малих и средњих предузећа⁷ (МСП) је показала да је тај сектор значајан у привредној структури Републике Српске. МСП чине 99.56% од укупног броја предузећа. У укупно оствареној нето добити пословног сектора ова предузећа учествују са 75.41% и запошљавају 53.28% од укупног броја запослених у Републици Српској.

Извршена је анализа реализације Стратегије развоја малих и средњих предузећа за период 2006-2010. година⁸ и закључено је да је направљен задовољавајући напредак у развоју МСП (нарочито са аспекта унапређења пословног окружења и са аспекта пружања директне финансијске помоћи, те логистичке подршке развоју МСП и предузетништва), али да и даље постоји значајан простор и потреба за подршку МСП.

Надаље, током 2009. године, активности Владе из области МСП биле су фокусиране на унапређење приступа финансирању кроз кредитне линије ИРБРС (линије за почетне пословне активности, микробизнис, предузетнике и предузећа, те за откуп потраживања). Путем ИРБРС пласирана су средства за куповину дужничких или власничких хартија од вриједности чији су емитенти привредни субјекти, а у циљу побољшања укупне економске активности у Републици Српској.

Активности Владе у 2010. години у области МСП биће усмјерене на: израду и усвајање иновираних Стратегије развоја МСП; даље унапређење пословног окружења (унапређење законског оквира, убрзање поступка и процедура регистрације, повољнија пореска политика за МСП); институционалну подршку за развој и умрежавање (јачање развојних агенција за МСП, развој пословних зона, технолошких паркова, инкубатора, кластера, кооперације и сл.); јачање конкурентности предузећа и подстицање извоза кроз учествовање у пројектима финансираним из ИПА фонда ЕУ (Подршка регионалном економском развоју и развоју МСП, Јачање капацитета за промоцију извоза и развој извозне основе БиХ, Подршка МСП који уводе ЕУ стандарде за извозне производе); финансирање МСП путем кредитних линија ИРБРС и кроз успостављање пуног функционисања Гарантног фонда за МСП; покретање и вођење перманентне медијске и сваке друге кампање за подизање предузетничке свијести, интензивирање активности на пружању подршке samozapošljavanju и почетним пословним активностима, те на промоцију предузетништва; и успостављање Привредног регистра и израду статистичког оквира за праћење развоја сектора МСП.

Трансформација система републичких робних резерви

Према постојећем Закону о републичким робним резервама, робне резерве у Републици Српској планира и њима управља Влада Републике Српске. Стручне и друге послове који се односе на формирање, размјештај, набављање, чување и коришћење робних резерви обавља Републичка дирекција за робне резерве, као републичка управна организација у саставу Министарства трговине и туризма. Дирекција има својство правног лица, са правима и дужностима утврђеним законом и послује по тржишним принципима, у оквиру права, овлашћења и обавеза утврђених законом.

Дирекција је обавезна да посредством Министарства трговине и туризма Влади предлаже доношење стратешких одлука у области робних резерви, а посебно одлука у вези са

⁷ РАРС: Анализа стања у области малих и средњих предузећа за 2008. годину (мај, 2009. године)

⁸ РАРС: Извјештај о реализацији Стратегије развоја МСП у Републици Српској за период 01.07.2008. – 30.06.2009. године са збирном оцјеном напретка за трогодишњи период реализације Стратегије (октобар, 2009. године)

изградњом нових складишних простора, те промјеном структуре и обима робе. О стању и управљању робним резервама Влада једном годишње подноси извјештај Народној скупштини Републике Српске.

У складу са Економском политиком из 2009. године, а у циљу обезбјеђивања роба робних резерви, завршена је акција откупа меркантилног кукуруза рода 2008. године, у количини од 10.000 тона, са роком плаћања до 31.08.2009. године. По Закључку Владе Републике Српске извршена је набавка минералног ђубрива NPK 15:15:15 у количини од 17.510.000 kg, као и подјела истог на око 19.720 корисника, односно нафтног деривата D2 у количини од око 8.269.000 l, и подијељено на око 23.760 корисника. Минерално ђубриво NPK 15:15:15 и нафтни дериват D2 рапорјеђени су пољопривредним произвођачима тако да је Влада учествовала са 20% од набавне цијене, односно од набавне вриједности од око 28.000.000 KM Влада је учествовала са 20%, односно око 5.600.000 KM. Дирекција је на основу Закључка Владе извршила набавку сјеменске пшенице за око 2.000 пољопривредних произвођача или око 1.000 тона сјеменске пшенице за јесењу сјетву 2009. године, а која ће бити враћена у 2010. години кроз меркантилну пшеницу и то 2 kg меркантилне пшенице за 1 kg сјеменске пшенице. У складу са Средњорочном стратегијом развоја Републичке дирекције за робне резерве 2009-2014, Дирекција води акцију набавке 1000 јуница као месо резервисано живој стоци и тај програм ће бити остварен у 2010 години. Дирекција ће предложити Влади Републике Српске да се набаве врсте роба које недостају по Средњорочној стратегији развоја Републичке дирекције за робне резерве 2009-2014. и да се за вријеме прољетне сјетве 2010. године обезбиједи одређена количина сјеменског кукуруза као и потребне количине и врсте минералног ђубрива.

У току 2009. године, Влада Републике Српске је усвојила закључак у складу с којим би функционисање система робних резерви у Републици Српској, укључујући и обезбјеђивање неопходних извора финансирања, требало уредити на следећи начин:

- оснивање и пословање робних резерви ће и даље бити уређено посебним законом;
- робне резерве би и даље имале статус посебног правног лица које послује по тржишним принципима с тим да би постојећа "Републичка дирекција за робне резерве" изгубила статус Републичке управне организације која се налази у оквиру Министарства трговине и туризма и прерасла у посебно правно лице под директном контролом Владе Републике Српске,
- извори финансирања робних резерви као правног лица организованог у форми једночланог акционарског друштва – АД у 100%-тном власништву Републике, поред осталих, требали би бити обезбијеђени кроз емисију власничких и дужничких хартија од вриједности од стране тог правног лица, као емитента;
- купац власничких ХОВ у 100%-тном износу била би Република као оснивач и једини власник робних резерви;
- осим улагања у власничке хартије од вриједности – акције, Република може бити и купац дужничких хартија од вриједности које би биле емитоване од стране "робних резерви" као посебног правног лица за шта у Закону о инвестирању јавних средстава не постоје препреке, уз услов да се ради о хартијама са фиксним приносом које су уврштене на службено берзанско тржиште;
- емисија дужничких хартија од вриједности од стране републичких робних резерви позитивно ће утицати на развој финансијског тржишта у Републици Српској и јачање укупног тржишног потенцијала;
- реално је очекивати да би за куповину ових хартија биле заинтересоване и финансијске институције (банке, осигуравајућа друштва и др.);
- у складу са прописима којим је регулисано њено пословање, Инвестициона-развојна банка Републике Српске се, такође, може појавити у улози једног од учесника на тржишту са трансакцијама дужничким ХОВ емитованим од стране републичких робних резерви;
- текућа буџетска подршка систему робних резерви биће ограничена на покриће негативних ефеката пословања "робних резерви" као цјелине (на годишњем нивоу), или

на нивоу појединачних специфичних, а уједно непрофитабилних активности робних резерви (на примјер, у случају откупа пољопривредних производа по гарантованим цијенама које су изнад тржишних);

- инвестирање у развој и јачање робних резерви средствима из буџета требало би да буде вршено искључиво кроз докапитализацију, а сви позитивни ефекти пословања робних резерви (вишак прихода над расходима – добит) требали би да буду, или враћени у буџет (кроз дивиденду), или "реинвестирани" у развој и јачање робних резерви;
- систем финансирања робних резерви би, уз адекватна законска рјешења и прилагођавања подзаконских прописа, у већој или мањој мјери требао да буде повезан са системом новчаних подстицаја у пољопривреди;
- у рачуноводственом смислу, пословање робних резерви било би праћено према контном оквиру за привредна друштва који, за разлику од примјене контног оквира за буџетске кориснике, по природи ствари у значајно већој мјери одговара суштини економских трансакција повезаних са дјелатношћу робних резерви; у овом случају, у рачуноводству робних резерви било би омогућено успостављање ефикасног система управљачког рачуноводства што би осигурало много ефикасније праћење стварних ефеката по свим појединачним активностима које се проводе при пословању робним резервама;
- уважавајући чињеницу да је у оквиру рачуноводствених прописа који се односе на буџетске кориснике, крајем 2008. године успостављен адекватан систем консолидације финансијских извјештаја тзв. "контролисаних других ентитета јавног сектора", могућа је консолидација финансијских извјештаја "робних резерви" као посебног правног лица са финансијским извјештајем на одређеном нивоу консолидације унутар постојећег система буџетског рачуноводства (на примјер, на нивоу консолидованог финансијског извјештаја Републике).

Овакав систем функционисања робних резерви на најбољи могући начин треба да допринесе убрзавању динамике реализације стратегије развоја робних резерви у Републици Српској. За успостављање тог система неопходне су одређене измјене у постојећем Закону о републичким робним резервама и Закону о републичкој управи као и у правилницима или другим подзаконским актима којим се регулишу системи новчаних подстицаја у пољопривреди, заштите потрошача у случају пораста цијена основних животних намирница и сл. У том смислу, ресорна министарства су, свако у оквиру своје ресорне надлежности, већ узела активно учешће у изради нових или измјени постојећих прописа којим се уређују области повезане са описаним моделом функционисања робних резерви у Републици.

4.2 Политике финансијског сектора

Финансијска тржишта

Доминантан утицај на кретање цијена и промета на Бањалучкој берзи у претходне двије године имала је глобална економска криза која је присутна на свим свјетским и регионалним тржиштима капитала. Утицај кризе на финансијско тржиште Републике Српске се у највећој мјери огледао у мањем интересу домаћих и страних инвеститора за куповину акција, што је имало за резултат пад промета и вриједности индекса на Бањалучкој берзи.

Најзначајнији позитиван напредак финансијског тржишта Републици Српској у претходне двије године остварен је у сегменту дужничких хартија од вриједности. Учешће промета са обвезницама у првих девет мјесеци 2009. године износи око 19%, што је значајан раст имајући у виду да је у 2008. години промет са обвезницама чинио 4,2% укупног промета, док је у периоду 2002–2007. год. промет обвезницама био готово занемарив.

Поред тога, остварен је напредак и у вези са јавним емисијама акција, те је укупна вриједност 11 јавних емисија акција у 2008. и 2009. години износила око 70 милиона КМ, док је у периоду 2002-2007. година број јавних емисија акција био готово занемарив.

Иако је у претходне двије године остварен напредак у вези са прикупљањем финансијских средства на тржишту капитала Републике Српске путем емисије акција (12 предузећа) и путем емисије обвезница (четири општине, двије банке и једно предузеће), тржиште капитала Републике Српске још увијек нема значајан утицај на финансирање раста и развоја привредних субјеката, а тиме и на општи привредни и друштвени развој.

Имајући у виду законом прописану обавезу улагања техничке и математичке резерве осигуравајућих друштава у одређене облике имовине, укључујући и улагање у хартије од вриједности, Агенција за осигурање Републике Српске је подзаконским актима у претходном периоду утврдила квантитативна и квалитативна ограничења ових улагања, чиме је дат јасан правни оквир и подстицај друштвима за осигурање да имовину у којој се чувају поменуте резерве држе у хартијама од вриједности емитованим на домаћем финансијском тржишту. Такође, подзаконским актима Агенције за банкарство Републике Српске, којима се уређују минимални стандарди управљања капиталом банака, утврђен је нулти пондер ризика за активу која се држе у потраживањима од влада ентитета и БиХ, чиме су банке добиле додатни подстицај за улагања у дужничке хартије од вриједности, које емитује Влада Републике Српске и ФБиХ.

Влада Републике Српске ће у 2010. години, а све у циљу развоја тржишта капитала наставити да даје сагласност јединицама локалне самоуправе да путем дужничких хартија од вриједности финансирају инфраструктурне пројекте; наставити сукцесивно издавање обвезница по основу унутрашњег дуга, вршити промоцију краткорочних дужничких хартија од вриједности, те пружити подршку ликвидности дужничким инструментима на тржишту капитала путем ИРБ РС-а као market maker-а.

Банкарство

Крајем прошле године Управни одбор Централне банке БиХ је, у циљу стимулisaња банака на веће кредитне активности у земљи и подстицање и јачање привредних активности, донио одлуку о увођењу диференциране стопе обавезне резерве на депозите комерцијалних банака, а чија је примјена почела 01.01.2009. године. Према овој одлуци, стопа обавезне резерве на депозите који улазе у основицу за обрачун, а чија је рачност до једне године остаје 14%, док се стопа обавезне резерве на депозите орочене на период дужи од једне године смањује на 10%.

Најновијом одлуком од 16.04.2009. године стопа обавезне резерве на депозите орочене на период дужи од једне године је смањена са 10 на 7%, а другом мјером су из основе за обрачун девизних резерви искључени депозити влада намијењени за развојне пројекте. Наведене мјере су такође имале утицаја на смањење девизних резерви.

На иницијативу Министарства финансија Републике Српске, а путем Агенције за осигурање депозита у БиХ, Парламентарна скупштина БиХ је половином септембра ове године донијела измјене Закона о осигурању депозита у банкама БиХ чиме је дозвољено да у програму осигурања депозита буду укључене банке у којима је учешће државног капитала преко 10%. На овај начин створене су законске претпоставке за даље капитално јачање домаћег банкарског система од стране ентитета.

Упркос свјетској економској и финансијској кризи која је обиљежила 2009. годину, финансијско тржиште Републике Српске до сада је остало стабилно захваљујући ослањању на традиционално банкарство и врло мале изложености сложеним финансијским производима и интернационалним међубанкарским тржиштима суоченим са озбиљном финансијском кризом.

Табела 4.1: Актива финансијског сектора Републике Српске

Дијелови сектора финансијских услуга (финансијске институције)	Актива (у КМ)	Удио у активи финансијског сектора (%)
Банке-билансна актива	5,305,839,000.0	87.0
Инвестициони фондови	261,594,135.3	4.3
Осигуравајућа друштва	215,896,239.0	3.6
Микрокредитне организације	309,057,000.0	5.1
Лизинг друштва	6,020,000.1	0.1
Укупно за сектор	6,098,406,374.40	100.0

Извор: Агенција за банкарство Републике Српске

На финансијском тржишту Републике Српске и даље доминирају банке које се баве традиционалним кредитно-депозитним пословима, са удјелом у активи финансијског сектора од 87%. У табели 4.1 дат је преглед aktive финансијског сектора Републике Српске са стањем на дан 30.06.2009. године.

Свјетска економска криза је утицала на успоравање раста билансног нивоа банкарског сектора Републике Српске у задњем кварталу 2008. године, што се одразило и на стање у првом полугодишту 2009. године. Закључно са првим полугодиштем ове године, седам банака је остварило текућу добит у износу од укупно 13.6 мил. КМ, а три банке текући губитак у износу од 4.7 мил. КМ.

У циљу јачања сарадње и координације рада надзорних органа финансијског сектора Републике Српске, у јуну 2009. године, усвојен је Закон о Комитету за координацију надзора финансијског сектора Републике Српске (Сл. гл. РС, 49/09), кога чине министар финансија РС, предсједник Комисије за хартије од вриједности РС, директор Агенције за банкарство РС и директор Агенције за осигурање РС. У 2010. Комитет ће путем својих активности радити на јачању сарадње чланова Комитета, утврђивати стратешке правце развоја и унапређења финансијског тржишта, те предузимати одговарајуће мјере ради очувања стабилности и унапређења ефикасности финансијског тржишта, као и обезбјеђења заштите права корисника услуга финансијског сектора.

Министарство финансија Републике Српске успоставило је редован контакт са надлежним институцијама и банкама, уз дневно праћење показатеља ликвидности банака, кретање штедне грађана, укупних депозита, а у циљу праћења стања и предузимања мјера ради ублажавања негативних посљедица финансијске кризе.

У циљу јачања финансијске дисциплине у 2010. години ће се унаприједити обављање послова унутрашњег платног промета и учинити ефикаснијом принудну наплату са рачуна дужника. У овом правцу, биће измијењен нормативно-правни оквир како би се успоставио ефикаснији систем принудне наплате по инструментима обезбјеђења дуга и извршним исправама.

Инвестиционо-развојна банка Републике Српске је имала кључну улогу у одржавању кредитне активности финансијског сектора и подржавању привредне активности у 2008. и 2009. години. Путем ИРБ РС-а пласирано је укупно 367.554.234 КМ за 2.511 корисника кредита. Пласман је вршен кроз слиједеће кредитне линије:

Табела 4.2: Пласмани ИРБ РС по кредитним линијама

	Укупно		2009. година
	у КМ	бр. корис.	у КМ
КЛ за поч. пословне активности	910.943	31	750.943
КЛ за микробиз. у пољопривреди	9.480.467	503	5.945.657
КЛ за предузетнике и предузећа	206.019.464	294	108.304.084
КЛ за пољопривреду	39.413.861	47	23.011.000
Стамбени кредити	87.854.501	1.617	32.016.743
КЛ за јединице лок. самоуправе	23.875.000	19	12.355.000

УКУПНО	367.554.234	2.511	182.383.427

Извор: ИРБ РС

Кредитима ИРБ РС ријешено је стамбено питање за 1.617 грађана Републике Српске, подржане пословне активности 341 привредна субјекта и 503 пољопривредна газдинства, покренута 31 нова пословна активност, те омогућена реализација инфраструктурних пројеката у 19 јединица локалне самоуправе.

Кроз одобрене кредите извршено је улагање у основна средства у укупном износу од 172.234.654 КМ, а од тога 82.281.465 КМ у 2009. години. Укупно пласирана средства у обртна средства износе 65.560.018 КМ, док је у 2009. години пласирано 37.962.112 КМ. Поред тога, за рефинансирање у 2009. години, као новом, прилагођеном производу ИРБ РС-а, према привредним субјектима, ради лакшег превазилажења негативних ефеката свјетске економске кризе, укупно је пласирано 20.631.584 КМ. Такође, у 2009. години извршено је прилагођавање кредитних линија у смислу подршке привредним субјектима за очување достигнутог нивоа запослености. Директни резултати рада ИРБ РС-а су одржавање 18.200 радних мјеста и створено нових 3.500 радних мјеста.

У 2010. путем Инвестиционо-развојне банке, Влада РС ће даље подржавати кредитну активност банака финансирајући нове инвестиционе пројекте у области јавних улагања, инфраструктуре, подршке малим и средњим предузећима, а у складу са усвојеним Развојним програмом Републике Српске.

Поред тога, ИРБ РС ће у 2010. години, креирати нову кредитну линију за демобилисане борце, у износу од 10 милиона КМ, с циљем реализације властитих предузетничких активности и подстицања samozapoшљавања ове категорије становништва.

У сврху побољшања ликвидности привреде, развоја и додатног запошљавања, Влада Републике Српске ће, путем Инвестиционо-развојне банке, пружити подршку капиталном јачању финансијских институција, у складу са Мјерама за ублажавање негативних ефеката свјетске економске кризе на Републику Српску.

Приликом разматрања Извјештаја Агенције за банкарство о стању у банкарском систему, Влада је донијела закључке којим је апеловала на банке да кроз кредитну активност подрже одрживе пројекте у привреди који доприносе јачању инвестиционе активности и запошљавању, као и побољшају услове и критеријуме кредитирања, обезбјеђујући потпуну транспарентност услуга које нуде. Агенција за банкарство, као регулатор и супервизор, интензивирала је активности на јачању капацитета унутар банака за управљање свим видовима ризика (кредитни, тржишни, валутни, везан за земљу и други), настављено усклађивање банкарске регулативе са Базелским принципима и смјерницама Европске уније, унапређена супервизија банкарског система за контролу тржишног ризика у банкама и ризика из небанкарских активности.

Такође, Агенција за банкарство донијела је Одлуку о условима привременог репрограма кредитних обавеза грађана, а у току је припрема одлуке којом ће бити дефинисани услови репрограмирања кредитних обавеза привреде. Наведеним одлукама банкама ће бити олакшано репрограмирање кредитних обавеза привреде и грађана, не угрожавајући при томе укупну стабилност и сигурност банкарског сектора.

У наредном периоду потребно је јачати капацитете унутар банака за управљање свим видовима ризика (кредитни, тржишни, валутни, везан за земљу и други), наставити усклађивати банкарску регулативу са Базелским принципима и смјерницама Европске уније, унаприједити супервизију банкарског сектора за контролу тржишног ризика у банкама и ризика из небанкарских активности.

Ради подстицања развоја предузетништва, малих и средњих предузећа, те правних и физичких лица, у Републици Српској донијеће се закон којим ће бити основан Гарантни

фонд Републике Српске. Фонд ће, својом функцијом гарантовања комерцијалних задужења, обезбиједити правним лицима и предузетницима додатни колатерал, те допринијети лакшем приступу кредитним средствима и умањењу цијене капитала.

У Републици Српској је са 30.06.2009. године, пословало седам микрокредитних организација (МКО) од којих су три микрокредитна друштва (МКД) као профитне организације и четири микрокредитне фондације (МКФ) као непрофитне организације. Билансни ниво микрокредитних организација (МКО) са 30.06.2009. године износи 309 мил. КМ и на нивоу је стања са 31.12.2008. године. Највеће учешће у укупном билансу МКО има једно МКД са билансом стања у износу од 233,4 милиона КМ или 76% укупне активе МКО. Укупни капитал МКО износи 57.7 мил. КМ, од чега се на капитал МКД отпада 56.9 мил. КМ или 99%, а на капитал МКФ износ од 0.8 мил. КМ или 1%. Укупан капитал МКО је у односу на 31.12.2008. године мањи за 5%.

Штедно-кредите организације (ШКО) имају озбиљне проблеме да одговоре на захтјеве који су пред њих постављени, што се посебно односи на ажурност извјештавања Агенцији. Сектор ШКО још увијек није кадровски и технички оспособљен да ефикасно послује. Закључно са 30.06.2009. године билансни ниво у сектору ШКО је био у равнини са прошлогодишњим и износио је 551.000 КМ.

Лизинг

У Републици Српској послује једно друштво за обављање лизинг послова (ДЛ) са сједиштем у Републици Српској и пет пословних јединица које су у саставу три друштва за послове лизинга са сједиштем у Федерацији БиХ. Билансни ниво ДЛ са сједиштем у Републици Српској са 30.06.2009. године је 6,020,100 КМ. Пратећи трендове у пословању лизинг друштва у 2009. години може се закључити да ће тренд смањења ове дјелатности бити настављен у 2010. години, те да ће традиционалне кредитне банкарске услуге остати доминантан извор финансирања малих и средњих предузећа.

Влада Републике Српске ће у 2010. години анализирати могућност оснивања лизинг друштва које би подржала инвестициону активност малих и средњих предузећа.

Фондови

Анализа постојећег пензионог система показује да је дугорочно посматрано, без додатних реформи, неизбежан раст дефицита пензионог система, све је већа његова зависност од буџета, а издаци за пензије расту у односу на БДП. С тога се реформи пензионог система приступило на цјеловит и свеобухватан начин, у складу са укупним реформама и транзиционим процесима Републике Српске, с циљем успостављања дугорочно одрживог пензионог система, у коме би пензиони фондови додатно подстакли акумулацију домаће штедне и даљи развој тржишта капитала Републике Српске.

Влада је 2007. године формирала интерресорну радну групу, која је, након анализе стања у Републици Српској, извршене компаративне анализе са другим земљама, те међународних искустава и искустава транзиционих земаља у окружењу, израдила Стратегију реформе пензионог система у РС и предложила слиједећи модел реформе:

1. Оснивање демографског резервног фонда од портфеља акција Фонда ПИО из приватизације (израђена Студија о избору модела управљања акцијама из портфеља Фонда ПИО, проведена стручна расправа, те припремљен и усвојен Закон о пензионом резервном фонду Републике Српске (Сл. гл. РС 73/08)); Имовина Фонда ПИО, стечена у складу са прописима о приватизацији државног капитала у предузећима уносе као оснивачки улог Фонда ПИО у Пензијски резервни фонд РС (ПРЕФ), који се формира као затворени инвестициони фонд, а којим, даље, управља друштво за управљање; Циљ

оснивања овог фонда је обезбјеђење дугорочне финансијске одрживости обавезног пензијског осигурања, те да се добит остварена пословањем ПРЕФ-а, може користити искључиво за финансирање текућих пензија и реинвестирање ради капитализације и увећања имовине ПРЕФ-а. Уколико се Република Српска у будућности одлучи за увођење обавезног капитализованог пензијског осигурања (тзв. II стуб пензијског система), добит остварена пословањем ПРЕФ-а могла би се користити за дјелимично финансирање транзицијског трошка.

2. реформа I стуба – извршити додатну параметарску реформу ради правичније прерасподјеле, обезбјеђења веће стопе поврата и финансијске стабилизације система текућег финансирања (у постојећем закону отклонити одредбе које награђују пријевремено пензионисање, а дестимулишу дужиостанак на послу);
3. Успостављање III стуба - фондова добровољног пензионог осигурања, како би се створила шири основа различитих извора финансирања пензија и подстакла дугорочна намјенска штедња (припремљена Студија о потребама и перспективама добровољних пензионих фондова; спроведена стручна и јавна расправа, те усвојен Закон о добровољним пензионим фондовима и пензионим плановима (Сл. гл. РС 13/09); усвојена су и подзаконска акта, неопходна за оснивање првих друштава за управљање добровољним пензионим фондовима, чије се оснивање очекује почетком 2010. године).

Као основни циљ реформе постављена је дугорочна одрживост и стабилност пензионог система у Републици Српској, уз обезбјеђење општег друштвеног консензуса о прихватљивости предложених рјешења. Стратегија реформе пензионог система у Републици Српској обухвата, поред већ поменути Студије о избору модела управљања акцијама из портфеља Фонда ПИО и Студије о потребама и перспективама добровољних пензионих фондова, више сегмената:

- процјену становништва и дугорочне демографске пројекције,
- историјски развој и анализе основних сегмената постојећег пензионог система,
- дугорочне макроекономске пројекције,
- препоруке неопходних параметарских реформи,
- анализе, услове и препоруке које се односе на увођење капитализованог система обавезног пензионог осигурања (тзв. II стуб пензионог осигурања).

У 2010. години биће извршене анализе могућности увођења пореских олакшица за послодавце који буду уплаћивали доприносе у добровољне пензијске фондове, као и могућности одређеног пореског растеређења за животна осигурања.

У 2009. години у Републици Српској је пословало 14 затворених и четири отворена инвестициона фонда са јавном понудом, од чега је један у процесу ликвидације. Очекује се да ће ови фондови у наредном периоду својим улагањима на финансијском тржишту допринијети: оснивању нових предузећа и отварању нових радних мјеста, купујући власничке хартије од вриједности тих предузећа; развоју локалних заједница, купујући обвезнице којима локалне заједнице финансирају изградњу инфраструктурних објеката; финансирању јавних инвестиција и отплате унутрашњег дуга кроз куповину обвезница које емитује Република Српска; бржем укључивању у међународне токове капитала и међународну конкуренцију, као и изградњи и куповини кућа, станова и осталих облика некретнина, инвестирањем у разне облике хипотекарних хартија од вриједности.

Осигурање

У 2009. години континуирано се радило на унапређивању легислативе сектора осигурања и усклађивању са директивама Европске уније. Такође, започет је процес измјена и допуна Закона о друштвима за осигурање, у складу са међународним принципима и директивама Европске уније, и до краја 2009. године, у форми Нацрта, биће у процедури усвајања пред

Народном скупштином Републике Српске. У 2009. години институција омбудсмана у осигурању, чијим дјеловањем се штите потрошачи, корисници услуга осигурања, и промовише вансудско рјешавање спорова насталих из уговора о осигурању, почела је активно да дјелује у свим аспектима.

На тржишту осигурања Републике Српске у првој половини 2009. године било је регистровано 11 друштава за осигурање која су остварила обрачунату премију у износу од 56.7 милиона КМ. Десет друштава је као укупан резултат пословања исказало нето добитак у укупном износу од 5.2 милиона КМ, док је једно друштво исказало нето губитак у износу од 2.4 милиона КМ. У Републици Српској до сада није регистровано нити једно друштво за обављање послова реосигурања. Укупно обрачуната премија на тржишту осигурања Републике Српске у првој половини 2009. године износила је 60,949,407 КМ, што је за 9.7% више у поређењу са истим периодом претходне године.

У структури премије и даље се очекује повећање премије животног осигурања, а планиране реформе у области пензионог и здравственог осигурања компатибилне су с овим очекивањима и имаће одраз на дисперзију врста осигурања код осигуравајућих друштава. Уз системске мјере, као и надзор и контролу појединачних друштава за осигурање од стране Агенције за осигурање Републике Српске, и у 2010. години ће се наставити са консолидацијом сектора осигурања, финансијског јачања друштава за осигурање и већом пословном дисциплином.

У области осигурања за наредни период дефинисани су слиједећи циљеви: системско заокруживање поступка уређења области обавезног осигурања од одговорности за моторна возила кроз доношење и имплементацију новог премијског система и стављања у функцију Информативног центра аутоодговорности; релиценцирање посредника у осигурању и успостављање система континуиране едукације и стручног усавршавања; унапређење, јачање и пружање подршке институцији омбудсмана у осигурању у функцији остваривања заштите интереса и права осигураника и других корисника осигурања; унапређење рачуноводствених, ревизорских и актуарских стандарда, као и правила струке у друштвима за осигурање, на основу међународне праксе; подстицање развоја сектора осигурања, кроз ширење понуде нових производа и услуга, као и побољшање квалитета канала дистрибуције производа осигурања; и континуирано праћење и инсистирање на примјени донесених подзаконских аката којима се регулише процјена билансних и ванбилансних позиција, улагање средстава за покриће техничких резерви и минималног гарантног фонда друштава за осигурање. У том смислу у 2010. години очекује се додатно капитално јачање друштава за осигурање Републике Српске.

Унапријеђење и развој рачуноводствене и ревизорске професије

Квалитет система финансијског извјештавања представља битну претпоставку за доношење најбољих одлука о алокацији економских ресурса. Бројни су фактори који су условили сталан пораст важности информација које се презентују у финансијским извјештајима, а међу њима се посебно издвајају: раздвајање власничке и управљачке функције у корпоративним пословним ентитетима, развој финансијских тржишта и општи раст друштвене улоге и одговорности, како јавног, тако и приватног сектора. Наведени фактори довели су до значајног повећања броја корисника финансијских извјештаја као и промјене обима и квалитета њихових информационих потреба.

Подизање квалитета финансијских извјештаја представља један од предуслова за успостављање фер конкуренције на финансијским тржиштима и обезбјеђење потребне пословне сигурности инвеститора и других корисника финансијских извјештаја. Истовремено, квалитет финансијских извјештаја првенствено је условљен професионалном компетентношћу и етиком рачуновођа и ревизора, али и квалитетом система јавног надзора и контроле квалитета лица која припадају рачуноводственој и ревизорској професији.

У том смислу, Влада Републике Српске одлучна је у намјери да предузима неопходне кораке за побољшање система финансијског извјештавања и његово усклађивање са законодавством Европске уније (Acquis communautaire). Крајем 2008. године започела је снажна подршка процесу реформе финансијског извјештавања у јавном и приватном сектору у Републици Српској. Током 2009. године окончан је процес израде нових и усаглашавања постојећих прописа из области рачуноводства и ревизије са захтјевима прописа Европске уније. Донесени су нови Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске, који ће се примјењивати од 01.01.2010. године, као и сви проведбени (подзаконски) прописи којим се регулишу бројна питања међу којим и:

- систем финансијског извјештавања који је и даље заснован на примјени међународних рачуноводствених стандарда (МРС, МРС-ЈС и МСФИ),
- ревизија финансијских извјештаја заснована на примјени Међународних стандарда ревизије (МСР),
- јавни надзор над ревизорском и рачуноводственом професијом,
- формирање и дјелокруг рада Савјета за рачуноводство и ревизију, као савјетодавног тијела Министра финансија,
- процеси сертификације и лиценцирања рачуновођа, ревизора и привредних друштава која пружају услуге ревизије,
- звања и начини стицања звања у професији,
- процес континуиране професионалне едукације,
- јачање Јавног регистра финансијских извјештаја, итд.

Изазови за успјешно провођење процеса реформе система финансијског извјештавања и даље су бројни, а међу највећим је динамичан развој међународног регулаторног окружења који успорава и отежава благовремено превођење и примјену међународних прописа у Републици. У том смислу, Влада Републике Српске, поред осталих, проводи и интензивне активности чији циљ су остваривање сарадње и конкретна финансијска подршка од стране Свјетске банке, како би се већ у 2010. години реализовале неке од приоритетних активности на јачању система финансијског извјештавања у Републици Српској, прије свега:

- успостављање континуираног система превођења и ажурирања међународних рачуноводствених и ревизијских стандарда и других релевантних међународних прописа, укључујући свакако и прописе (директиве) Европске уније,
- јачање ревизорске функције,
- подршка успостављању система јавног надзора и контроле квалитета,
- јачање јединственог регистра финансијских извјештаја и др.

Систем јавне контроле

Влада Републике Српске је преко Министарства финансија, започела значајне активности на јачању система јавне контроле у институцијама јавног сектора Републике Српске, што представља дугорочну активност која ће бити значајно интензивирана у 2010 години.

Према међународно прихваћеним терминима, систем јавне контроле подразумјева систем интерне финансијске контроле и екстерне ревизије. У циљу успостављања ефикасног система јавне контроле, чији рад ће бити заснован на међународно прихваћеним стандардима одговорности у раду и транспарентности рада свих који су укључени у систем јавне контроле у Републици Српској, у току је успостављање одговарајућег контролног окружења за прихватање и функционисање таквог система јавне контроле.

Ради успостављања ефикасног система интерне финансијске контроле у јавном сектору Републике Српске, Министарство финансија је у процесу успостављања Централне јединице за хармонизацију (ЦЈХ), која је носилац процеса хармонизације и координације прописа и активности који се односе на увођење свеобухватног система финансијског управљања и контроле, заједно са функцијом интерне ревизије.

Концепт интерне финансијске контроле-PIFC (eng. Public Internal Financial Control- Финансијска контрола јавног сектора) који је развила Европска комисија (ЕК), са циљем стварања контролног окружења у земљама које се налазе у процесу придруживања Европској унији (ЕУ), које ће бити у могућности да усвоји принципе управљања, стандарде контроле и функцију интерне ревизије засноване на принципима и стандардима који се примјењују у институцијама и земљама чланицама ЕУ.

Захтјев за увођењем PIFC се наводи у Европском партнерству са БиХ, као приоритетна област Стратегије интегрисања БиХ. Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕК, предвиђа увођење PIFCа на начин на који је то израдила ЕК.

Према концепту ЕК, интерна финансијска контрола, која укључује интерну ревизију, уводи се путем финансијске помоћи ЕУ, кроз пројекат који проводе изабране међународне експертске институције. У току је избор консултанта који треба да имплементира интерну финансијску контролу у Републици Српској у складу са концептом ЕК.

Стратегија развоје интерне финансијске контроле Републике Српске ће бити достављена Влади Републике Српске, након што буду познате пројектне активности које ће финансирати ЕК.

Закон о интерној ревизији у јавном сектору Републике Српске је усвојен у 2008 години, и од тада се успостављају јединице за интерну ревизију и запошљавају интерни ревизори у складу са критеријима који су наведени у поменутом Закону.

Стварање одговарајућег контролног окружења за рад ЦЈХ (запошљавање компетентног особља ЦЈХ, комуникација са Главном службом за ревизију, успостављање Координационог одбора ЦЈХ-у, успостављање комуникације са ЦЈХ земаља које су имплементирале PIFC), избор консултанта за имплементацију интерне финансијске контроле у Републици Српској и усвајање Стратегије PIFC Републике Српске су активности које треба да допринесу интензивирању активности на успостављању свеобухватног система интерне финансијске контроле, укључујући интерну ревизију у јавном сектору Републике Српске.

Посебна активност Министарства финансија је усмјерена на успостављање одговарајућих комуникација са Главном службом за ревизију, у циљу испуњавања услова из Закона о интерној ревизији и ИНТОСАИ стандарда екстерне ревизије, који ће омогућити да се избјегне успостављање скупог система јавне контроле чији крајњи ефекти могу бити већи трошкови од користи које такав систем пружа.

Свеобухватан систем јавне контроле ће омогућити да екстерна ревизија користи резултате интерне финансијске контроле, уз задржавање функционалне и институционалне независности, а да резултате екстерне ревизије користи Одбор за ревизију, у циљу отклањања евентуално заосталих грешака и неправилности.

4.3 Политике сектора људских ресурса

Запошљавање и тржиште рада

Како је незапосленост највећи економски и социјални проблем, оправдани су захтјеви да се том проблему да приоритет у рјешавању, јер свака земља која жели да има дугорочно успјешну привреду мора да води рачуна о ефикасном кориштењу свих својих потенцијала, међу којима радна снага представља најзначајнији. У току 2009. године проведене су бројне, како нормативне, тако и практичне мјере у провођењу утврђених мјера Економске политике за 2009. годину. Нормативне активности се односе на усвајање и ступање на снагу новог Закона о мирном рјешавању радних спорова, новог Закона о запошљавању страних држављана и лица без држављанства те припремање и усвајање измјена и допуна Закона о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању инвалида односно, утврђивање Пречишћеног текста Закона о професионалној рехабилитацији, оспособљавању

и запошљавању инвалида. Исто тако, у току 2009. године израђен је нацрт Закона о посредовању у запошљавању и правима незапослених лица и проведена јавна расправа о овом закону, чије се доношење очекује до краја године.

Сви горе наведени закони урађени су у процесу социјалног дијалога са репрезентативним синдикатом и удружењем послодаваца организованим на нивоу Републике Српске и одговарају потреби за уређењем односа из области рада и запошљавања. Такође, сви усвојени закони су у највећој могућој мјери усклађени са правним наслијеђем Европске уније (аcquis communautaire).

У току 2009. године интерресорна радна група састављена од представника већег броја министарстава, социјалних партнера и представника цивилног друштва је започела израду средњорочне Стратегије запошљавања Републике Српске, као оквирног стратешког документа којим ће се одредити циљеви и правци за период 2010-2014. година. Након усвајања ове стратегије доносиће се Акциони планови за сваку наредну годину путем којих ће се проводити иста. У току 2009. године проведене су и сљедеће мјере за смањење незапослености у Републици Српској: наставак Пројекта запошљавања приправника високе стручне спреме којим се омогућава обављања приправничког стажа за 1200 лица и реализација пројекта запошљавања Рома у оквиру Акционог плана за рјешавање проблема Рома у БиХ у области запошљавања, здравственог осигурања и становања.

У 2009. години провођен је Програм подршке запошљавању повратника за чију реализацију је издвојено 1.000.000,00 КМ. Такође, у овој години настављана је реализација Пројекта суфинансирања незапослених лица из 2008. године а за то су предвиђена средства од 1.400.000,00 КМ. Укупна средства предвиђена за пројекат износе 5.000.000,00 КМ.

За 2010. годину дефинисани се следећи циљеви и активности економске политике у овој области: завршетак и усвајање Стратегије запошљавања Републике Српске за период 2010-2014.; промовисање система мирног рјешавања радних спорова кроз изградњу капацитета Агенције за мирно рјешавање радних спорова; израда анализе утицаја Закона о раду на пословно окружење Републике Српске (RIA); разматрање и усвајање Анализе утицаја Закона о раду те предузимање одговарајућих мјера и активности на припремама измјена или израде новог Закона о раду у зависности од резултата Анализе; доношење подзаконских аката у циљу што квалитетније примјене Закона о посредовању у запошљавању и правима незапослених лица; наставак реализације пројекта запошљавања приправника са високом стручном спремом, анализирање постигнутих резултата и предлагање и провођење нових пројеката за запошљавање младих; и припремање и реализација циљаних пројеката запошљавања незапослених лица из рањивих категорија становништва (демобилисани борци, лица са инвалидитетом, Роми, лица старија од 45 година и сл.), те финансијска подршка најугроженијим секторима привреде за одржавање нивоа запослености, одобравањем кредитних линија ИРБ РС-а уз задржавање нивоа запослености.

Поред тога, на бази партнерских односа са Синдикатом, Удружењем послодаваца и јединицама локалне управе, и споразума између партнера, Влада Републике Српске ће подржати формирање Фонда солидарности Републике Српске. Средства којима би Фонд располагао би се уплаћивала на добровољној основи, а његова улога би била у одржавању привредне активности и нивоа запослености.

Систем борацко-инвалидске заштите

Економску политику у 2010. години, карактерише опредјељење за цјеловитом реформом у области борацко-инвалидске заштите, односно наставак провођења Акционог плана за ефикаснију ревизију, те доношење новог Закона о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске.

У 2009. години у домену борацко-инвалидске заштите, ресорно министарство је започело ревизију права корисника, те израдило Акциони план за ефикаснију ревизију из области

борачко-инвалидске заштите, који је прихватила Влада Републике Српске и подржала Борачка организација.

Централна ревизиона комисија је у планираних 115 дана извршила контролу у 62 општине, остварила увид у 33177 предмета породичне и личне инвалиднине од прве до шесте категорије и утврдила неправилност у 7431-ом предмету. Ефекти ревизије су елиминисање корисника са нерегуларним рјешењима, те враћање достојанства часним борцима. Смањењем броја корисника у поступку ревизије доћи ће не само до губитка права на мјесечна примања, већ и губитка других права која се финансирају из буџета.

Настављена је и реализација Програма потпуног стамбеног збрињавања ППБ и РВИ од прве до четврте категорије. Овај Програм је социјални уједно и инвестициони, јер се њиме подстиче привредни развој Републике Српске.

Извршена је и додјела неповратних средстава у износу до 8.000,00 КМ за 415 корисника, а до краја године ће бити дозначена неповратна средства за још 218 корисника.

Програм стамбеног збрињавања породица погинулих бораца и ратних војних инвалида од прве до четврте категорије износу 50.000.000,00 КМ за период 2008-2010 година. Влада Републике Српске до сада је издвојила и реализовала 29.201.785,00 КМ. До сада је изграђено и уселиено у 412 станова. Такође је завршено додатних 380 станова, чије се уселивање очекује у наредна два мјесеца. У току године уговорена је градња још 176 станова, чији се завршетак очекује у току 2010. године. Реализација преосталог дијела пројекта ће бити остварена у 2010. години, од чега је већ уговорена изградња 176 станова. Средства за реализацију пројекта ће бити обезбјеђена из Развојног програма Републике Српске.

У 2010. години планира се уградња нових системских рјешења у Закон о правима бораца, формирање посебне институције за оцјену војног инвалидитета, те наставак реализације Акционог плана за ефикаснију ревизију, кроз контролу предмета личне инвалиднине од седме до десете категорије и категорисаних бораца. Новим системским рјешењима се готовинске накнаде исплаћују појединцима у складу са оквирним законом о усмјеравању готовинских накнада појединцима у Републици Српској. Успоставља се јединствена електронска база података о исплатама накнада из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних жртава рата и свих других готовинских накнада појединцима која се исплаћују из буџета на свим нивоима власти. Истовремено се обезбјеђује централизован систем извјештавања о свим извршеним исплатама по разним врстама готовинских накнада. У 2010. години ће се наставити и реализација Програма потпуног стамбеног збрињавања према утврђеној динамици.

Образовање

У савременим развијеним друштвима образовање и васпитање су главни покретачи развоја. За малу земљу каква је Република Српска развој људских ресурса је посебно важан за развој свих других сектора друштва. Република Српска мора бити отворена према Европи и свијету. Како сваки аспект националног развоја остварују људи, те развој људских ресурса треба бити национални приоритет.

Због све веће важности образовања за национални развој у развијеним земљама Европске Уније истраживање, образовање и стручно оспособљавање представљају основна нематеријална улагања. Образовањем треба осигурати одрживи национални развој, успјешну интеграцију у Европску Унију, национални идентитет очувањем културне баштине и трајни лични развој становништва.

Протекла 2009. година је била година доградње образовног система Републике Српске, кроз доношење системских закона и подзаконских аката у овој области. На овај начин је област образовања у потпуности законски регулисана.

Влада Републике Српске је усвојила Стратегију образовања Републике Српске.

Пројекти за 2010. годину: Успостављање образовања одраслих (институционални развој и развој Наставних планова и програма за потребе тржишта рада; Развој Информационог система за прикупљање података о установама полазницима и програмима образовања одраслих; Израда Државног квалификационог оквира; Инсталација опреме и успостављање

мрежне инфраструктуре у школама у склопу пројекта Е-књига; Обука наставника за систем администраторе у склопу пројекта Е-дневник; Усклађивање законске регулативе са правном стечевином Европске уније; Наставак изградње, реконструкције и опремања школских објеката и Наставак реформе средњег стручног образовања коришћењем IPA фондова.

Новим Законом о предшколском образовању и васпитању, Министарство просвјете и културе Републике Српске преузима надлежности у предшколском образовању, у циљу боље организације рада ових установа и уређења предшколског образовања у наредном периоду. Министарство је у 2009. години организовало продужени боравак у 30 школа у Републици Српској.

Основно образовање и васпитање обављају основне школе, специјалне основне школе, музичке и балетске школе. У 2009. години на територији Републике Српске постоји 187 основних школа, 11 музичких школа и четири центра за образовање дјеце са потешкоћама у развоју. Настава за ученике основних школа организује се у 187 централних школа и 570 подручних школа. У школској 2008/2009. години наставу похађа 113.269 ученика.

У периоду до 2014. године, цијела популација од 6 до 15 година ће се обухватити основно-школским образовањем (редовним, инклузивним и специјалним), што је била традиција на овим просторима прије последњег рата, а до 2020. године могуће је сасвим искоријенити неписменост. Потребно је изградити 22 нова школска објеката или 48.800 квадратних метара затвореног школског простора и 164.000 квадратних метара отвореног простора и тада би се створили услови за рад у једној смјени са организациом цјелодневног боравка у школи. Сада овај услов испуњавају школе на сеоским подручјима гдје је дошло до смањења становништва. Такође све основне школе у Републици Српској имају довољно отвореног школског простора и већи је од просјека у школама Европске уније.

Табела 4.3: Реализовани пројекти у области образовања

Основно образовање		
Министарство просвјете и културе за ОШ Пале" Пале	Изградња основне школе, фискултурне дворане и вањско уређење на Палама	4.303.733,00
Општина Пелагићево	Изградња фискултурне дворане при ОШ "Васо Пелагић" у Пелагићеву	320.000,00
ОШ Борисав Станковић Бања Лука (на основу споразума са Министарством просвјете и културе РС)	Пројекат за коришћење сунчеве енергије у загријавању ОШ "Борисав Станковић" у Бањалуци	50.000,00
Општина Берковићи	Изградња фискултурне дворане при ОШ "П.П.Његош" у Берковићима	200.000,00
Министарство просвјете и културе за ОШ Петар Петровић Његош Источна Илица	Изградња основне школе у општини Касиндо, Град Источно Сарајево	2.650.000,00
Општина Осмаци	Изградња школске фискултурне сале за потребе ученика ОШ "Алекса Шантић" Осмаци	801.936,00
Општина Градишка	Изградња и опремање ОШ Врбашка - у саставу ОШ Младен Стојановић Горњи Подградци, општина Градишка	1.553.000,00
ОШ "Милош Црњански" Поточани, општина Прњавор	Изградња фискултурне дворане при подручном одјељењу ОШ "Милош Црњански" у Хрваћанима	650.000,00
ОШ "Јован Јовановић Змај" Кобаш, Србац	Реконструкција, адаптација и доградња објекта ОШ "Јован Јовановић Змај" Кобаш, Србац	600.000,00
Општина Модрича	Реконструкција централне основне школе "Свети Сава" Модрича	450.000,00
ОШ "Алекса Шантић"	Фискултурна дворана при ОШ "Алекса Шантић"	2.019.000,00

Војковићи, Касиндо	Војковићи, Касиндо	
Општина Мркоњић Град	Изградња сале за физичко васпитање у Подрашници, општина Мркоњић Град	500.000,00
Општина Модрича	Изградња нове петоразредне школе у МЗ Модрича V, општина Модрича	200.000,00
Основна школа "Вук Караџић" Требиње	Изградња крова, реконструкција гријања, замјена вањских отвора, санација физкултурне сале у ОШ "Вук Караџић" Требиње	497.290,00
ОШ "Петар Кочић" Нова Топола, општина Градишка	Доградња ОШ "Петар Кочић" Нова Топола, општина Градишка	496.927,00
ОШ Стеван Душанић Прибинић, Теслић	Изградња сале за физичко васпитање при ОШ "Стеван Душанић" Прибинић, општина Теслић	227.600,00
ОШ Вук Караџић Ситнешеи, Србац	Изградња физкултурне сале у централној школи у Ситнешима, општина Србац	418.800,00
ОШ "Свети Сава" Фоча	Санација школских објеката ОШ "Свети Сава" Фоча	99.560,00
ОШ Свети Сава Брод	Изградња спортске дворане при подручној школи "Бошко Буха", општина Босански Брод	400.000,00
Основна школа Десанка Максимовић Станари, општина Добој	Побољшање услова рада у централној школи Десанка Максимовић Станари и подручним школама	150.000,00
ОШ Вук Караџић и Средња мјешовита школа Никола Тесла Козарска Дубица	Санација школа на подручју општине Козарска Дубица	250.300,00
Основна школа Свети Сава Љубиње	Санација ОШ Свети Сава у Љубињу	100.000,00
Општина Рудо	Уградња гријања у Основну школу Бошко Буха Штрпци и реконструкција Основне школе у Рудом	360.000,00
Основна школа Петар Кочић Приједор	Изградња и опремање објекта подручне школе у Горњим Орловцима, Приједор	417.700,00
Министарство просвјете и културе Републике Српске	Едукација дјете раног школског узраста у саобраћају	31.177,00
Министарство просвјете и културе Републике Српске	Увођење електронског дневника у основне и средње школе	1.083.825,00
ОШ „Немања Влатковић“, Шипово	Замјена столарије, подова и мокрих чворова у централној ОШ Немања Влатковић Шипово и крова у ПШ Пљева	260.000,00
Општина Доњи Жабар	Завршетак изградње спортско-школске дворане у Доњем Жабару (III фаза)	180.000,00
Општина Пелагићево	Набавка аутобуса за превоз ученика основног образовања на подручју општине Пелагићево	135.709,00
ОШ "Јова Јовановић Змај" Требиње	Доградња 2 учинице, санација мокрих чворова, изградња физкултурне дворане, као и изградња централног гријања у подручном одјељењу ОШ Јова Јовановић Змај у Ластви, општина Требиње	429.000,00
Основна школа "Доситеј Обрадовић" Разбој Лијевче, општина Србац	Адаптација и доградња подручне школе ОШ Доситеј Обрадовић Разбој Љ. у Малом Разбоју, општина Србац	158.900,00
Основна школа "Радоје Домановић" Осјечани, општина Добој	Изградња подручне школе "Кожухе", при централној ОШ "Радоје Домановић" Осјечани, општина Добој	178.069,00
Општина Зворник	Довршетак изградње основне (деветогодишње) школе у Каракају, општина Зворник	279.753,00
Основна школа "Десанка Максимовић" Приједор	Санација и реконструкција основне школе "Десанка Максимовић" у Приједору	374.499,00
Основна школа "Јован Дучић" Бијељина	Доградња подручне школе у Патковачи и реконструкција централне основне школе "Јован Дучић" Бијељина	580.000,00
Основна школа "Свети Сава" Бијељина	Адаптација и реконструкција постојећег објекта ОШ "Свети Сава" Бијељина	299.500,00
Основна школа "Петар Кочић" Хан Кола, Бањалука	Санација централне основне школе "Петар Кочић" Хан Кола и подручне школе у Стричићима	250.000,00
Основна школа "Филип Вишњић" Доња Трнова, општина Угљевик	Грађевински радови на изградњи котловнице и инсталација централног гријања у основној школи Филип Вишњић Доња Трнова, општина Угљевик	80.000,00
Основна школа "Озрен" Пакленица Доња, општина Добој	Санација и опремање ОШ "Озрен" у Пакленици Доњој, општина Добој	199.000,00

Основна школа "Петар Кочић" Бродац, општина Бијељина	Адаптација основне школе Петар Кочић Бродац (општина Бијељина) и физкултурне сале при школи	163.800,00
Општина Зворник	Фискултурна сала при ОШ "Десанка Максимовић" Челопек, Зворник	539.741,00
Општина Челинац	Изградња подручне основне школе у Црном Врху, општина Челинац	163.444,00
Основна школа "Холандија" Слатина, општина Лакташи	Изградња физкултурне дворане у Подручној школи основне школе Холандија Слатина у Бошковићима, општина Лакташи	443.000,00
Основна школа "Иво Андрић" Ђулићи, општина Теслић	Изградња сале за физичко васпитање и адаптација мале школске зграде са доградњом две учионице при ОШ Иво Андрић Ђулићи, Теслић	509.000,00
Основна школа "Змај Јова Јовановић" Бањалука	Санација физкултурне сале при ОШ "Змај Јова Јовановић" у Бањалуци	174.000,00
Основна школа "Вук Караџић" Рођевић, општина Зворник	Изградња Основне школе у Брањеви, општина Зворник	980.000,00
Општина Рибник	Доградња Основне школе Десанка Максимовић, Горњи Рибник	681.000,00
Основна школа "Младен Стојановић" Лакташи	Реконструкција спортске сале Основне школе Младен Стојановић у Лакташима и реконструкција крова и санитарног чвора Подручне школе у Кришковцима	315.000,00
Универзитет Источно Сарајево, Лукавица	Набавка наставних учила и помагала	1.300.000,00
ОШ Петар Кочић Братунац	Изградња физкултурне сале при ПШ Коњевић Поље, општина Братунац	480.000,00
Општина Берковићи	Изградња дјечијег вртића у општини Берковићи	151.000,00
Општина Приједор	Изградња новог школског објекта ПО Бистрица, ОШ Јован Дучић Ламовита, општина Приједор	300.000,00
Основна школа "Иво Андрић" Бања Лука	Санација крова и замјена столарије у ОШ Иво Андрић Бања Лука	332.552,00
ОШ "Десанка Максимовић" Драгочај, Бањалука	Набавка опреме, санација сале и уређење дворишта ОШ Десанка Максимовић у Драгочају, Бањалука	160.000,00
ОШ "Бранко Радичевић" Бања Лука	Доградња, адаптација и санација ОШ Бранко Радичевић Бања Лука	1.366.794,00
ОШ "Младен Стојановић" Лакташи	Санација прозора и врата у објекту ОШ Младен Стојановић у Лакташима	265.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Набавка минибусева за основне школе	1.180.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Водоснабјевање основних школа	400.000,00
Основна школа "Петар Петровић Његош" Теслић	Санација крова на објекту физкултурне сале при ОШ Петар Петровић Његош у Теслићу	35.000,00
Основна школа "Свети Сава" Билећа	Доградња учионица у ОШ Свети Сава Билећа	55.000,00
Основна школа "Вук Стефановић Караџић" Турјак, Градишка	Санација ОШ Вук Стефановић Караџић у Турјаку, општина Градишка	70.000,00
Основна школа "Младен Стојановић" Јошавка, општина Челинац	Санација и реконструкција ПШ Јошавка Горња при ОШ Младен Стојановић Јошавка, општина Челинац	175.000,00
Општина Нови Град	Санација школа на подручју општине Нови Град	400.000,00
Општина Мркоњић Град	Санација, реконструкција и опремање основних школа на подручју општине Мркоњић Град	500.000,00
ОШ "Младен Стојановић" Бронзани Мајдан, Бања Лука	Санација крова и замјена столарије у ОШ Младен Стојановић Бронзани Мајдан, Бањалука	270.000,00
Општина Трново	Санација обданишта у Трнову	65.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Набавка намјештаја за основне школе у Републици Српској	280.000,00
ОШ Вук Караџић Теслић	Санација подручна школе Стењак при централној школи Вук Караџић Теслић	80.000,00
Укупно		34.069.609,00
Средње образовање		
Општина Шековићи	Изградња спортске сале при Средњој школи у Шековићима	1.200.000,00
Јавна установа Дом ученика Требиње	Адаптација објекта касарне у Требињу у сврху Дома ученика	450.000,00

СШЦ „Петар Кочић“, Шипово	Реконструкција физкултурне сале и опремање фоно кабинета у СШЦ "Петар Кочић" Шипово	100.000,00
Средња и основна музичка школа Приједор	Санација и реконструкција Средње и Основне музичке школе Приједор	154.619,00
Пољопривредна и Медицинска школа Бијељина	Адаптација физкултурне сале Пољопривредне и Медицинске школе Бијељина	100.000,00
Угоститељско-трговинско-туристичка школа Бања Лука	Доградња двије учионице уз постојећи објекат Угоститељско-трговинско-туристичке школе у Бањалуци по систему "кључ у руке"	102.500,00
Општина Дервента	Санација зграде Гимназије у Дервенти	870.000,00
Гимназија и Средња стручна школа "Петар Кочић" Зворник	Изградња физкултурне сале у Гимназији и Средњој стручној школи Петар Кочић у Зворнику	367.000,00
Електротехничка и Машинска школа Приједор	Доградња поткровља Електротехничке и Машинске школе у Приједору (II дио)	302.420,00
Средња школа "Голуб Куреш", Билећа	Санација крова Средње школе Голуб Куреш у Билећи	120.000,00
Средњошколски центар "Перо Слијепчевић" Гацко	Санација централног гријања у СШЦ Перо Слијепчевић Гацко	70.000,00
Средњошколски центар "Пале", општина Пале	Замјена котлова на чврсто гориво и санација централног гријања у СШЦ "Пале", општина Пале	90.000,00
Медицинска школа Бањалука	Санација објекта Космоса за потребе Медицинске школе Бањалука за извођење наставе физичког васпитања	205.000,00
Средњошколски центар "Милорад Влачић", Власеница	Надоградња и санација крова на објекту СШЦ Милорад Влачић Власеница	180.000,00
Општина Шамац	Доградња са реконструкцијом физкултурне сале у СШЦ Никола Тесла у Шамцу	250.000,00
Специјална основна и средња школа "Ђорђе Натошевић" Приједор	Изградња објекта специјалне основне и средње школе "Ђорђе Натошевић" Приједор	1.000.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Реконструкција објекта за потребе Медицинске школе у Бањалуци	1.416.530,00
Општина Прњавор	Санација Гимназије и Средње мјешовите школе у Прњавору	130.000,00
Дом ученика Бијељина	Изградња постројења за централно гријање за потребе Дома ученика Бијељина	50.000,00
Јавна установа Дом ученика Требиње	Адаптација објекта касарне у Требињу у сврху Дома ученика (III фаза)	300.000,00
Укупно		7.458.069,00
Високо образовање		
Министарство просвјете и културе Републике Српске	Јачање функционалних и институционалних капацитета Универзитета у Источном Сарајеву	3.000.000,00
Универзитет у Бањалуци	Јачање функционалних и институционалних капацитета Универзитета у Бањалуци	3.150.000,00
Министарство науке и технологије РС	Иновациони центар Бањалука-покретање инвестиције	750.000,00
Универзитет у Источном Сарајеву, Лукавица	Изградња новог објекта Економског факултета Универзитета у Источном Сарајеву	5.100.000,00
Општина Челинац	Рјешавање смјештајних капацитета за Народну библиотеку Иво Андрић (са читаоницом и простором за музеј) и ЈУ Центар за културу, физичку културу, образовање и информисање у Челинцу	500.000,00
Академија наука и умјетности Републике Српске, Бањалука	Адаптација и санација објекта АНУРС	4.000.000,00
Народна и универзитетска библиотека РС Бања Лука	Адаптација и опремање два пословна простора НУБ РС у насељу Борик Бања Лука	400.000,00
Универзитет у Бањалуци	Санација објекта за потребе Медицинског факултета у Бањалуци	500.000,00
Универзитет у Источном Сарајеву, Лукавица	Рјешавање смјештајних капацитета Студентског дома на Палама	5.500.000,00
Укупно		22.900.000,00

Актуелно стање у области високог образовања у Републици Српској огледа се у процесима интеграције и институционалног организовања, чиме се стварају претпоставке за

имплементацију реформских активности у складу са болоњским процесом. Са циљем убрзавања реформских процеса, боље координације рада и стварања услова за предстојећу евалуацију и међународну акредитацију високошколских установа, формиран је Савјет за развој високог образовања и обезбјеђење квалитета. Савјет се активно укључио у обезбјеђење услова за примјену реформских процеса, посебно у области израде недостајућих нормативних аката, те стандардизацију критерија за лиценцирање високошколских институција у складу са Законом.

У циљу унапређења политике стипендирања, Министарство просвјете и културе је за 2009-ту годину планирало нешто више од 2.000.000 КМ за студентске стипендије, које су категорисане у четири врсте стипендија: категорија успјешних студената (600 стипендија), студенти посебних социјалних категорија (180 стипендија), студенти из неразвијених општина (20 стипендија) и студенти који студирају у иностранству дефицитарна занимања са врхунским успјехом.

У циљу стимулације уписа на дефицитарна занимања, у 2009-ој години Министарство је, према посебној одлуци Владе Републике Српске, одвојило средства за финансијску помоћ и набавку уџбеника за студенте прве године дефицитарних занимања. Овај тренд подршке се задржава и у 2010. години.

У 2009. години уложени су значајни напори на унапређењу стања на приватним високошколским институцијама. У склопу ревизије покренуте од стране Владе Републике Српске јасно је утврђено да је неопходан нови Закон о високом образовању, чији је нацрт Влада Републике Српске усвојила.

Посебно је важно за област образовања, али и Економску политику усвајање Закона о образовању одраслих, те успостављање Завода за образовање одраслих. На овај начин би смо помогли привреди у рјешавању дефицитарних занимања, али и грађанима у смислу преквалификације или доквалификације, ако је за њиховим занимањем престала потреба.

Дакле, Министарство просвјете и културе је створило услове за креативан ангажман од предшколског, преко основног, средњег и високог, до образовања одраслих.

Породица, омладина и спорт

Област породице. У 2009. години од активности планираних Економском политиком реализоване су следеће: Усвојена је Стратегија за развој породице у Републици Српској за период 2009-2014. године; Имплементиран је дио Стратегије који је био предвиђен у 2009. години и који се односио на афирмацију породице и породичних вриједности; 28. јуна одржана је традиционална манифестација “Конференција беба“ под слоганом “Љепша Српска-бројнија Српска“. Том приликом путем позива на број телефона 1458 прикупљено је 24.297,00 КМ, тако да је сваком дјетету рођеном на дан одржавања манифестације исплаћен износ од 1.157,00 КМ; Обезбјеђени су школски уџбеници за одличне ученике од трећег до деветог разреда основних школа из породица са четворо и више дјеце - додјељено 1742 комплета уџбеника укупне вриједности 260.000,00 КМ; Настављена је реализација пројекта “Фонд треће и четврто дијете“ гдје је свакој мајци трећерођеног дјетета исплаћен износ од 600,00 КМ, а свакој мајци четврторођеног дјетета износ од 800,00 КМ. За ове намјене издвојено је 1.000.000,00 КМ; У току је реализација пројекта “Изградње 97 кућа за породицама са петоро и више дјеце“. Израђено је 72 куће у 20 општина, а утрошено је 4.888.006,50 КМ; Савјет за демографску политику Републике Српске започео је активности на реализацији пројекта-студије “Фертилитет абортуси и контрацепција у Републици Српској“, док је Савјет за дјецу Републике Српске започео активности на реализацији пројекта “Положај и потребе дјеце у колективним центрима Републике Српске“.

За 2010. годину предвиђене су следеће активности: Наставак реализације Стратегије за развој породице у Републици Српској за период 2009-2014. године у складу са расположивим средствима; Наставак реализације започетих пројеката Савјета за демографску политику Републике Српске и Савјета за дјецу Републике Српске; Наставак пројекта “Фонд треће и четврто дијете“; Завршетак изградње 25 кућа из пројекта „Изградња 97 кућа за породице са петоро и више дјеце“; Подршка пројектима организација и удружења

који имају за циљ унапређење квалитета породичног живота, промовисање породичних вриједности, те пројеката усмјерених на добробит дјеце и породице; Организовање традиционалне манифестација “Конференција беба“; Подршка имплементацији Стратегије за борбу против насиља у породици 2009-2013. године.

Поред наведених активности, Влада Републике Српске ће у 2010. години посебну пажњу посветити изградњи вртића у јединицама локалне самоуправе, у којој такви капацитети још увијек нису изграђени.

Област омладине. У 2009. години финансијски је подржано 114 пројеката омладинских организација из разних области омладинског рада, дјеловања и активности, у укупном износу од 295.430 КМ. Поред овог конкурса, а у оквиру гранта Помоћ омладинским организацијама је финансијски подржано још 32 пројекта из различитих области које су у складу са документом «Омладинска политика»; Финансијски је подржани пројекти Савјета ученика средњих школа у Републици Српској у укупном износу од 15.541,20 КМ; У оквиру Посебног програма субвенционисања каматне стопе за стамбено збрињавање младих и младих брачних парова, додјелено 189 појединачних субвенција за шта је издвојено 206.294,00 КМ. За помоћ омладинским организацијама у руралним срединама је, у 2009. години, издвојено укупно 73.620,91 КМ. Реализован курс енглеског језика за 1200 полазника у 28 општина Републике Српске за шта је укупно издвојено 395.928,40 КМ. Суфинансирана организација Универзитетских спортских игара 2009 као и студентске зиме која ће се проводити на Јахорини. Реализација пројекта „Подстицај запошљавању младих у Републици Српској“ и запослено 443 радника до 30 година старости, за шта је издвојено 1.290.200,00 КМ. Документ „Омладинске политике за период 2010-2015“ је усвојила Народна скупштина Републике Српске. У складу са Законом о волонтирању Републике Српске додјелене награде за најбољег волонтера Републике Српске и најбољег организатора волонтирања. Финансирање рада Омладинског савјета Републике Српске у укупном износу 44.000,00 КМ.

У 2010. години реализоваће се пројекат помоћи Јавним установама и установама образовања у реализацији омладинских пројеката: подршка волонтерским пројектима Савјета ученика свих средњих школа у Републици Српској; подршка пројектима основних и средњих школа; подршка (суфинансирање) пројеката јединица локалне самоуправе; Пројекти унапријеђења и развоја омладинског организовања: подршка пројектима омладинских организација у циљу унапријеђења омладинског рада, дјеловања и активности; подршка пројектима омладинских организација у циљу квалитетног провођења слободног времена дјеце и младих; финансирање програма из документа „Омладинска политика Републике Српске за период од 2010. до 2015. године“, а путем утврђених акционих планова по областима; финансирање програма бесплатног (за полазнике) курса енглеског језика за 1200 полазника у 28 општина у Републици Српској; наставак реализације пројекта „Тренинг центар Републике Српске“; финансирање програма у циљу имплементације Закона о волонтирању Републике Српске; подршка раду Омладинског савјета Републике Српске; Помоћ младима и омладинским организацијама у руралним срединама; реконструкција и изградња омладинских објеката; подршка пројектима у циљу унапријеђења омладинског рада у руралним срединама; Реализација посебног програма субвенционисања каматне стопе на стамбене кредите за младе и младе брачне парове.

Област спорта. У 2009. години Реализована је примјена информационог система којим су обухваћени сви спортски савези у Републици Српској, а умрежавање осталих субјеката у Републици Српској зависиће од финансијског аспекта овог пројекта, гдје је уједно реализовано организовање едукативних семинара свих спортских савеза Републике Српске везаних за усвајање информационог система и перманентно оспособљавање кадрова у спорту. За реализацију овог пројекта набављена је опрема у вриједности од 98.221,50 КМ.

У складу са Стратегијом развоја спорта у Републици Српској за период 2008-2012. године и Смјерницама за реализацију Стратегије, оснивање Републичког института за спорт се реализује у складу са временом предодређеним Смјерницама.

Усаглашавање Закона о спорту са комплементарним дијеловима Закона о удружењима и фондацијама, Закона о пензијском, инвалидском и здравственом осигурању и закона који регулишу порезе и царине, није извршено због потреба евидентирања детаљних законских одредби које би се требале усагласити са Законом о спорту.

У 2009. години реализован је пројекат Малих олимпијских игара Републике Српске за школску 2008/2009. годину, гдје је учествовало око 90.000 ученика, кроз четири нивоа такмичења у шест спортова. Вриједност пројекта је 250.777,00 КМ. У сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите, Фонда здравственог осигурања и Завода за медицину рада и спорта Републике Српске реализован је пројекат "Бесплатан систематски преглед спортиста изнад 15 година старости". Вриједност пројекта 69.000,00 КМ. Додијељено је 110 стипендија перспективним спортистима за које намјене је издвојено 234.000,00 КМ. Додијељено је 11 Националних спортских признања Републике Српске за афирмацију и развој спорта у укупном годишњем износу од 215.178,80 КМ. Реализован је пројекат "Играјмо фудбал" гдје су свим основним и средњим школама у Републици Српској додијељене фудбалске лопте у укупном износу од 70.665,00 КМ. Реализован је пројекат додјеле спортске опреме за 30 спортских организација у укупном износу од 101.762,55 КМ.

До сада је реализован пројекат помоћи спортских организација лица са инвалидитетом у укупном износу од 166.271,99 КМ. Реализован пројекат помоћи спортским организацијама у укупном износу од 2.276.435,87 КМ. До сада је реализован пројекат помоћи спортским организацијама и спортским манифестацијама у Брчко Дистрикту, у укупном износу од 170.673,20 КМ. Реализован је пројекат "Љетни спортски камп Републике Српске - 2009", у коме је Министарство финансирало трошкове смјештаја и исхране за 1000 младих спортиста, као и спортиста са инвалидитетом у општинама Требињу, Мркоњић Граду, Сокоцу, Теслићу, Бања Луци и Палама – Јахорини. Извршено је тестирање 899 спортиста везано за истраживање деформитета стопала. За реализацију спортског кампа издвојено је 253.050,00 КМ. Поводом "3. децембра" Свјетског дана инвалида реализован је пројекат организовања 2. Семинара за лица са инвалидитетом "Улога и значај спорта у рехабилитацији лица са инвалидитетом".

100 волонтера из Републике Српске учествовало у организацији 25. Универзијаде "Београд 2009".

У реализацији пројекта изградње и реконструкције спортских објеката и терена обухваћено је 19 објеката и терена у укупном износу од 1.188 327,09 КМ, и то:

Табела 4.4: Реализовани пројекти у области спорта

<i>ЈУ КУЛТУРНО СПОРТСКИ ЦЕНТАР "БИЛЕЋА"</i>	<i>БИЛЕЋА</i>	Реконструкција спортске дворане у Билећи	250.000,00
<i>ОСНОВНА ШКОЛА "СТЕВАН ДУШАНИЋ" ПРИБИНИЋ</i>	<i>ТЕСЛИЋ</i>	Изградња физкултурне сале за физичко васпитање при ОШ "Стеван Душанић" у Прибинићу, општина Теслић	107.590,55
<i>ОСНОВНА ШКОЛА "СВЕТИ САВА"</i>	<i>ЛОПАРЕ</i>	Реконструкција физкултурне сале ОШ "Свети Сава" у Лопарама	8.500,00
<i>ЏУДО КЛУБ "КОЗАРА - ЖЕЉЕЗНИЧАР"</i>	<i>ПРИЈЕДОР</i>	Санација крова просторија ЦК "Козара - Жељезничар" Приједор	50.000,00
<i>МЈЕСНА ЗАЈЕДНИЦА ЦРКВЕНА</i>	<i>ПРЊАВОР</i>	Асфалтирање игралишта у МЗ Црквена	37.383,79

<i>ОПШТИНА ЛАКТАШИ</i>	<i>ЛАКТАШИ</i>	Суфинансирање изградње вишенамјенског игралишта у Кришковцима, Лакташи	40.000,00
<i>ОПШТИНА ЛАКТАШИ</i>	<i>ЛАКТАШИ</i>	Суфинансирање изградње вишенамјенског игралишта у Јаблану, Лакташи	40.000,00
<i>ФУДБАЛСКИ КЛУБ "ЦРВЕНА ЗЕМЉА"</i>	<i>СРБАЦ</i>	Санација и доградња свлачионица на стадиону	44.254,02
<i>ФУДБАЛСКИ КЛУБ "БОРИК"</i>	<i>Г.ЛЕПЕНИЦА, СРБАЦ</i>	Асфалтирање игралишта	58.703,78
<i>ОПШТИНА ШИПОВО</i>	<i>ШИПОВО</i>	Суфинансирање изградње тениског терена у општини Шипово	35.531,42
<i>ОСНОВНА ШКОЛА "РАДЕ МАРИЈАНАЦ"</i>	<i>СТРОЈИЦЕ</i>	Адаптација учионице у ОШ "Раде Маријанац" Стројице	11.210,29
<i>СРЕДЊА ШКОЛА "ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ"</i>	<i>Шековићи</i>	Набавка спортских реквизита за спортску дворану	30.000,00
<i>ОПШТИНА ЛАКТАШИ</i>	<i>ЛАКТАШИ</i>	Изградња трибина на стадиону	120.000,00
<i>ОПШТИНА СРБАЦ</i>	<i>СРБАЦ</i>	Изградња терена, Каоци	80.000,00
<i>ОСНОВНА ШКОЛА "СВЕТИ САВА"</i>	<i>БРОД</i>	Суфинансирање изградње спортске дворане у ОШ "Свети Сава" Брод	50.000,00
<i>ОПШТИНА ЛАКТАШИ</i>	<i>ЛАКТАШИ</i>	Суфинансирање доградње постојећег и изградња помоћног фудбалског терена	92.153,24
<i>ОПШТИНА МОДРИЧА</i>	<i>МОДРИЧА</i>	Изградња терена	80.000,00
<i>ОШ "ЗМАЈ Ј. ЛОВАНОВИЋ"</i>	<i>БАЊА ЛУКА</i>	Санација физкултурне сале	3.000,00
<i>УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ</i>	<i>БАЊА ЛУКА</i>	Санација хангара за потребе ФФВ и С	50.000,00

За 2010. годину предвиђају се следеће активности:

- Организовање едукативних семинара у вези са свим сегментима рада спортских организација (израда планова и програма пара, израда пројеката, упис у спортски регистар, организација и рад спортске организације и сл.);
- Наставак пројекта "Бесплатни систематски прегледи спортиста";
- Реализација Стратегије развоја спорта у Републици Српској за период 2008–2012. године;
- Оснивање Републичког института за спорт;
- Испитати могућност стварања експерименталних спортских одјељења у средњим школама;

- Усаглашавања Закона о спорту са комплементарним дијеловима Закона о удружењима и фондацијама, Закона о пензијском, инвалидском и здравственом осигурању и закона који регулишу порезе и царине, и другим законима;
- Изградња (mini pitch) терена и терена за тенис, као и учешће у изградњи, санацији и реконструкцији спортских објеката и терена у Републици Српској;
- Реализација пројекта "Љетни спортски камп Републике Српске – 2010";
- Реализација пројекта "Мале олимпијске игаре Републике Српске за школску 2009/2010. годину;
- Реализација пројеката изградње и реконструкције спортских објеката и терена, помоћи спортским организацијама и организацијама лица са инвалидитетом у складу са буџетским могућностима; и
- Додјела стипендија перспективним спортистима, спортистима са инвалидитетом, потенцијалним олимпијским кандидатима и додјеле Националних спортских признања Републике Српске.

Научно истраживачки развој и технологија

Програм рада Министарства науке и технологије рађен је на бази дјелокруга послова из надлежности Министарства, утврђених и дефинисаних Законом о републичкој управи, Законом о научно-истраживачкој дјелатности, као и препорука и сугестија Републичког савјета за науку, те стратешких докумената и обавеза које произилазе из истих, првенствено Економске политике Републике Српске за 2009. годину, Стратегије развоја науке и технологије Републике Српске, те других аката и докумената.

Опште интересе и стратешке циљеве у научно-истраживачкој дјелатности у Републици Српској, у смислу Закона о научно-истраживачкој дјелатности, Министарство науке и технологије ће и у 2010. години подржати путем суфинансирања сљедећих програма: програма основних, примјењених и развојних истраживања; програма подстицања научно-истраживачког рада који је у функцији технолошког, иновационог, регионалног и укупног друштвеног развоја; програма обезбјеђивања и одржавања опреме и простора за научно-истраживачки рад; програма међународне научне сарадње од значаја за Републику Српску; програма усавршавања кадрова за научно-истраживачки рад; програма оспособљавања младих надарених за научно-истраживачки рад; програма набавке научне и стручне литературе, као и електронских научних база података; програма издавања научних публикација и одржавања научних скупова; програма унапређења система научнотехнолошких информација од значаја за Републику и подстицања развоја и функционисања Интернета; програма научно-истраживачког рада Академије наука и умјетности Републике Српске; програма подстицања активности научних и стручних друштава који су у функцији унапређења научно-истраживачког рада и промоције и популаризације науке и технологије; и других програма у складу са Стратегијом научног и технолошког развоја Републике.

Општи интерес и стратешки циљеви технолошког развоја остварују се суфинансирањем сљедећих програма: програма израде експертиза и елабората за подстицај научног и технолошког развоја одговарајућих области од значаја за привредни развој Републике; програма за подстицање проналазаштва, иновација и заштиту интелектуалног власништва; програма тестирања и увођења нових технологија и иновација ради развоја малих и средњих предузећа.

Пројекат Министарства који је започет у децембру 2007. године, а реализован у току 2008. и 2009. године године је пројекат „Развој капацитета научно-истраживачких и високо-образовних институција у РС за учешће у међународним програмима (*Центар за пројект менаџмент - ЦПМ*)“.

Измјеном и допуном Закона о научно-истраживачкој дјелатности у дијелу који се односи на институте поштрили су се услови за формирање научно-истраживачких института у смислу повећања потребног броја истраживача у научном звању, али истовремено и

омогућило формирање научно-истраживачких центара (НИЦ) у установама које имају услов и потребу за бављење науком, али уз мањи број обавезно запосленог научног кадра.

Министарство и у 2010. години наставља активности у вези са међународним пројектом „Иновационог центра Бања Лука“, чији је крајњи резултат покретање, на знању базираних, малих и средњих предузећа и промоција савременог техно-предузетништва.

Влада Републике Српске је у оквиру Министарства науке и технологије основала Јавну установу „Академска и истраживачка мрежа Републике Српске“ (SARNET) и створила битне предуслове за изградњу академске мреже као ресурса битног за прикључење универзитета и научно-истраживачких института Европском подручју високог образовања (ЕНЕА) и Европском научном простору (ЕРА). У току је реализација главног плана развоја мреже којим су обухваћене све институције из области високог и средњег образовања, науке и културе у Републици Српској, а којим је предвиђено 276 терминалних конекција, рутирање у три чвора мреже (Бања Лука, Зворник и Источно Сарајево) и интерконекције са три академске мреже сусједних земаља и са будућом академском мрежом у Федерацији БиХ.

Почетком 2008. године формирана је и ЈУ „Агенција за информационо друштво Републике Српске“, такође у надлежности Министарства науке и технологије. За кратко вријеме Агенција је обезбједила услове за рад, предложила више законских аката из домена електронског пословања и учествовала у бројним пројектима из области информационо-комуникационих технологија. Посебно важан је успјешно реализовани пројекат под називом „Српска - јединствени портал за пружање електронских сервиса и информација из Републике Српске“, чија имплементација ће у наредном периоду представљати окосницу развоја електронских сервиса у домену сервиса јавне управе Републике Српске. Агенција ће се и у наредном периоду фокусирати на изградњи претпоставки развоја инфраструктуре јавног кључа јавне управе Републике Српске, борби против софтверске пиратерије и осталим релевантним активностима, доношењем и примјеном законских и подзаконских аката из домена своје надлежности.

Доношење Стратегије научног и технолошког развоја Републике Српске за наредни петогодишњи период представља један од основних задатака из дјелокруга рада Министарства у наредној години. Основни циљеви Стратегије заснивају се на потребама друштва које препознаје важност научно-истраживачке дјелатности и све више се ослањају на научно-истраживачке институције.

И у наредном периоду радиће се на остварењу Лисабонске декларације Европске уније и препорукама UNESCO за БиХ о достизању нивоа издвајања за истраживање и развој у висини од 1% БДП. То значи да је потребно значајније повећати улагање на годишњем нивоу за финансирање истраживања и развоја у Републици Српској, као покретача економског раста.

Култура и медији

Влада Републике Српске наставља да подржава бројне културне манифестације и активности, с обзиром на чињеницу да су културне и спортске активности и манифестације један од најбољих промотера доброг имица сваке заједнице, па и Републике Српске, у свијету. Влада Републике Српске је усвојила Стратегију развоја културе Републике Српске. Стратегија подразумијева даљи развој и унапређење културе, афирмацију и укључивање у европски културни круг, те децентрализацију по цијелој Републици Српској. С обзиром на ограничена средства веома је важно одредити се за најквалитетније пројекте, који потврђују културни идентитет Републике Српске. Изградња низа објеката у области културе у цијелој Републици Српској свакако ће допринијети развоју ове области.

Табела 4.5: Реализовани пројекти у области културе

Домови културе, домови омладине, спортски објекти

Општина Мркоњић Град	Санација Дома "ЗАВНОБИХ" у Мркоњић Граду	1.000.000,00
Општина Оштра Лука	Изградња спортске дворане у МЗ Оштра Лука	850.000,00
Општина Зворник	Изградња Дома омладине Зворник	600.000,00
Општина Чајничке	Реконструкција зграде Дома културе у Чајничу	123.000,00
Општина Дервента	Уређење центра за културе у Дервенти	450.000,00
Општина Милићи	Изградња фискултурне дворане у општини Милићи	1.853.731,00
Општина Лопаре	Завршетак Дома културе у Лопарама	295.000,00
Општина Шамац	Изградња Дома културе у Обудовцу	350.000,00
Општина Градишка	Извођење грађевинско-занатских радова на обнови објекта Дома културе "Вељко Чубриловић" у Градишци	1.000.000,00
Општина Нови Град	Промјена намјене објекта војне касарне у услужно-смјештајни и спортско-рекреативни центар у Новом Граду	2.000.000,00
Српски културни центар Модрича	Санација и опремање центра за културу Модрича	60.000,00
Републички секретаријат за вјере РС	Изградња Јеврејског културног центра са синагогом у Бањалуци	1.000.000,00
Општина Источно Ново Сарајево	Завршетак изградње галерије Кућански у Источном Новом Сарајеву	140.000,00
Општина Зворник	Санација и реконструкција Дома културе у Козлуку, општина Зворник	100.000,00
Народна библиотека Сребреница (на основу споразума са општином Сребреница)	Археолошко истраживање Римског Виминација у Скланима, општина Сребреница	79.000,00
Народна библиотека Сребреница	Археолошко истраживање римског Мунисипија Склани, Сребреница	1.000.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Информациони систем за повезивање испитних центара за полагање возачких испита и набавка опреме	800.000,00
Национални парк "Козара", Приједор	Ревитализација сталне музејске изложбе Козара у НОР-у	250.000,00
Министарство просвјете и културе РС	Оспособљавање Министарства просвјете и културе Републике Српске за одржавање видео конференција	95.000,00
		12.045.731,00

Такође, Влада Републике Српске ће наставити да подржава развој медија у Републици Српској како би се достигли највиши професионални стандарди у овој области, те обезбиједила самоодрживост медија као кључне претпоставке за независну и професионалну уређивачку политику.

4.4 Политике социјалног сектора

Здравствени систем

У 2009. години здравствена политика је била усмјерена на реализацију бројних активности и инвестиција. Народна скупштина Републике Српске је усвојила Закон о здравственој заштити, Закон о измјенама и допунама Закона о здравственом осигурању, Закон о измјенама и допунама Закона о забрани пушења дуванских производа на јавним мјестима, Закон о измјенама и допунама Закона о забрани продаје и употребе дуванских производа лицима млађим од 18 година, Закон о измјенама и допунама Закона о забрани рекламирања дуванских производа и други. У процедури доношења је низ нових закона, и то: Закон о здравственом осигурању, Закон о заштити становништва од заразних болести, Закон о трансплантацији људских органа, Закон о трансплантацији људских ткива и ћелија и др. Влада Републике Српске је усвојила Стратегију развоја менталног здравља у Републици Српској од 2009-2015. године, Стратегију здравља младих Републике Српске од 2009-2012. и Стратегију развоја е-Здравства Републике Српске за период 2009–2014. године

Настављене су активности на јачању примарног нивоа здравствене заштите кроз модел породичне медицине и унапређење мреже центара за ментално здравље и центара за физикалну терапију, отворен је Центар за ментално здравље у Бијељини, реконструисан је Центар за ментално здравље у Козарској Дубици, а ради се на отварању Центара за ментално здравље у Новом Граду, Мркоњић Граду, Гацку и Теслићу. Обезбијеђени су стабилни извора прихода, ширење обухвата и планирање средстава Фонда здравственог осигурања Републике Српске, у складу са приоритетима дефинисаним здравственом политиком и стратегијама, те побољшање механизма плаћања здравствених услуга. Такође, у 2009. години се наставило са реализацијом Пројекта јачања здравственог сектора (ХСЕП), појачан је надзор над радом и управљањем болничког сектора, извршене су бројне активности на унапређењу тржишта лијекова и рационализације набавке лијекова, успостављању и изградњи информационог система у здравственом сектору те унапређењу система квалитета и система менаџмента у здравственим установама.

Пројекти капиталних инвестиција у здравственом систему Републике Српске имају свој континуитет и у 2009. години, а ради се о реконструкцији и опремању Клиничког центра Бања Лука, изградњи новог пословног простора Опште болнице Зворник, проширењу капацитета Завода за физикалну медицину и рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“, реконструкцији и опремању пословног простора за потребе Завода за трансфузијску медицину и Завода за судску медицину Републике Српске, проширењу капацитета Опште болнице Градишка, реконструкцији и опремању Клиничког центра Источно Сарајево – Клиничко-болничке службе Касиндо, санацији и адаптацији објекта Дома здравља „Др Душан Марчета“ Потоци-Источни Дрвар, изградњи објекта Центра за радиотерапију по моделу јавно-приватног партнерства, наставку Пројекта Кореја II, те активностима на изградњи „Нове болнице“ Бијељина. У току је реализација Пројекта санација и адаптација војне болнице „Подроманија“ Соколац за потребе Специјалне болнице за форензичку психијатрију Соколац, а настављена је и реализација Пројекта изградње и опремања Центра за дијализу Добој и Зворник. У поступку доношења је Стратегија за отклањање медицинског отпада.

Здравствена политика у 2009. години је била усмјерена на реализацију бројних активности које се односе на доношење политика и стратегија, закона и подзаконских аката, реализација капиталних инвестиција, те обезбјеђење сигурних извора финансирања.

Стратегије

2009. година

- Стратегија развоја менталног здравља у Републици Српској од 2009-2015. године
- Стратегија развоја е-Здравства Републике Српске за период 2009–2014. године

2010. година

- Стратегија развоја здравственог система Републике Српске 2010-2015. година
- План људских ресурса за здравствени систем Републике Српске

Закони и подзаконски акти

2009. година

- Закон о здравственој заштити
- Закон о измјенама и допунама Закона о здравственом осигурању
- Закон о измјенама и допунама закона о забрани пушења дуванских производа на јавним мјестима
- Закон о измјенама и допунама Закона о забрани продаје и употребе дуванских производа лицима млађим од 18 година
- Закон о измјенама и допунама Закона о забрани рекламирања дуванских производа
- Закон о предметима опште употребе
- Закон о заштити становништва од заразних болести
- Закон о трансплантацији људских ткива и ћелија
- Закон о трансплантацији људских органа

2010. година

- Закон о здравственом осигурању
- Закон о измјенама и допунама закона о здравственим коморама
- Преко 60 подзаконских аката

Капиталне инвестиције

2009. година

- Реконструкција и опремање КЦ Бања Лука,	17.000.000 КМ
- Проширење капацитета Завода за физикалну медицину и рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“,	6.986.310 КМ
- Реконструкција и опремање Завода за судску медицину,	1.000.000 КМ
- Реконструкција и опремање Завода за трансфузијску медицину,	1.235.000 КМ
- Проширење капацитета Опште болнице у Зворнику,	2.678.501 КМ
- Унапређење услова рада здравствених установа,	750.750 КМ
- Изградња центра за хемодијализу у Зворнику и Добоју,	8.800.000 КМ
- Пројекат увођења система менаџмента и система квалитета у болнички сектор Републике Српске, 1.107.000 КМ	
- Пројекат јачања здравственог сектора (ХСЕП)- реконструкција, санација и опремање амбуланти породичне медицине,	4.700.000 КМ
- Модернизација регионалних завода Института за јавно здравство,	1.000.000 КМ
- Проширење капацитета Завода за лијечење, рехабилитацију и социјалну заштиту хроничних душевних болесника „Јакеш“, Модрича и други.	500.000 КМ
Укупне инвестиције у здравствени сектор РС у 2009. години износе	47.476.672,00 КМ.

2010. година

- Реконструкција и опремање КЦ Бања Лука,	43.000.000 КМ
- Проширење капацитета Опште болнице Градишка,	9.295.572 КМ
- Реконструкција и опремање Клиничког центра Источно Сарајево- КБС Касиндо (објекат Србија),	6.955.033 КМ
- Пројекат Кореја II – Модернизација опреме болничког сектора Републике Српске,	33.175.000 КМ
- Изградња „Нове болнице“ Бијељина,	32.000.000 КМ
- Санација и адаптација војне болнице „Подроманија“ Соколац за потребе Специјалне болнице за форензичку психијатрију,	3.200.000 КМ
- Изградња и опремање Центра за радиотерапију,	25.000.000 КМ
- Пројекат Кардиохирургија,	30.000.000 КМ
- Инсталација информационог система базичних евиденција установама јавног здравства у Републици Српској,	5.000.000 КМ
- Пројекат увођења система менаџмента и система квалитета у болнички сектор Републике Српске,	1.107.000 КМ
- Опремање нове Опште болнице Невесиње,	4.680.000 КМ
- Набавка анестезиолошке опреме за болнице у РС,	6.712.067 КМ
- Модернизација регионалних завода Института за јавно здравство,	1.000.000 КМ
- Адаптација и опремање Центара за хемодијализу у Приједору, Фочи, Градишци и Требињу и други.	7.800.000 КМ
Планирана улагања у капиталне инвестиције у 2010. години износе	210.679.672,00 КМ.

Неопходно је донијети Закон о измјенама и допунама Закона о доприносима којим ће се осигурати стриктнија и сигурнија динамика остваривања прихода Фонда за покриће трошкова здравствене заштите становништва, те донијети Закон о здравственом осигурању. Настављене су активности на јачању примарног нивоа здравствене заштите кроз модел породичне медицине и унапређење мреже центара за ментално здравље и центара за физикалну терапију.

У складу са дефинисаним здравственим стратегијама, здравствена политика у 2010. години ће бити првенствено усмјерена на: Рад на унапређењу прописа у области здравствене заштите и здравственог осигурања; Активности на сузбијању пандемијског грипа у основној функцији јавног здравља; Јачање примарног нивоа здравствене заштите кроз модел породичне медицине и унапређење мреже центара за ментално здравље и центара за физикалну терапију; Наставак реализације Пројекта јачања здравственог сектора (HSEP); Појачан надзор над радом и управљањем у здравственом сектору; Унапређење тржишта лијекова, рационализација набавке и употребе лијекова; Успостављање и изградња информационог система у здравственом сектору; Имплементација Стратегије е-Здравства Републике Српске; Наставак започетих Пројеката капиталних инвестиција у здравственом систему Републике Српске; Унапређење система квалитета и система менаџмента у здравственим установама; Едукација здравствених радника и сарадника у складу са потребама здравственог система и технолошким развојем; Учешће у међународним пројектима и њихову имплементацију у пракси и Успостављање јединственог система за регистрацију, контролу и наплату доприноса.

Сектор социјалне заштите

2009. година

Стратегије и политике

- „Политика у области инвалидности“,
- „Стратегија унапређења социјалне заштите дјецe без родитељског старања“,
- „Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом“ – у нацрту

Законодавство

- Нацрт Закона о социјалној заштити,
- Приједлог Закона о социјалној заштити - у процедури,

Инвестиције

- Око 4 милиона КМ уложено је у осам установа које збрињавају дјецу и омладину ометену у развоју, те у установе које збрињавају одрасла лица са инвалидитетом и стара лица.
- Око 8 милиона КМ уложено је у суфинансирање трошкова електричне енергије социјално угроженим лицима, лицима са инвалидитетом и пензионерима.
- Око 2 милиона КМ обезбјеђено је за подршку Јавном фонду за дјечију заштиту за исплату права из Закона о дјечијој заштити.
- Са пола милиона КМ подржани су центри за социјални рад у општинама које спадају у категорију неразвијених општина.
- Око 200 хиљада уложено је у модернизацију и одржавање информационог система социјалне заштите.

Пројектне активности

- „Подршка развоју политике у области инвалидности“ – партнер Влада Финске,
- „Рано откривање дјецe с посебним потребама и њихових развојних проблема“ – партнер Јавни фонд за дјечију заштиту,
- „Социјализација дјецe Републике Српске“ - партнер Јавни фонд за дјечију заштиту,

- „Јачање система социјалне заштите и инклузије дјецe (SPIS)“ – партнер УНИЦЕФ,
- „Осигуравање права на квалитетну социјалну заштиту за квалитетнији живот угрожених категорија дјецe“ – партнер Save the Children UK,

Финансирање

- Највећи дио права из Закона о социјалној заштити финансирају се из буџета локалних заједница.
- Право на оспособљавање за рад младих са инвалидитетом финансирано је у пуном износу из Буџета Министарства у износу од пола милиона КМ.
- Због проблема економске одрживости установа социјалне заштите чији је оснивач Република, и покривања разлике између економске и социјално заштићене цијене боравка корисника у овим установама, у буџету Министарства здравља и социјалне заштите обезбјеђена су средства у износу од 1,5 милиона КМ за суфинансирање трошкова смјештаја.
- Сва права из Закона о дјечијој заштити финансирана су на јединствен и уједначен начин на читавом подручју Републике. Средства за ова права обезбјеђена су из доприноса на плате (2%) и Буџета Владе, а реализују се путем Јавног фонда за дјечију заштиту.
- Са 400 хиљада КМ суфинансирано је збрињавање жртава насиља у породици.

2010. година

Стратегије и политике

- Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом,
- Стратешки правци дјеловања на заштиту старих лица у систему социјалне заштите,
- Стратешка анализа функционисања система социјалне и дјечије заштите у 2008. и 2009. години,

Законодавство

- Закон о социјалној заштити,
- Подзаконски акти произашли из Закона о саоцијалној заштити,

Инвестиције

- Око 4 милиона КМ биће уложено је у осам установа које збрињавају дјецу и омладину ометену у развоју, те у установе које збрињавају одрасла лица са инвалидитетом и стара лица.
- Око 8 милиона КМ биће уложено у суфинансирање трошкова електричне енергије социјално угроженим лицима, лицима са инвалидитетом и пензионерима.
- Око 2 милиона КМ биће обезбјеђено је за подршку Јавном фонду за дјечију заштиту за исплату права из Закона о дјечијој заштити.
- Око 100 хиљада биће уложено је у модернизацију и одржавање информационог система социјалне заштите.
- Око милион КМ биће обезбјеђено као подршка развојним пројектима социјалне и дјечије заштите у локалним заједницама

Пројектне активности

- „Рано откривање дјецe с посебним потребама и њихових развојних проблема“ – партнер Јавни фонд за дјечију заштиту,
- „Социјализација дјецe Републике Српске“ - партнер Јавни фонд за дјечију заштиту,
- „Јачање система социјалне заштите и инклузије дјецe (SPIS)“ – партнер УНИЦЕФ,
- „Осигуравање права на квалитетну социјалну заштиту за квалитетнији живот угрожених категорија дјецe“ – партнер Save the Children UK,

Финансирање

- Највећи дио права из Закона о социјалној заштити биће финансирано из буџета локалних заједница.
- Право на оспособљавање за рад младих са инвалидитетом биће финансирано у пуном износу из Буџета Министарства.
- Због проблема економске одрживости установа социјалне заштите чији је оснивач Република, и покривања разлике између економске и социјално заштићене цијене боравка корисника у овим установама, у буџету Министарства здравља и социјалне заштите биће обезбјеђена средства за суфинансирање трошкова смјештаја.
- Сва права из Закона о дјечијој заштити финансирана су на јединствен и уједначен начин на читавом подручју Републике. Средства за ова права биће обезбјеђена из доприноса на плате (2%) и Буџета Владе, а реализују се путем Јавног фонда за дјечију заштиту.
- Због измјена и допуна Закона о дјечијој заштити, а чији је циљ био растеређивање послодаваца кожарске и текстилне индустрије, у 2009. години дошло је до дефицита у буџету Јавног фонда за дјечију заштиту у висини од 10 милиона КМ чиме је дошло до кашњења у исплати права на рефундацију плата за породиље према послодавцима. Због тога је неопходно са стратешким партнерима под хитно, изнаћи друге одрживе моделе финансирања права на рефундацију плате породиљама како би се обезбиједило редовно функционисање система дјечије заштите.

Пензиони систем

У 2009. години учињени су значајни напори на стабилизацији система пензијског и инвалидског осигурања и стварању претпоставки за израду стратегије реформе система. Народна скупштина Републике Српске је усвојила Закон о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Главни разлог за доношење Закона је усаглашавање закона са законима којима је регулисана област пореза и доприноса.

Израда свеобухватне и комплетне Стратегије реформе пензијског система у Републици Српској је завршена и очекује се да буде презентована Влади Републике Српске до краја 2009. године. Народна скупштина Републике Српске је у току 2009. године усвојила Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, донесена је Одлука о оснивању Пензијског резервног фонда Републике Српске и Одлука о оснивању Друштва за управљањем Пензијским резервним фондом Републике Српске.

Иако је положај популације пензионера и даље тежак, може се констатовати да висина пензија није смањена. Стабилизован је ниво средстава и по основу доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, као и из буџета по основу обавеза Републике. Просјечна пензија од 320,7 КМ је на нивоу просјечне пензије у децембру 2008. године и износи 40,8% од просјечне плате у Републици за првих 6 мјесеци 2009. године. Изузетно сложену ситуацију у овој области и даље карактерише врло неповољан однос броја осигураника и броја корисника права. Такође, и даље није ријешено питање исплате пензија остварених прије рата на садашњем подручју Федерације Босне и Херцеговине.

У 2009. години настављана је реализација Програма социјалног збрињавања радника, који ће процесом приватизације, стечаја и ликвидације остати без посла. Овај програм проводиће се и у 2010. години а планирана средстава Нацртом буџета Републике Српске за 2010. годину износе 10.000.000,00 КМ. Ресорно министарство је започело ревизију права, те те израдило Акциони план за ефикаснију ревизију оствареног статуса и права из области борачко-инвалидске заштите, који је прихватила Влада Републике Српске, и који је подржала Борачка организација, а исти ће имати за резултат увођење реда у овој области што ће се директно одразити како на број корисника у Фонду ПИО, тако и на исплатну мјесечну масу за пензије.

У 2010. години је приоритетно да се спроведе широка и свеобухватна расправа и усвоји Стратегија реформе пензијског система. Поред започетих активности у овој години које треба завршити, остале активности ће зависити искључиво од рјешења из Стратегије.

Посебан акценат биће усмјерен на провођење Протокола потписаног између Пореске управе Републике Српске, Републичке инспекције рада и Фонда ПИО Републике Српске, а који се односи на досљедну контролу обрачуна плата као и обрачун и уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.

Поред тога, Влада Републике Српске ће радити на смањењу социјалне неправде путем ревизије обима права, затим на одржавању достигнутог нивоа пензија и континуитета исплата, уз ревизију пензија остварених на основу инвалидитета, као и привилегованих права.

Систем социјалне заштите

У 2009. години уложена су значајна средства у адаптацију и санацију установе социјалне заштите чији је оснивач Република Српска и реализовано је неколико пројеката, као што су политика у области инвалидности, рано откривање дјеце с посебним потребама, социјализација дјеце Републике Српске - 2009. и јачање система социјалне заштите и инклузије дјеце (SPIS). Такође, предузете су активности на унапређењу система дјечије заштите, а једна од значајних је почетак имплементације Стратегије унапређења социјалне заштите дјеце без родитељског старања са планом акције за период 2009–2014. У фази припреме су активности на информатичком увезивању установа система социјалне заштите.

У 2010. години социјална политика ће бити првенствено усмјерена на: усвајање новог Закона о социјалној заштити и израда подзаконских аката; Обезбјеђивање средстава у складу са Законом за установе социјалне заштите чији је оснивач Република Српска и за реализацију права из Закона о социјалној заштити која се остварују на нивоу локалних заједница, Увођење стандарда у области социјалне и дјечије заштите; Подизање квалитета услуга и стручног рада у установама система социјалне заштите; Учешће у реализацији Пројекта Јачање система социјалне заштите и инклузије дјеце (SPIS) и Пројекта Социјална заштита и подршка при запошљавању; Континуиран рад на унапређењу система дјечије заштите (примјена стандарда); Информатичко увезивање установа система социјалне заштите; и појачан надзор и контрола над радом установа система социјалне заштите.

Као дио проблема социјалне политике евидентни су и проблеми становништва из категорије избјеглица, расељених лица и повратника, јер је и даље присутан и изражен проблем обезбјеђивања трајног смјештаја кроз обнову и изградњу стамбеног фонда, обезбјеђења недостајуће примарне комуналне и јавне инфраструктуре, обезбјеђења здравствене заштите и других облика помоћи у циљу стварања услова одрживог и самоодрживог живота.

У 2009. години остварене су слиједеће активности: обезбијеђено је здравствено осигурање за око 10.000 лица за које је ангажовано 450.000,00 КМ; обезбјеђени су сви видове алтернативног смјештаја, као и измирили трошкови везани за ове видове смјештаја за 4.675 породица, за што је ангажовано 5.385.000,00 КМ и уједно смањен број корисника алтернативног смјештаја за 550 породица у односу на стање крајем 2008. године; обезбјеђена је непосредна помоћ у обнови стамбених јединица путем санације и додјеле грађевинског материјала за интерно расељена лица и повратнике за 96 породица у 22 општине и ангажовано укупно 1.574.652,72 КМ; обновљено је и изграђено 25 инфраструктурних пројеката у 19 општина за што је ангажовано 877.827,47 КМ; пружена је помоћ у одрживом повратку за 185 породица из реда расељених лица и повратника кроз додјелу пољопривредне механизације и опреме и других облика одрживог повратка, за што је ангажовано укупно 917.920,57 КМ; обезбијеђен је смјештај кроз социјалну стамбену изградњу за 33 повратничке породице и за то је ангажовано 209.667,00 КМ и обезбијеђен је трајни смјештај за кориснике колективних центара за 170 породица у периоду 2009-2011. година и у 2009. години ангажовано 144.334,00 КМ.

У 2010. години ће се приоритетно реализовати слиједеће активности: обезбијеђиће се здравствена заштита за око 10.000 корисника из реда избјеглица, расељених лица и повратника; обезбијеђиће се сви видови алтернативног смјештаја за око 4.000 породица и

уједно смањити број корисника алтернативног смјештаја за преко 600 породица, у односу на стање крајем 2009. године; извршиће се обнова и реконструкција стамбених јединица кроз напријед назначене врсте помоћи за око 400 породица из реда интерно расељених лица и повратника у Републику Српску и Федерацију БиХ; обезбиједиће се обнова комуналне и јавне инфраструктуре, као и вјерских објеката кроз реализацију 100 пројеката; трајно ће се стамбено ријешити око 100 породица корисника колективних видова алтернативног смјештаја кроз социјалну стамбену изградњу; започеће се активности на привођењу трајној намјени станова који се користе као алтернативни смјештај, а изграђени су донаторским средствима (UNHCR, GTZ и др.); и обезбиједиће се услови за одрживи повратак кроз дојелу пољопривредне механизације и опреме, финансијску помоћ малим предузећима и породичном бизнису за 200 породица интерно расељених лица и повратника у Републику Српску и Федерацију БиХ.

4.5 Јавна управа

Реформа јавне управе је сложен и дугорочан процес и један је од предуслова за улазак БиХ у ЕУ, а претпоставља постизање задовољавајућег нивоа административних капацитета и способности за усвајање и провођење основних закона ЕУ (Acquis Communautaire).

Стратегија за реформу јавне управе и Акциони план 1 представљају стратешке документе за реформу јавне управе.

Народна скупштина Републике Српске је крајем 2008. године донијела сет закона из области управе и то Закон о Влади Републике Српске, Закон о републичкој управи, Закон о државним службеницима и Закон о управној инспекцији који су усклађени са Стратегијом за реформу јавне управе, а у 2009. године донесено је низ подзаконских аката ради имплементације донесених закона. У 2009. години донесен је и Закон о матичним књигама као један од кључних закона везаних за процес визне либерализације. Током 2010. године планирано је доношење подзаконских аката и стварање претпоставки за успостављање централног система за електронску обраду података и вођење другог примјерка матичних књига у електронском облику. Поред активности на имплементацији Пројекта "е-Влада", треба истаћи наставак даљих активности на реализацији пројекта "е-Управа", које се односе на примјену донесених законских прописа. У наредном периоду се очекује доношење низа подзаконских аката који ће бити у служби имплементације усвојених закона. Потпуна имплементација пројеката захтијева и обуку државних службеника за примјену информационих технологија према ECDL стандарду, имплементација пројекта планирана је за 2010. годину.

Локална самоуправа

У току 2009. године усвојена је Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2009-2015. година, којом је отпочео процес трансформације локалне самоуправе у Републици Српској.

Визија развоја локалне самоуправе изражена је на начин да се локална самоуправа дефинише као најдјелотворнија полуа локалног развоја, демократије и унапређења квалитета живота, а трансформисана је у пет стратешких циљева:

- Ефективно остваривање пуног обима изворних надлежности, са одговарајућим властитим изворима финансирања, ресурсима и имовином,
- Одговорно и проактивно управљање јавним пословима и локалним развојем,
- Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане,
- Јачање непосредног учешћа грађана у пословима локалне самоуправе,

- Развијање међуопштинске сарадње и регионалног повезивања,

Саставни дио Стратегије је акциони план који ће се реализовати кроз интензивну нормативну активност која подразумијева доношења нових, односно измјене и допуне постојећих закона, којима ће се, обезбиједити већи и уједначенији фискални капацитет јединица локалне самоуправе, имовина и ресурси за извршавање надлежности, одрживи развој, унапређење конкуретности, демографска и социјална уравнотеженост, ефикасно коришћење модела јавно-приватног партнерства, те подстаћи међуопштинска сарадња и регионално повезивање.

У току 2009. године усвојен је Закон о територијалној организацији Републике Српске, којим се уређује територијална организација Републике Српске. У 2010. години планира се успостављање регистра насељених мјеста и катастарских општина, а што ће бити од великог значаја за предстојећи попис становништва .

У 2010. години, планира се наставак реализације пројеката у области локалне самоуправе и то:

- Пројекат „Систем обуке за јединице локалне самоуправе“, који има за циљ да омогући развој стручне и професионалне локалне управе путем успостављања одрживог система обуке за запослене у јединицама локалне самоуправе.
- Пројекат UNDP-а и Швајцарске агенције за развој и сарадњу (SDC), под називом „Пројекат интегрисаног локалног развоја“, чији је темељни циљ остваривање усаглашености са стандардима Европске уније у области пружања услуга у јавном сектору, стратешком планирању као и изградња кључних капацитета који су потребни за управљање предпрступним фондовима.
- „Пројекат развоја општина“, који финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC), имплементира се на подручју регије Добој, у општинама из оба ентитета. У овом пројекту из Републике Српске учествују слиједеће општине: Добој, Модрича и Петрово. Пројекат развоја општина, у својој трећој фази предвиђа: директну буџетску подршку кроз суфинансирање одговарајућих пројеката током 2009. и 2010. године, локални економски развој, ЕУ интеграције, међуопштинска сарадња и стратешки дијалог.
- Пројекат Фаза III Програма опоравка региона Сребреница (СРПИ), 2010-2013, који се реализује у општинама Сребреница, Братунац и Милићи. Вриједност пројекта је 12.000.000,00 USD. Програм је усмјерен на јачење и оспособљавање капацитета ових општина, побољшање квалитета пружање јавних услуга, подстицање развоја приватног сектора и пољопривреде.

Правосуђе

Реформа правосудног система у Републици Српској је неопходна у циљу ефикасног превазилажења одређених недостатака из претходног периода. Она претпоставља успостављење ефикасног, професионалног, самосталног, независног, стручног и модерног система, који ће на истим основама функционисати на цијелој територији. Реформа правосуђа је истовремено и приоритет на путу према Европској унији, па се у наредном периоду посебна пажња треба посветити партнерским односима и дијалогу на успостављању приоритета, како би се она учинила ефикаснијом. Народна скупштина је током 2009. године усвојила Закон о измјенама и допунама Закона о парничном поступку и Закон о измјени Закона о судовима.

Наставак започетих реформи у 2010. години односи се на: ефикасније рјешавање предмета покренутих у тужилаштвима и судовима, као би они постигли што већу ефикасност и ажурност; интензивирање имплементације Закона о земљишним књигама у циљу успостављања евиденције о власништву и другим стварним правима, Закона о стварним правима Републике Српске којим се изједначавају носиоци права власништва без обзира на титулара, Закона о извршењу кривичних санкција, Закона о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку и Закона о измјенама и допунама закона о стечајном поступку. Поред тога, у 2010. години биће реализован и Пројекат привредних

судова којим се оснивају Окружни привредни судови у Бањој Луци, Добоју, Бијељини, Источном Сарајеву и Требињу, као и Виши привредни суд у Бањој Луци, који има за циљ да смањи ризик обављања пословних операција, што ће битно побољшати привредни амбијент Републике Српске.

У току 2010. године биће реализовани пројекти из програма "Развојни програм Републике Српске 2007-2010. године", а који се односе на надоградњу два спрата зграде Врховног суда Републике Српске, реконструкцију зграде Окружног и Основног суда у Добоју и Окружног тужилаштва у Добоју, Окружног и Основног суда у Бијељини и Окружног тужилаштва у Бијељини, Основног суда у Вишеграду, Окружног затвора у Добоју, Окружног затвора у Бијељини, у које је укупно уложено 7.457,578 КМ. Из програма јавних улагања Републике Српске извршена је реконструкција суднице и пратећих просторија у Окружном суду Бања Лука за шта је утрошено 350.000 КМ. Током 2010. године биће завршено и пуштено у функцију Посебно одјељење са максималном заштитом у Казнено-поправном заводу Фоча за шта је са посебног рачуна Министарства правде утрошено 3.000,000 КМ. Укупне инвестиције у правосудне институције које ће бити пуштене у функцију у току 2010. године износе 10.807,578 КМ.

Полиција

Остварујући своју уставну и законску улогу и реализујући дефинисане програмске циљеве, Министарство унутрашњих послова Републике Српске (МУП РС) је током текуће године остварио позитивне помаке у свим областима дјеловања. Све то је било предмет одговарајућих извјештајних докумената и манифестовано је у форми позитивних оцјена укупне безбједносне ситуације. Циљеви даљих активности садржани су у остварењу достигнутог степена безбједности и његовом даљем унапређењу, посебно кроз сегменте дефинисане у утврђеним приоритетима рада, као што су, поред осталог, активности на сузбијању, спречавању и откривању организованог и привредног криминала, реализација програмских и оперативних докумената и активности у борби против корупције, унапређење стања јавног реда и мира, остварење сарадње са Хашким трибуналом, као и све потребне активности у предупредивању и спречавању терористичких пријетњи и активности.

Током 2009. године значајно је унапријеђена ефикасност на откривању и процесуирању кривичних дјела у односу на претходну годину, побољшано укупно стање јавног реда и мира, проведено низ организованих активности полиције у различитим областима (борбе против организованог криминала, производње и промета опојних средстава, унапређења безбједности саобраћаја, смањења коруптивног понашања и отклањања услова за таква дјеловања). Ове активности су провођене како аутономно, тако и у сарадњи са другим безбједносним агенцијама у земљи и регији. Реализовани су важни кораци у смислу побољшања и унапређења школовања и обуке припадника МУП-а РС, као и друге активности на организационом и институционалном јачању.

Посебно се интензивна активност водила у области издавања личних докумената. Упоредо са тим врло интензивно се радило и на стварању бољих услова за њихово издавање, те за оспособљавање одговарајућих кадрова за провођење тих активности, а у смислу испуњавања неопходних претпоставки за либерализацију визног режима. У циљу ублажавања посљедица економске кризе МУП РС је утврдио одговарајући Акциони план и остварио неопходан ниво рационализације трошкова. Укључивањем Републичке управе цивилне заштите у оквир МУП-а РС учињен је важан корак ка унапређењу стања у овој области, а програмске и планске активности се доносе у складу са потребном динамиком.

План активности у наредном периоду јесте детерминисан одређеним околностима које су производ укупних кретања у текућој години. Основни циљеви и приоритети су и даље борба против организованог криминала, спречавање корупције, предупредивање и спречавање терористичких активности, сарадња са Хашким трибуналом, унапређење стања у области јавног реда и мира, побољшање безбједности саобраћаја и други.

Овако дефинисани циљеви су и у очекујућем амбијенту реално оствариви. То свакако подразумијева потпуни ангажман свих сегмената институције, а посебно у областима управљања расположивим ресурсима, како људским, тако и материјално-финансијским, руководећи се посебно начелима рационалности, економичности и ефикасности. Посебна пажња ће бити усмјерена ка реализацији даљег јачања институција кроз реализацију одговарајућих законских пројеката и бољег и ефикаснијег унутрашњег организовања. Осим стварања бољег институционалног организовања, одговарајућа пажња ће бити усмјерена и ка осигурању претпоставки за бољу материјално-техничку опремљеност, као и унапређење стручне и кадровске оспособљености.

4.6 Секторске политике

Секторске политике се односе на промјену жељеног учешћа појединих привредних дјелатности у стварању бруто домаћег производа. Промјене структуре по дјелатностима за период од 2005-2008. године могу се видјети у табели 1.3. У складу с тим Влада Републике Српске планира и предузима одговарајуће мјере, о чему ће више ријечи бити у наставку.

4.6.1. Пољопривреда, шумарство и водопривреда

Пољопривреда заузима значајно мјесто у привредном развоју Републике Српске. Мада се њено учешће у структури БДП-а смањује, оно је још увијек далеко веће од учешћа ове дјелатности у земљама окружења, а посебно у развијеним земљама Европске Уније.

Развој пољопривреде у 2009. години одвијао се у складу са Стратегијом развоја пољопривреде Републике Српске до 2015. године. У 2009. години за подстицање развоја пољопривреде и сеоских подручја у буџету је издвојен износ од 80 милиона КМ. Такође, у оквиру међународних пројеката који се реализују на бази кредита и домаћег учешћа, у развој пољопривреде и сеоских подручја уложено је око 2,8 мил. КМ.

Поред тога, путем кредитних линија ИРБ РС-а у 2009. години пласирано је додатних 29.075.300 КМ, а расположива средства у оквиру Партнер фонда у износу од 2,25 мил. КМ ће бити реализована унаредном периоду, у виду кредита са каматном стопом од 3,25%, регистрованим пољопривредним газдинствима.

У циљу побољшања пољопривреде у 2009. години су предузете бројне мјере. Донесени су сљедећи закони: Закон о садном материјалу, Закон о сјемуку пољопривредног биља, Закона о заштити здравља биља и Закон о комори инжењера пољопривреде Републике Српске, Закон о храни, Закон о вину и ракији, а измијењени и допуњени су Закон о пољопривреди, Закон о органској производњи хране, Закон о пољопривредним задругама, Закон о обезбјеђивању и усмјеравању средстава за подстицање развоја пољопривреде и села, Закон о ветеринарским лијековима и Закон о рибарству; усвојен је Стратешки план руралног развоја Републике Српске, којим су дефинисани циљеви за развој сеоских подручја, што обухвата широк дијапазон различитих социо-економских активности у руралним подручјима; успостављен је регистар пољопривредних газдинстава и рађено је на успостављању информационог система, чиме су стечени услови да се ефикасније врши пласман средстава и спроводе контроле и ревизије утрошка истих; измјенама Закона о пољопривреди формално су створени услови да се формира Агенција за аграрна плаћања и донијета Одлука о оснивању Агенције, као дијела институционалног система за провођење Заједничке пољопривредне политике ЕУ и трансфер ЕУ средстава за пету компоненту предприступне помоћи – ИПАРД. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске је са произвођачима трактора из Републике Србије: ИМТ, ИМР и Металопрерада потписало уговоре о испоруци трактора пољопривредницима у Републици

Српској, по субвенционисаним цијенама, чиме је унапређена реализација Споразума о привредној сарадњи Републике Српске и Србије. Споразумом је регулисана испорука 500 трактора у овој и 1.500 трактора у идућој години за заинтересоване фармере из Републике Српске. До краја новембра испоручено је 202 трактора и издато 105 профактура.

И поред тога, пољопривреда не задовољава домаће потребе, па се значајне количине хране увозе. Одатле произилази и потреба сталног усклађивања услова привређивања у пољопривреди са земљама из окружења и јачање конкурентности самог сектора.

У 2010. години наставиће се са провођењем усвојених стратешких докумената (Стратегија развоја пољопривреде и Стратегија руралног развоја РС) и Акционим плановима за њихову раелизацију, даљим унапређењем законодавства преузимањем и усклађивањем са *acquis communautaire*, јачањем институција за провођење обавеза по Привременом споразуму, те наставак реализације, како текућих тако и нових пројеката који су потписани са међународним финансијским институцијама; даља изградња капацитета који ће омогућити ефикасније и ефективније коришћење подстицајних средстава; провођење мјера заштите и уређења пољопривредног земљишта и рјешавање питања концесија и закупа на пољопривредно земљиште у својини Републике Српске; изградњу ефикасног система заштите пољопривредне производње у сарадњи са институцијама БиХ од нелојалне конкуренције из увоза, која угрожава или пријети да угрози домаћу производњу; обезбјеђивање услова за организован откуп пољопривредних производа и подизање капацитета лабораторија као и њихово оспособљавање за акредитацију.

За прољетну сјетву у 2010. години обезбиједиће се потребне количине дизел горива и минералног ђубрива по принципу натуралне размјене. У сарадњи са пољопривредним произвођачима и прерађивачима млијека почетком 2010. године утврдиће се минимална откупна цијена млијека, која ће се током године усклађивати са минималном цијеном у Федерацији БиХ.

Шумарство, заузима значајно мјесто у привредном развоју Републике Српске, а заштита, унапређење, коришћење и управљање шумама и шумским земљиштем и другим њиховим потенцијалима остварују се на начин утврђен Законом о шумама, с тим да још увијек нема усвојене стратегије развоја шумарства.

У циљу побољшања стања у области шумарства и ловства у 2009. години су предузете одређене активности од којих се издвајају: донесен је Закон о ловству, Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, затим формирана је Агенције за шуме за обављање стручно техничких послова у шумарству, настављено је инвентарисање шума са планом завршетка теренских радова у текућој години, урађене су шумско привредне основе за одређени број шумско привредних подручја и урађен је преднацрт Стратегије развоја шумарства Републике Српске.

На бази показатеља, производња шумских сортимената у 2009. години је пала за 15.5% (четинари око 25, а лишћари око 8%), док је продаја, у односу на исти период 2008. године, пала за 14% (четинари око 26, а лишћари око 5%).

У току 2010. године ће се: усвојити Стратегија развоја шумарства и Акциони план за њену реализацију; наставити инвентарисање шума са планом завршетка свих радова; подстицати изградња друштвене свијести о значају шумских ресурса и веће улоге грађана у заштити и коришћењу шума; радити на реализацији пројеката везаних за заштићена шумска подручја, и формирању јединственог информационог система; радити на унапређењу квалитета шума, посебно високих и коришћењу шумског земљишта; наставити изградња примарне и секундарне мреже шумских комуникација; радити на обнови и одрживом коришћењу основног ловног фонда; радити на повећању висине прихода те побољшању њихове структуре; повећати транспарентност расхода те унаприједити ефикасност и профитабилност.

Водопривреда. Република Српска управља водама на начин утврђен Законом о водама, којим је предвиђена израда Стратегије интегралног управљања водама и Плана управљања

водама (као базних планских документа за развој читавог сектора вода у Републици Српској). Поред наведеног, сектор водопривреде Републике Српске је у обавези имплементације бројних међународних споразума.

У току 2009. године успостављене су агенције за воде (за сливове Саве и Требишњице) у складу са новим Законом о водама, са чијим оснивањем су створени услови за започињање конкретнијих активности на постизању постављених циљева у водопривреди, а прије свега успостављање и осигурање несметаног прилива намјенских средстава у складу са реалним потребама, што још није реализовано.

У складу са Законом о водама и Оквирним планом развоја водопривреде Републике Српске, за поједине подсекторе, предвиђено је да се ураде: анализа биланса вода је у току и планира се завршити 2010. године; заштита од штетног дејства вода (ревитализација постојећих система и уређење ријечних корита) представља дугорочну и континуирану активност; коришћење вода (водоснабдијевање - кредитни аранжмани Европске инвестиционе банке у припреми, наводњавање пољопривредних земљишта кредитни аранжман са Свјетском банком у припреми, проширење пловидбене инфраструктуре, туризам и рибарство); заштита вода (канализациони системи, рјешавање концентрисаних загађивача) такође представља дугорочну активност; економска анализа по сливним подручјима, која је у току, планира се окончати 2010. године; мониторинг квалитета вода је у току (постављање мониторинг станица и мјерење квалитета на постојећим станицама) и остаје дугорочна и стална активност; усклађивање водопривредних рјешења са рјешењима из ове области која се примјењују у окружењу; израда Стратегије интегралног управљања водама за подручје Републике Српске; и израда Плана управљања водама до 2012. године.

Поред горе наведеног, сектор водопривреде Републике Српске је у обавези имплементације бројних међународних споразума, као што су обавезе које проистичу из Одлуке о усвајању Националног извјештаја за 2004. годину, дио Б за водно подручје ријеке Дунав, слив ријеке Саве на територији Републике Српске. Обавезе према ICPDR-у који је формиран у оквиру Конвенције о сарадњи, заштити и одрживом коришћењу ријеке Дунав су приоритетне и средства за реализацију наведене одлуке се морају обезбиједити, а реализоваће се и обавезе према Савској комисији из међудржавног уговора са Републиком Хрватском и др.

4.6.2. Рударство

Сектор рударства, као један од носилаца привредних активности у Републици Српској, је у првих десет мјесеци 2009. године остварио пад производње од 13,0% у односу на исти период претходне године. У оквиру сектора рударства раст од 3.5% остварен је у области вађења каменог и мрког угља и лигнита, а пад у вађењу руда метала и вађењу осталих руда и камена, као посљедица глобалне економске кризе, јер су руде метала највише усмјерене у извоз док се технички грађевински камен користи у грађевинској индустрији и цестоградњи.

У сектору рударства у 2009. години уочени су следећи трендови:

- број запослених је повећан, у јануару је износио 3884, док је у октобру износио 4059. Током године дошло је до константног и лаганог раста производње руда метала а што је за посљедицу имало повећање броја запослених;
- обезбијеђене су довољне количине енергетских минералних сировина, за сигурно снабдијевање постојећих термоенергетских објеката, неопходних за несметан рад - производња у рудницима угља, који су у саставу "Електропривреде" Републике Српске, одвијала се по плану и по усвојеном енергетском билансу Републике Српске;
- примања запослених у рудницима су за 17.3% већа од просјека примања запослених у Републици Српској;
- настављена је активност око додјеле концесија за истраживање и експлоатацију минералних ресурса и до краја 2009. године планирана је додјела укупно 15 концесија, а та активност ће се наставити и у будућем периоду.

У 2010. години, у сектору рударства планира се спровођење следећих активности:

- праћење обезбјеђења довољних количина енергетских минералних сировина за сигурно снабдијевање постојећих термоенергетских објеката;
- на површинском копу "Грачаница" у Гацку у 2008. години произведено је 2.116.788 т угља или 97% од плана и 4.705.407 m³ откритке или 70% од плана. У 2010. години планирано је да се откопа 2.159.450 т угља и 7.882.500 m³ откритке чиме би била окончана експлоатација на ПК "Грачаница". Истовремено се врше припреме за отварање новог копа у оквиру поља "Ц" гдје би се обезбиједиле довољне количине угља за рад постојећег блока ТЕ Гацко. Једна од најзначајнијих активности на простору ПК "Грачаница" се односи на стварање услова за измјештање корита ријеке Грачанице. Ово је битно због омогућавања отварања дијела поља "Ц" које је планирано за експлоатацију у 2011. години. Проблем рада у овом руднику огледа се у заостатку откритке у количини од око 6.000.000 m³ за чије уклањање је током 2009. године набављена опрема у вриједности од преко 10 милиона КМ. Ова опрема биће коришћена и за потребе отварања новог копа. План инвестиција за 2010. годину у РЈ „Рудник Гацко“ износи 26 мил. КМ;
- у руднику угља у Угљевику за потребе ТЕ Угљевик у 2008. години произведено је 1.766.672 т угља или 99% у односу на план и 8.751.040 m³ откритке или 101% од плана. У 2010. године за потребе ТЕ "Угљевик" планирано је да се откопа 1.479.220 т угља и 7.500.000 m³ јаловине. У овом руднику ушло се у последњу фазу и постојећи површински коп "Богутово село" може снабдијевати термоелектрану угљем још највише шест година. У наредном периоду потребно је израдити план активности за отварање новог ПК како би се створиле претпоставке за континуиран рад термоелектране Угљевик. План инвестиција у 2010. години у РЈ „Рудник Угљевик“ износи 16 мил. КМ.
- у Руднику "Станари" у 2009. години план је остварен већ у новембру 2009. године када је откопано 630.000 т угља, те се до краја године очекује да ће бити откопано око 728.000 т угља и откритке 5.200.000 m³. Планом за 2010. годину предвиђено је да се откопа 650.000 тона угља и 4.200.000 m³. Након изградње ТЕ Станари и њеног пуштања у рад планирано је да се експлоатише око 3.000.000 т угља годишње;
- производња глинице везана је за експлоатацију руде боксита са ПК "Подбраћан" од стране "Боксит" а.д. Милићи. За боље искоришћење преосталих лежишта боксита отворена је јама "Браћан". У 2008. години произведено је 500.000 т боксита, у 2009. години због кризе произведено је 301.000 т боксита а планом за 2010. годину предвиђено је 400.000 т боксита. Ради се на концепту да се у наредних 25 година обезбиједи минимална производња од 400.000 тона боксита годишње. Прошле године од укупног прихода компаније рударство је чинило 44%. Током 2010. планира се отварање новог ПК кварцног пијеска "Бијела стијена";
- експлоатација олова и цинка обавља се у Руднику "Сасе". Концесију за експлоатацију има предузеће "ГРОСС" д.о.о. Градишка. У прва 4 мјесеца 2009. године због губитка тржишта није било експлоатација руде олова и цинка. Постоје индиције да предузеће врши селективно откопавање лежишта на шта је министарство реаговало и упутило захтјев републичкој рударској инспекцији да изврши контролу предузећа у циљу отклањања евентуалних неправилности а све са циљем како би се током 2010. године одржао тренд раста производње и запослених;
- експлоатација жељезне руде на лежишту "Омарска" од стране "ArcelorMittal" д.о.о. Приједор је у прва четири мјесеца 2009. године била готово обустављена. План производње жељезних руда за 2009. годину биће мањи за око 20%. У 2010. години "ArcelorMittal" д.о.о. Приједор планира отварање новог ПК "Бувач", а планом производње планирано да се откопа 1.600.000 т руде, што је за око 100.000 т више од плана за 2009. годину и 7.000.000 m³ јаловине.
- подстицање искоришћавања геотермалне енергије – на територији Републике Српске постоји више зона и локација термоенергетски искористивих потенцијала који садрже термалне воде са температуром преко 20°C и минерализацијом испод 1 гр/л. Укупни термоенергетски потенцијал није посебно анализиран, али се процијењује на основу

постојећих извора и бушотина на преко 1.000 MW - термалних. На неким појавама и зонама постоје хидротермалне снаге које се могу привести експлоатацији са минималним трошковима и без икаквих додатних истраживања. Министарство индустрије, енергетике и рударства заједно са Републичким геолошким заводом је израдило документ "Могућност проналажења геотермалне енергије у Републици Српској" који представља основу за даља истраживања и могућност искоришћења овог ресурса;

- активирати истраживања и експлоатације сирове нафте и гаса. На основу досадашњих геолошких истраживања утврђена је нафтна потенцијалност у сјеверо-источном дијелу Републике Српске која износи од 50 – 350 милиона барела. Такође геофизичка истраживања у подручју Херцеговине која су рађена током 1990. године дала су позитивне резултате. У складу са Законом о геолошким истраживањима који је био на снази до 2004. године, Нафтној индустрији Републике Српске сада Рафинерији нафте Брод одобрена су геолошка истраживања нафте и гаса на цијелом подручју Републике Српске до 2011. године. До истека овог рока потребно је провести процедуре и закључити концесиони уговор за истраживање и експлоатацију нафте и гаса у складу са Законом о концесијама, Законом о рударству и Законом о геолошким истраживањима.
- наставити са започетим активностима у додјели концесија за истраживање и експлоатацију минералних ресурса. Кроз давање концесија за истраживање и експлоатацију минералних ресурса стварају се услови за проналажење нових лежишта минералних сировина и за запошљавање додатног броја радника;
- Републички завод за геолошка истраживања се од 01.01.2009. године налази у саставу Министарства индустрије, енергетике и рударства. Завод се током 2009. године финансирао из гранта Владе Републике Српске у износу од 150.000 КМ и од услуга које су пружане трећим лицима. Измјенама и допунама Закона о геолошким истраживањима предвиђено је да ће главне активности завода бити усмјерене на обављање стручних и других послова који се односе на геолошка истраживања-израду геолошких карата различитих профила и намјена, а од интереса за Републику; израду научних студија из области геолошких истраживања и испитивања од интереса за Републику; успостављање централне архиве (фонда, библиотеке) за Републику из области геолошких истраживања, дигитализацију фондовске грађе у форми пројеката, програма, извјештаја, елабората, студија о истраживању различитих минералних ресурса на простору Републике, односно, успостављање геолошког информационог система у Републици; израду дугорочних програма геолошких истраживања; израду нормативних аката у области геолошких истраживања; израду пројеката и студија економске оправданости за давање концесија на геолошка истраживања и експлоатацију минералних ресурса по јавном позиву и друге послове у складу са законом и по налогу министарства. Такође, поред наведеног Завод ће радити и на остваривању програма и политике коју утврди Влада Републике Српске, а из области које су предмет рада Завода. Неопходна средства за рад геозавода буџетом су предвиђена у износу од 550.000 КМ;
- израда подзаконских аката предвиђених измјенама и допунама Закона о геолошким истраживањима и Закона о рударству.

4.6.3. Прерађивачка индустрија

Прерађивачка индустрија садржи 23 индустријске гране и учествује у значајном омјеру у укупној запослености. Такође, допринос прерађивачке индустрије стварању укупног бруто домаћег производа је значајан (око 8.7%). У првих девет мјесеци 2009. године физички обим прерађивачке индустрије је већи за 33.9% у односу на исти период претходне године. Међутим, привредне активности у појединим индустријским гранама у оквиру прерађивачке индустрије нису исте. Тако, у првих девет мјесеци 2009. године, раст физичког обима производње је забиљежен у 9 грана прерађивачке индустрије.

Највећи допринос расту индустријске производње допринијели су производња деривата нафте (индекс 5312.7%), производња осталих саобраћајних средстава (индекс 977.2%) и производња хемикалија и хемијских производа (индекс 271.8%).

Табела 4.6: Стопе раста производње прерађивачке индустрије

Индустријске гране	I-IX 2009/I-IX 2008
ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	133.9
Произ. кокса и деривата нафте	5312.7
Произ. осталих саоб. средстава	977.2
Произ. хемикалија и хемијских производа	271.8
Произ. медицинских, прецизних и оптичких инструмената	123.1
Произ. дуванских производа	107.6
Произ. моторних возила и приколица	106.3
Произ. канцеларијских и рачунарских машина	102.7
Произ. прехран. произ. и пића	101.4
Произ. целулозе, папира и производа од папира	100.2
Произ. коже и предмета од коже и обуће	97.2
Произ. производа од осталих минерала	93.5
Произ. текст. предива и тканина	86.3
Издавачка дјел., штампање и репродукција сним. медија	81.2
Произ. производа од гуме и пластике	80.3
Произ. одјевних предмета, дорада и бојење крзна	76.9
Произ. осталих машина и уређаја	71.8
Прерада и производи од дрвета и плуте	66.8
Произ. намјештаја и сличних производа	66.6
Произ. металних производа, осим машина	65.3
Рециклажа	61.0
Произ. других електричних машина и апарата	55.5
Произ. основних метала	52.8
Произ. радио, ТВ и комуникационе опреме	42.9

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука

У првих девет мјесеци 2009. године остварен је мањи физички обим производње у 14 грана прерађивачке индустрије у поређењу са физичким обимом производње истих грана оствареним у истом периоду 2008. године. Производња радио, ТВ и комуникационе опреме (индекс 42.9%), производња основних метала (индекс 52.8%) и производња других електричних машина и апарата (индекс 55.5%) су оствариле највећи пад.

Цијенећи посљедице свјетске економске кризе, а у циљу повећања конкурентске способности индустријске производње и побољшања извозне структуре и запослености, додијељена су из Буџета Републике Српске подстицајна средства за извоз у укупном износу од 9.857.000,00 КМ за 215 привредних субјеката из различитих области индустрије, који запошљавају укупно 24.810 радника. Наведени привредни субјекти остварили су укупан приход од око 1,6 мрд. КМ, те извоз од око 800 милиона КМ, што је повећање за 24 % у односу на претходну годину. Иначе, у протекле четири године додијељена су из Буџета Републике Српске подстицајна средства за извоз у укупном износу од 20.314.000,00 КМ за 526 привредних субјеката, који запошљавају укупно 55.664 радника. Средства подстицаја извоза планирана Буџетом Републике Српске за 2010. годину износе 15.000.000,00 КМ.

У циљу превазилажења проблема и задржавања броја радника у индустрији текстила, коже и обуће, Влада Републике Српске одобрила је субвенције у износу од 50 КМ по раднику за сваки мјесец, почев од 01.01-31.12.2009. године. За првих осам мјесеци 2009. године исплаћена су средства у укупном износу од 2,913.300,00 КМ. Број предузећа корисника субвенција је 79, што представља 42% од укупног броја предузећа ове области индустрије. Просјечан број запослених радника је био 8.336 радника, што представља 89.19% од укупног броја радника запослених у овој области. Број запослених радника у предузећима

корисницима субвенција са 31.12.2008. године био је 7.927 радника, а са 30.06.2009. године 8.026 радника, што је више за 99 радника. Анализом ефеката субвенција може се закључити да су субвенције оствариле у потпуности свој основни циљ - задржавање броја радника, јер није дошло до значајнијег отпуштања, упркос изразито негативном утицају свјетске економске и финансијске кризе.

Укупан износ средстава за исплату субвенција предузећима у индустрији текстила, коже и обуће за 2009. годину износи 4.600.000,00 КМ, а Буџетом Републике Српске за 2010. годину планирана су средства у износу од 3.600.000 КМ.

У току 2009. године извршена је и привремена одгода принудног извршења пореских обавеза, у укупном износу од 40.494.029 КМ за 27 предузећа, која запошљавају 7.329 радника, од чега је за 18 предузећа, која запошљавају укупно 4.787 радника, предложено остваривање права на здравствену заштиту, у периоду привремене одгоде принудног извршења пореских обавеза.

У току 2008. и 2009. године одобрен је репрограм пореских обавеза у укупном износу од 69.207.281,00 КМ за 27 предузећа из области индустрије, а која запошљавају 6.159 радника. Из свега наведеног, укупан износ средстава који ће се додијелити привредним субјектима до краја 2009. године за подстицај извоза и субвенције предузећима у индустрији текстила, коже и обуће износи око 15.000.000,00 КМ, док је укупан износ средстава одгођених и репрограмираних пореских обавеза 109.704.310,00 КМ.

Секторска стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2009-2013. година усвојена је од стране Владе Републике Српске. Стратегија обухвата: Сектор металне и електро индустрије, Сектор дрвне индустрије и Сектор индустрије текстила, коже и обуће. Надлежна министарства и институције, предвиђени као носиоци мјера и активности у оквиру стратешко развојних циљева Стратегије, приступили су изради Акционих планова из своје надлежности, а почетак реализације истих планира се у 2010. години.

У 2010. години се планира реализација слиједећих активности из области прерађивачке индустрије: имплементација Секторске стратегије развоја индустрије Републике Српске за период 2009-2013. године; израда Студије о могућностима производње производа који се увозе у Републику Српску; израда Студије конкурентности индустрије Републике Српске; стварање повољног амбијента који снажно стимулише производне програме и предузетништво и осигурава већи прилив страних инвестиција; повећање квалитета финалних производа и развој институција за праћење контроле квалитета, у циљу повећања конкурентности финалних производа на тржишту; развој и унапређење институција за контролу квалитета увозне робе, као и повећан надзор над тржиштем; давање подстицајних средстава извозним предузећима за увођење савремених технологија, савремене опреме и know-how, изградњу производних објеката, развој иновативне дјелатности, јачање људских ресурса и промоцију; подршка пројектима развоја нових производа (производних процеса, технологија), који директно утичу на смањење увозне зависности, а у циљу супституције увоза и давању подршке домаћој производњи; и формирање портала за тржишне информације који функционишу по принципу "све на једном мјесту", ради бржег, једноставнијег и јефтинијег добијања потребних информација.

4.6.4. Енергетика

Узимајући у обзир значај, величину и потенцијал електроенергетског сектора у Републици Српској, може се констатовати да исти треба да буде носилац привредних активности и озбиљан покретач осталих грана индустрије, због израженог интереса домаћих и страних инвеститора за улагање у овај сектор.

Осим тога, Уговор о енергетској заједници југоисточне Европе и Кјото протокол намећу нам обавезу повећања учешћа обновљивих извора у производњи електричне енергије, са једне стране, те повећање енергетске ефикасности са друге стране.

У циљу реализације наведених обавеза покренуто је низ активности на изради стратешких докумената. У току је израда Стратегије развоја енергетског сектора Републике Српске до 2030. године којом се желе дати одговори и смјернице будућег развоја цијеле енергетике, као важног сегмента привреде и носиоца развоја. Рок за израду Стратегије је март-април 2010. године.

Завршене су активности на реализацији „Студије могућности коришћења и промоције развоја соларне енергије у БиХ“ која је обрадила примјену двије технологије, соларне термичке технологије за загријавање воде и стамбено гријање и соларне фотонапонске технологије за производњу електричне енергије.

У склопу израде Студије о кориштењу вјетропотенцијала у Републици Српској израђен је Атлас вјетрова, те одређене локације на којима ће бити извршено детаљније мјерење. Електропривреда Републике Српске ће, на најповољнијој локацији, реализовати један парк вјетрењача, снаге око 40 MW кредитним средствима.

У оквиру Асоцијације Европских регија (AER) завршена је израда Студије о процјени потенцијала електричне и топлотне енергије производњом из биомасе, након чега ће у 2010. години бити урађен Акциони план за реализацију исте.

У 2010. години се очекује реализација уговора о концесији за отпочињање изградње енергетског објекта Термоелектрана Станари, снаге 410 MW. До сада су извршени припремне радње за обезбјеђење одобрења за грађење, отпочели су припремни радови на локацији, а спроводе се и активности везано за затварање финансијске конструкције Пројекта.

Од додијелих концесија за изградњу малих хидроелектрана, као најзначајније пројекте треба поменути следеће објекте: почетак изградње три, од седам хидроелектрана на ријеци Босни укупне процијењене снаге око 80 MW (од чега се за четири објекта проводе активности на експропријацији земљишта), три хидроелектране на ријеци Бистрици укупне снаге око 40 MW, хидроелектране Улог на ријеци Неретви, те двије на ријеци Прачи, укупне снаге око 14 MW. Очекиване инвестиције у изградњу малих електрана у 2010. години су око 120.000.000 KM

Електропривреда Републике Српске је у 2010. години планирала инвестициона улагања у висини од око 280.000.000 KM. Наведена улагања биће усмјерена у даљу израду потребне документације за ХЕ Бук Бијела, ХЕ Фоча, Паунци и ХЕ Сутјеска на подручју горње Дрине, идејна рјешења са претходном студијом изводљивости за ХЕ на подручју средње и доње Дрине, те актуелизацију пројекта Горњи хоризонти. Такође, планира се израда инвестиционо-техничке документације за нове термоенергетске објекте.

Поред тога, завршене су све припреме за извођење реконструкције и модернизације котла у РиТЕ Угљевик (као једне од већих инвестиција у овој години) око 22.000.000 KM и проводе се активности на реализацији пројекта одсумпоравања димних гасова у Угљевику обзиром да су средства за реализацију овог пројекта обезбјеђена од Јапанске Владе.

У 2010. годину ће се окончати сви неопходни радови на отварању новог копа угља у ПК Гацку (измјештање ријеке Грачанице као и завршетак рударског пројекта ПК Гацко).

Ову годину ће обиљежити и нова улагања у изградњу нове дистрибутивне мреже као и реконструкцију и модернизацију постојеће, у Републици Српској, у износу од око 85.000.000 KM коришћењем властитих средства и кредита из POWER IV.

Бржа реализација великих енергетских објеката, у циљу истраживања, изградње и коришћења енергетских објеката, поред текућих реконструкција које проводи Електропривреда Републике Српске, захтјева проналажење великих стратешких партнера у овој области што је омогућено увођењем нових законских рјешења, који ће овај сектор учинити још атрактивнијим за улагања.

Због стварања повољнијег привредног амбијента у ситуацији економске кризе, од стране Електропривреде Републике Српске, купцима је омогућен репрограма дуговања за електричну енергију. У прва три мјесеца примјене репрограма у Републици Српској потписано је више од 11.000 уговора о репрограму са укупном вриједношћу дуговања од око 25 мил. KM. Наставак трећег циклуса репрограма потраживања за електричну енергију

је наставак Мјера Владе Републике Српске за ублажавање посљедица свјетске економске кризе на Републику Српску.

У циљу додатне социјалне заштите најугроженијих категорија становништва у Републици Српској, у 2010. години наставља се примјена Владиног Програма заштите социјално угрожених категорија потрошача електричне енергије у Републици Српској, који је реализован у 2008. и 2009. години. За ову активност су планирана средства у Буџету и за 2010. годину у висини од 8.000.000 КМ. Предметни социјални Програм инициран је и Меморандумом о разумијевању о социјалним питањима у контексту Уговора о успостављању Енергетске заједнице Југоисточне Европе, гдје се посебно наглашава потреба заштите социјално угрожених потрошача енергије и предвиђа обавеза доношења социјалног програма заједно са провођењем процеса реструктурирања или приватизације у електроенергетском сектору и либерализацијом тржишта електричне енергије и природног гаса. У складу са Програмом, Влада мјесечно субвенционира потрошњу за око 37 хиљада угрожених домаћинстава (потрошача електричне енергије).

Електроенергетским билансом за 2010. годину утврђено је да се у Републици Српској произведе укупно 5095,07 GWh електричне енергије, што је за 9,17% (514,63 GWh) мање у односу на ребалансом планирану производњу за 2009. годину. Објективни разлози мање планиране производње у односу на ову годину су:

- мања производња ТЕ „Угљевик“ у 2010. години због дужег застоја (укупно 100 дана) усљед капиталног ремонта,
- већа производња у хидроелектранама у првој половини 2009. године због изразито добре хидрологије на свим сливовима ријека.

Укупна бруто дистрибутивна потрошња за 2010. годину планирана је на нивоу 3.453,62 GWh, што је пораст од 0,32% у односу на процјењену потрошњу за 2009. годину, а планирани дистрибутивни губици у износу од 14%, што је неопходно и остварити у овој години и смањити постојеће губитке.

У 2010. години се очекује постепено побољшање стања изазваног свјетском економском кризом у електроенергетском сектору у односу на прошлу годину, али ипак са знатно скромнијим резултатима у односу на 2008. годину, или раније године прије настајања свјетске економске кризе. Биланс ће се, по процјенама, у 2010. години остваривати и даље у врло сложеним условима који ће владати на тржишту, јер ће и даље бити присутна рецесија на тржишту Републике Српске и страном тржишту. Очекује се и даље благо повећање извозне цијене електричне енергије и поправљање позиције ЕРС, али не са интезитетом као прије 2009. године.

Нафта и гас су један од битних фактора успјешне реализације развојне стратегије и јачања економије Републике Српске и БиХ. Крајем 2008. године је почела са радом Рафинерија нафте Босански Брод, па у току 2009. године на тржишту Републике Српске доминирају нафтни деривати из домаће производње. Тренутно расположиви производни капацитети рафинерије износе 1.2 милиона тона сирове нафте годишње (а што је на нивоу прераде из предратног периода), са промијењеном и квалитетнијом структуром готових производа стандарда Еуро 4, и 5. Реконструкција и модернизација Рафинерије се наставља како би се повећао капацитет прераде, постигао квалитет производа Еуро 5, и 6 у складу са европским стандардима, са аспекта екологије. До сада је за ремонт и текуће пословање у овој Рафинерији нафте уложено око 103 милиона евра, у Рафинерији уља у ремонт процесних постројења и набавку нове опреме око 4 милиона евра. Отпочела су улагања у модернизацију бензинских пумпних станица, до краја 2009. године планира се пустити у рад нових 5 пумпи у Броду, Палама, Требињу, И. Сарајеву, у шта уложено око 5 милиона евра. Поред наведених инвестиција у предузећа нафтне индустрије нови власник је кроз рад „ОПТИМА групе“ Бањалука уложио око 133 милиона евра кроз обртна средства и залихе полу производа, производа. Укупне инвестиције у нафтна предузећа у току ове године износили су око 250 милиона евра или око 500 милиона КМ.

Према расположивим подацима Рафинерија нафте је до сада за потребе производње увезла преко 1 милион тона сирове нафте, укупне вриједности око 600 милиона КМ. Покретање

производње у Рафинерији Брод значајно је смањио увоз деривата у Републику Српску, у односу на прошлу годину, увежено је свега око 25% деривата нафте, од укупне потрошње, а остварен је и упола мањи увоз горива у БиХ, што ће повољно утицати на спољно трговинску размјену Републике Српске и БиХ. У посљедњих неколико година, по први пут је забиљежен и извоз горива у сусједне земље.

Ови подаци указују да се наше тржиште скоро у потпуности снабдијевало горивом из домаће производње, али и на чињеницу да се тржиште БиХ у цјелости може покрити производима из Рафинерије Брод. Производња ће и даље расти и у наредним годинама достићи пројектовани капацитет од 4,2 милиона тона годишње.

У оваквим условима већ самим повећањем производње у нафтном сектору обезбиједиће се позитивни економски ефекти, који се првенствено испољавају у ангажовању већег броја запослених радника, значајном повећењу профита из ове области, повећању буџетских прихода по основу уплата пореза, доприноса и других буџетских обавеза. Осим тога домаћа производња обезбједиће боље, уредније, и сигурније снабдијевање домаћег тржишта дериватима нафте провјереног квалитета. Током ове године усвојен је закон о нафти и дериватима нафте који ће правно уредити ову област и обезбједити регулацију овог сектора.

Регулација обављања дјелатности везаних за природни гас отпочета у 2008. године, а у складу са Законом о гасу Републике Српске, наставила се и у 2009. години. Регулаторна агенција за енергетику Републике Српске усвојила је Правилник о дозволама, Правилник о тарифној методологији у систему транспорта, дистрибуције, складиштења и снабдијевања природним гасом и друге подзаконске акте дефинисане законом. У складу са тим издате су и прве дозволе за обављање дјелатности управљања системом за транспорт природног гаса, дозволе за обављање дјелатности за транспорт природног гаса, дозволе за обављање дјелатности дистрибуције и управљања системом за дистрибуцију природног гаса, дозволе за обављање дјелатности снабдијевања тарифних купаца природним гасом те дозволе за обављање трговине и снабдијевања природним гасом.

Планиране активности везано за развој гасне инфраструктуре су вођене током 2009. године. Потписан је Меморандум о разумијевању између Владе Републике Србије и Владе Републике Српске о рјешавању имовинско-правних питања предузећа ЈП „Србијагас“ Нови Сад и „Гас промет“ Пале, по основу имовине у Републици Српској. У завршној фази је припрема Уговора о уређењу имовинско-правних односа, статусно-правних питања и улагања капитала у Акционарско друштво за увоз, снабдијевање и транспорт природног гаса „Гас промет“ Пале, чије потписивање се очекује до краја текуће 2009. године, а који ће створити претпоставке за даљи развој овог предузећа. Овим активностима Република Српска, не само да извршава међународне обавезе, већ и ствара неопходне предуслове за даљи развој гасне мреже у Републици Српској.

Јасним дефинисањем међународног пројекта "Јужни ток", обезбједиће се, према прелиминарним анализама око једна милијарда кубика природног гаса годишње за Републику Српску. Самим тим створиће се основне претпоставке за развој гасне мреже, приоритетно изградња новог магистралног правца "Сава" (Бијељина – Бањалука – Нови Град). Реализацијом овог пројекта створили би се услови за гасификацију и изградњу дистрибутивне мреже, као и веза према Федерацији БиХ. У 2009. години вођене су активности у циљу припреме за реализацију прве фазе гасификације Републике Српске, односно изградње дистрибутивне гасне мреже у Општини Бијељина.

У складу са захтјевима Европске уније, везаним за кориштење обновљивих извора енергије и подстицање пројеката поризводње биогорива и биогаза за потребе саобраћаја и производњу топлотне енергије, током 2009. године пружана је подршка овим пројектима. Реализују се пројекти производње биодизела у општинама Србац и Брчко. Почетком године, за потребе градског саобраћаја Бањалука, утрошене су прве количине биодизела у мјешавини од 5% са дизел горивом. За развој ове области потребно је обезбиједити подстицаје, као и већу сарадњу инвеститора са локалним заједницама и осталим институцијама.

Планиране активности које се предвиђају спровести у 2010. години су: наставак инвестиција у модернизацију, ревитализацију и повећање искориштења производних капацитета нафтних предузећа, инвестирање у „нову линију прераде“ у Рафинерији „Брод“ од око 120 милиона евра, боља валоризација готових производа, шири асортиман производа, побољшање квалитета горива у складу са стандардима Еуро 5,6, повећање прераде сирове нафте на капацитет од 1,8 милиона тона, а затим и достизање пројектованог капацитета од 4,2 милиона тона годишње, повећање годишње производње у предузећу „Рафинерија уља“ у количини од 60.000 тона базних уља и парафина и 14.000 тона мазива, активирање пројекта изградње жељезничке пруге из „Рафинерије нафте“, обезбјеђење воденог транспорта ријеком Савом, реализација активности чишћења ријеке Саве и обезбјеђење континуиране пловидбе, изградња нових „Петрол“- ових бензинских пумпних станица, укупна улагања у предузећа нафтне привреде за финансирање текућег пословања и инвестиције процењује се на око 210 милиона евра, израда правилника о обавези енергетских субјеката за достављање података о садржају, цијени и промету деривата нафте; доношење подзаконског акта о начину, количинама, мјесту и динамици формирања обавезних резерви деривата нафте, организацију њиховог складиштења и утврђивање правних лица, која ће се сматрати обавезницама држања оперативних резерви; рјешавање имовинских односа и инвестиције у модернизацију и реконструкцију складишних терминала у „Брезичанима“ код Приједора и „Врбањи“ код Бањалуке укупног капацитета од око 38 хиљада тона, за потребе складиштења нафтних деривата; активности на измјени Одлуке о квалитету течних нафтних горива, по питањима контроле квалитета горива које се увози у складу са стандардима БАС ЕН 590 и 228; окончање преговора и отпочињање реализације прве фазе магистралног гасовода САВА; додјелу концесије за изградњу дистрибутивне мреже гаса у општини Бијељина; хармонизацију техничких правила из области гаса и окончање пројекта "Хармонизација техничке регулативе у гасном сектору земаља Југоисточне Европе"; доношење Уредбе о сигурности снабдијевања природним гасом и имплементација Директиве 2003/55/ЕЗ и 2009/713/ЕЗ; израда и усвајање Студије развоја гасног сектора Републике Српске; окончање активности на изради оквирног закона о гасу и доношење подзаконских аката из области течног нафтног гаса, по питањима обављања дјелатности складиштења, претакања, снабдијевања, увоза и квалитета течног нафтног гаса; већа промоција и подршка пројектима производње биодизела, биоетанола и биогаса, кроз имплементацију Директиве 2009/28/ЕЗ; с обзиром на значај испуњења обавеза смањења CO² и све веће захтјеве Европске уније по овим питањима, датим у међународним уговорима и споразумима у наредној години треба дати пуну подршку овим пројектима.

4.6.5. Грађевинарство

Сектор грађевинарства је у првих девет мјесеци 2009. године смањено вриједност извршених радова у односу на исти период 2008. године за 6.3%, при чему је смањена и запосленост за 2.9%. Економска криза и смањена инвестициона активност ограничавају жељени привредни раст грађевинског сектора у Републици Српској. Основни циљ у грађевинарству је активније укључивање домаће грађевинске оперативе у инвестиционе радове у земљама окружења, односно добијање послова на међународном тржишту.

Да би се повећала динамика привредне активности предузећа из сектора грађевинарства у 2010. години предузеће се сљедеће мјере: наставити процес усаглашавања стандарда у области грађевинарства и производње грађевинских материјала, ради преласка на Евро-кодове, што је неопходан услов за излазак на европско тржиште; отварање већих јавних радова (саобраћајнице, енергетски објекти) како би се створили услови за ангажовање капацитета грађевинске оперативе; заштитити домаће произвођаче грађевинских материјала ангажовањем надлежних контролних органа, ради утврђивања стварног квалитета грађевинских материјала који се увозе, како би се провјерило да ли исти испуњавају прописане стандарде и нормативе; оспособљавање у техничком, технолошком, интелектуалном и материјалном сектору установе за испитивање материјала и

конструкција, за увођење европских стандарда (евро-кодова), те набавку уређаја неопходних за испитивање грађевинских материјала и конструкција; строжија инспекцијска контрола квалитета и атеста грађевинских предузећа, како би се заштитио квалитет градње; и обезбиједити досљедну примјену важећих прописа и максимално ангажовање контролних органа ради сузбијања и санкционисања "рада на црно".

4.6.6. Саобраћај

Основни циљеви у области саобраћаја су: повећање конкурентске способности и ефикасно функционисање саобраћајних система, реструктурирање и јачање јавних саобраћајних предузећа, повећање обима и квалитета саобраћајних услуга, интензивније укључивање саобраћајних предузећа у међународне транспортне токове, повећање безбједности и заштита животне средине од неповољног утицаја саобраћаја и либерализација поштанског тржишта ради унапређења квалитета услуга и снижења цијена за крајње кориснике.

Друмски саобраћај је најважнији вид саобраћаја у Републици Српској јер располаже са најдужом инфраструктуром и њиме се обавља највећи дио превоза путника и терета. Смањење привредне активности 2009. осјетио је и друмски саобраћај па је у теретном саобраћају пређено око 19% мање километара и превезено око 25% мање робе него у истом периоду претходне године. Путника је превезено око 23% мање уз скоро исти број пређених километара. Само је градско-приградски саобраћај превезао 5.4% путника више.

Од зацртаних циљева предвиђених Економском политиком за 2009. годину у области друмског саобраћаја завршени су уговорени радови на изградњи прве фазе аутопута Бања Лука – Аеродром. Преостале су завршне активности на техничком прегледу и пријему радова. Изградња аутопута Градишка – Аеродром „Бања Лука“ (друга фаза) је отпочета 2009. године и завршетак радова се очекује средином 2010. године.

Обезбијеђена су средства за финансирање изградње Маховљанске петље у износу од 34 милиона евра од чега је 21 милион евра кредитна средстава ЕБРД–а, 5 милиона евра, донаторских средстава ИРА и 8 милиона евра је из акцизних средстава обезбијеђених од продаје течних горива. Пројектна документација је завршена и у току су активности око прибављања грађевинске дозволе и расписивање тендера за радове и обављање надзора.

Влада Републике Српске је обезбиједила средства за рјешавање имовинско-правних односа на траси аутопута Бања Лука – Добој у износу од 35 милиона КМ, а што је реализовано. У поступку је обезбјеђење преосталих неопходних средстава за завршетак активности на рјешавању имовинско-правних односа на наведеној траси. Пројектна документација је завршена и у току је ревизија исте.

Настављени су радови на пројекту „Трајно рјешење клизишта Чемерно“ за који је Влада Републике Српске издвојила средства у износу од 75 милиона КМ из Развојног програма Републике Српске, а завршетак се очекује 2011. године. Поред тога из средстава економско-социјалне компоненте Развојног програма Републике Српске 2007-2010. године у току су радови на изградњи тунела Стамболчић, изградња приступних путева мосту на ријечи Сави у Рачи, за шта је Влада Републике Српске обезбиједила средства и уговорени су радови у вриједности од 490 хиљада евра.

У 2010. години наставиће се са реализацијом пројекта Рехабилитације магистралне и регионалне путне мреже као и пројекта рехабилитације и модернизације локалне путне мреже, реализовати I и II фазе изградње аутопута Бања Лука – Градишка, почети са изградњом аутопута Бања Лука – Добој и изградњом Маховљанске петље. Водиће се даље активности на обезбјеђењу финансијских средстава за реализацију пројекта изградње моста на ријечи Сави у Градишци и договорити повезивање са Хрватском.

У скупштинску процедуру је упућен Закон о измјенама и допунама Закона о јавним путевима и донесени су бројни подзаконски акти из области друмског саобраћаја.

Наставиће се континуирано проводити Стратегија и Програм безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске у циљу повећања безбједности.

Жељезнице Републике Српске се тешко носе са конкуренцијом осталих видова саобраћаја. У првих девет мјесеци 2009. године превезено је 32% мање робе у односу на исти период претходне године, уз остварених 27.4% мање нето тонских километара. У истом периоду превезено је 39% мање путника него у претходној години.

У 2009. години донесена је Стратегија развоја ЖРС-а за период 2009-2015. године на основу које ће у 2010. години бити донесен Развојни програм за период до 2015. године. У овог години је започет поступак на докапитализацији ЖРС-а до вриједности износа кредитног задужења за пројекте који су имплементирани и финансирани из кредитних уговора ЕБРД 949 и ЕИБ 21127, те за Португалски кредит за набавку теретних вагона. Овај посао ће бити пренесен у наредну годину.

Урађена је Студија изводљивости програма модернизације жељезничке инфраструктуре. У међувремену је пронађена могућност кредитног финансирања програма модернизације за све дионице, и прешло се на програм кредитног финансирања цјелокупног пројекта модернизације жељезничког коридора Нови Град – Добој – Зворник, чија вриједност је процјењена на 225 милиона евра. У току је рад на доношењу одлука о расписивању тендера за избор извођача који би истовремено обезбјеђивао и изворе кредитног финансирања тих радова.

У 2010. години у жељезничком саобраћају очекује се већи степен имплементације пројеката из кредитног програма Жељезнице II БиХ који се финансирају кредитним уговорима ЕБРД 35148 и ЕИБ 2006/0628. Главни радови из овог програма се односе на ремонт жељезничке пруге на дионици Јошавка – Српска Костајница код Добоја (у дужини до 70 км).

Такође се у 2010. години планира почетак имплементације првих пројеката из Програма модернизације жељезничке инфраструктуре која се односи на жељезничку пругу на коридору Нови Град (Добрљин) – Добој - Зворник.

Планирана је и набавка до 600 теретних кола серије Еанс за потребе теретног саобраћаја у Републици Српској кроз везане кредитне уговоре које обезбјеђују земље испоручиоца и реализација кредитног програма Шпанске Владе за финансирање набавке нових путничких гарнитура нагибне конструкције за коју су потписани Уговори о испоруци у вриједности до 32 мил. евра.

Наставиће се са реструктурирањем Жељезница Републике Српске ради усклађивања са ЕУ прописима и испуњавања преузетих обавеза из Меморандума о разумијевању о развоју основне транспортне мреже у Југоисточној Европи (Западном Балкану) и Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ и БиХ.

У 2010. години биће донесен Закон о уговорима о превозу у жељезничком саобраћају који ће бити усклађен са међународном конвенцијом COTIF о превозима у међународном жељезничком саобраћају. Очекује се да ће доћи до потписивања Споразума о успостављању Транспортне заједнице Западног Балкана којим се изједначавају услови реформе жељезничког сектора у ових земљама са условима који се примјењују у ЕЗ и успоставило јединствено транспортно тржиште које је отворено за слободан приступ свим превозиоцима са лиценцом за међународни саобраћај.

Ваздушни саобраћај је најмлађа транспортна грана, која је свугдје у свијету била погођена текућом економском кризом. Превезено је скоро упола мање путника (индекс 51.8%) и обављено око 27% летова мање него у истом периоду претходне године.

И даље се ради на развоју инфраструктуре за ову врсту саобраћаја: при крају је израда елабората о проширењу основне стазе аеродрома Маховљани за 75 метара са источне стране ПСС; у фази завршетка су активности на изради локацијске документације и израда Плана парцелације са Урбанистичко-техничким условима за "Аеродром Требиње"; авио

компанија Sky Srpska је у фази припрема за расписивање тендера за набавку два нова авиона величине до 80 сједишта и вриједности до 56,0 мил. долара; донесени су Закон о ваздухопловству БиХ и Закон о агенцији за пружање услуга контроле летења у ваздушном простору БиХ, чиме су у потпуности имплементирани ЕУ директиве у овој области, те се врши даља трансформација цивилног ваздухопловства уз истовремено оспособљавање оперативних центара у Сарајеву и Бањој Луци за послове управљања ваздушним саобраћајем.

У 2010. години, у ваздушном саобраћају планира се да се у првих 60 дана набаве планирани авиони и да авио компанија Sky Srpska до краја 2010. почне са авио операцијама, да се започне са грађевинским радовима на изградњи аеродрома Требиње, а на аеродрому Бања Лука са проширењем постојеће аеродромске зграде и изградњом хангара за авионе. Очекује се успостављање саобраћаја на новим линија које до сада нису постојале и долазак других страних компанија.

Водни саобраћај у Републици Српској одвија се само на ријеци Сави и најмање је развијен. Настављене су активности на обиљежавању пловног пута ријеке Саве и започете активности на изради споразума о финасирању израде пројекта обнове и реконструкције пловног пута. У току је отварање стоваришта за претовар течних терета из категорије опасних материјала за потребе Рафинерију Брод.

4.6.7. Поштански саобраћај, телекомуникације и радио-дифузија

Поштански саобраћај Републике Српске организован је преко Предузећа за поштански саобраћај Републике Српске, А.Д. Бања Лука, са сједиштем у Бањој Луци. На територији Републике Српске, површине 24.983 км² и са 1.513.484 становника, организовано је 11 Радних јединица са поштанском мрежом широм Републике Српске. Једна пошта "покрива" 92,188 км² површине, 1.692 домаћинства и 5.585 становника, док један поштоноша "покрива" 733 домаћинства и 2.422 становника.

Поште Српске за девет мјесеци 2009. године оствариле су укупно 31.303.489 услуга, а процјена остварења у 2009. години је 41.789.483 услуга. Процјена укупних прихода за 2009. износи 55.573.360,00 КМ, а приходи без разграничених износе 49.494.303,00 КМ. Процјена укупних расхода за 2009. годину износи 51.558.759,00 КМ. У 2010. години укупно је планирано 44.896.198 услуга са повећањем 7% у односу на 2009. годину. Планирани пословни приходи у 2010. години износе 51.469.049,00 КМ и планирани су са растом од 7% у односу на 2009. годину. Планирани укупни расходи 2010. године износе 59.895.045,00 КМ и у односу на 2009. планирани расходи су већи за 8%.

Након сачињавања Извјештаја о извршењу инвестиција за првих 9 мјесеци 2009. године и израде Нацрта Ребаланса за 2009. дошло се до закључка да, уз остварење Програма инвестиција по Нацрту Ребаланса, недостајућа средства за реализацију 1. фазе Backbone пројекта износе 1.750.000,00 КМ. Иста су проистекла из неусвајања новог Закона о поштама Републике Српске (припремљен за Народну скупштину), а што је наведено у трогодишњем Програму инвестиција за период од 2009-2011. године као један од властитих извора финансирања.

Планирана улагања у 2010. години износе 32.369.205,00 КМ. Из предње наведеног произилази да структура извора финансирања за 2010. годину изгледа овако:

- Властита средства 9.260.000,00 КМ,
- Остала средства 23.109.205,00 КМ.

С обзиром на могућности односно расположива средства Пошта Српске, само два пројекта, и то у 2010. години, су предвиђена да се финансирају из властитих средстава и то: оснивање Пост банке (7.500.000,00 КМ) и дјелимична реализација прве фазе Backbone пројекта (за 2010. годину предвиђен износ од 3.510.000,00 КМ).

Најзначајнији пројекат из ове намјене је пројекат Пост банке, за шта је предвиђено улагање од 7.500.000,00 КМ у 2010. години (оснивачки капитал). Оснивањем Пост банке, за што су сада испуњене и законске претпоставке, Поште Српске би као већински дионичар, пружале шири спектар услуга (финансијских) својим корисницима као што су издавање кредита, штедња, картично пословање, безготовински платни промет, међународни транспорт новца и тиме постале знатно конкурентније на тржишту. С обзиром да Поште Српске у свом саставу имају знатан број јединица поштанске мреже у руралним подручјима гдје не постоји присуство банака, сматрамо да ће посебно интересантне услуге за наше кориснике бити краткорочни пласмани, штедња и картично пословање.

Из осталих средстава, зависно од њиховог износа, планирана су улагања у набавку и уградњу информациона система, поштанске опреме и механизације, транспортних и других средстава као и реконструкцију и адаптацију грађевинских објеката, што ће допринијети унапређењу и ефикаснијем пословању поштанског система.

У области телекомуникација у Републици Српској постоји добро изграђена инфраструктура. Главни и највећи носилац развоја и свих активности у тој области је Телеком Српске. Велике инвестиције, која су реализоване у претходном периоду, (изградња оптичке backbone мреже, радио-релејне и Утих мреже за пренос података) као и брзи развој мобилне телефоније, данас већ дају добре резултате.

У 2009. години сва три јавна оператера у области телекомуникација, у БиХ су добили лиценцу за UTMS. Мобилна мрежа је грађена у дигиталној технологији и уведена је трећа генерација - 3Г, што омогућава много квалитетнији и бржи пренос података. У 2010. години биће потпуно реализован овај пројекат. Захваљујући томе, Телеком Српске заузима водећу улогу у области телекомуникација у БиХ. Задржао је лидерску позицију на тржишту Републике Српске и знатно повећао тржишно учешће на простору ФБиХ.

До краја 2009. године и почетком 2010. године Телеком Српске планира реализацију нових, односно завршетак слиједећих пројеката у фиксној телефонији:

- Prepaid у фиксној телефонији (проширење IN платформе) и проширење U-SYS платформе (замјена међународне централе).
- У 2010. години значајне инвестиције су планиране на даље побољшање покривености читаве БиХ са сигналом мобилне телефоније и то кроз изградњу нових базних станица.

У области законодавства покренуте су допуне и измјене Закона о комуникација БиХ, али због опструкција и различитих гледишта Комисија практично није ништа урадила. Због тога се планира израда новог Закона у наредној години.

У 2009. години, у циљу побољшања покривености РТВ сигналом простора Републике Српске, Влада Републике Српске је одобрила средства за ту намјену и настављена је изградња нових инфраструктурних капацитета и опреме, што ће се реализовати дијелом у овој , а дијелом у 2010. години. Такође су настављене активности на изградњи РТВ дома и завршетак послова очекује се концем ове године. Опремање РТВ дома биће пренешено и у 2010. годину, јер изискује велике инвестиције.

Значајно је поменути и подршку и додјелу помоћи медијима у Републици Српској у износу од 5 милиона КМ, што ће допринијети бољем информисању грађана Републике Српске, као и заштити радних мјеста у овој тешкој економској ситуацији.

Регионални споразум (RRC 06) је одредио 17.06.2015. год. као крајњи рок за увођење дигиталне и потпуно гашење аналогне телевизије у Европи, Африци и дијелу Азије. И БиХ има ту обавезу. У Нацрту Стратегије преласка са аналогне на дигиталну земаљску радиофузију у БиХ одређен је рок најкасније до 01.12.2011. године. Планирано је да се тада у цијелој БиХ угаси аналогна радиодифузија. Основан је ДТТ Форум на нивоу БиХ који ради на припреми овог пројекта. Треба водити рачуна да се постојећа инфраструктура у области медија (власништво РТРС, односно РС) не утопи у заједничку државну

инфраструктуру БиХ. У циљу тога је и покренута измјена Закона о РТРС да се заштити имовина Републике Српске.

4.6.8. Трговина

Од активности предвиђених Економском политиком Републике Српске за 2009. годину из Сектора трговине урађена је Стратегије развоја трговине у Републици Српској до 2015. године и њено усвајање се очекује до краја 2009. године; Закон о регулисању цијена се налази у фази приједлога и очекује се његово разматрање на наредној сједници Народне скупштине Републике Српске; припремљене су измјене и допуне Закона о трговини, односно текст је у форми радног материјала и његово усвајање зависи од доношења новог Закона о инспекцијама; континуирано се спроводе активности у области заштите потрошача према Програму заштите потрошача у Републици Српској за 2009. годину; Република Српска, у складу са својом надлежношћу, имплементира одредбе споразума СЕФТА-а 2006.

У сектору трговине за 2010. годину планиране су сљедеће активности: израда Нацрта Закона о заштити потрошача у Републици Српској; континуирано спровођење активности на заштити потрошача кроз јачање капацитета удружења потрошача, подржавајући пројекте из области заштите потрошача и редовно одржавање састанака из области заштите потрошача са владиним и невладиним сектором из земаља у окружењу; израда подзаконских аката из области регулисања цијена; имплементација Стратегије развоја трговине до 2015. године; континуирано праћење и учествовање у спровођењу одредби СЕФТА-е 2006. кроз радне групе и друге активности, пружање помоћи извозним предузећима ради превазилажења административних и техничких баријера у пословању.

4.6.9. Туризам

Свјетска економска криза одразила се значајно на резултате пословања туризма. У периоду јануар-септембар 2009. године остварено је смањење броја долазака од 5.26% и броја ноћења за 9.63%. Од поменутог укупног броја ноћења 62.32% отпада на домаће, а 37.68% на стране госте. Од страних гостију највећи број су остварили гости из Србије (43.78%), Хрватске (9.58%), Словеније (7.22%) и Црне Горе (7.20%).

У 2009. години урађено је више активности којима се стварају услови за успјешнији развој туризма у наредној години: настављене су активности око израде Стратегије развоја туризма Републике Српске и њихова крајња реализација планирана је у 2010. години; усвојен је Закон о бањама; након усвајања Мастер плана за подручје Јахорине за период 2006-2016. година, у 2009. години отпочела је имплементација пројеката развоја ОЦ Јахорина у вриједности од око 40 милиона КМ, односно реализован је пројекат ревитализације косог транспорта у вриједности од 26 милиона КМ, док ће се пројекат осњеживања ски стазе реализовати у 2010. години; сектор је укључен у имплементацију пројеката заштићених шумских и планинских подручја (национални паркови и резервати) у износу од око 1,9 милиона еура (РА претприступни фонд, "Подршка економском развоју БиХ" која укључује средња и мала предузећа и туристички сектор).

Повећање прихода од туризма у 2010. години очекује се путем повећања броја ноћења, дужине боравка туриста и ванпансионске потрошње, те продужења туристичке сезоне. Због тога ће се у 2010. години: усвојити Стратегију развоја туризма Републике Српске која је у фази израде; усвојити Закон о туризму; наставити имплементацију Мастер плана за подручје Јахорине за период 2006-2016. година; наставити реализацију Акционог плана обнове националних паркова, те иницирати оснивања и других заштићених зона погодних за развој туризма; додијелити концесије из области туризма (fly fishing, изградња

туристичке инфраструктуре и супраструктуре); наставити активности на позиционирању Републике Српске на свјетском туристичком тржишту.

4.6.10. Управљање простором и заштита животне средине

Усвајањем Просторног плана Републике Српске до 2015. године створене су правне претпоставке за формирање јединственог информационо-документационог система о простору Републике Српске. У току је формирање информационо-документационе основе о простору, која је неопходна основа за правилно планирање и управљање простором. Истовремено, с циљем испуњавања законске обавезе да планови нижег реда буду усклађени с Просторним планом Републике, Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију сваке године издваја средства за помоћ општинама за израду просторно-планске документације.

Фебруара 2009. године потписан је Пројектни Споразум са Свјетском банком о ГЕФ-овим грант средствима за Пројекат "Шумска и планинска заштићена подручја" (имплементира се у 4 пројектна подручја: Национални парк Сутјеска, Национални парк Козара, Шумски резерват Лом и Шумски резерват Јањ) у износу од 1,7 милиона USD и око 1,25 милиона USD средстава суфинансирања од стране Владе Републике Српске, која треба да се обезбиде током периода имплементације пројекта - до октобра 2012. године. Настављена је имплементација Пројекта "Управљање чврстим отпадом", кредитираног од стране Свјетске банке, која је одобрила нових 18 милиона USD. У току је имплементација Пројекта Урбане инфраструктуре - формирање информационог система о простору Републике Српске (ГИС). Пројекат се финансира из кредита Свјетске банке у износу од 400,000 USD и средстава Владе Републике Српске у износу од око 125,000 КМ.

У области просторног планирања у 2010. години ће се довршити, наставити или започети сљедеће активности: наставиће се активности на имплементацији Просторног плана Републике Српске; након доношења Закона о уређењу простора и грађењу, приступиће се изради подзаконских аката; наставиће се провођење Акционог плана за израду просторно планске документације у општинама и градовима; наставиће се поступак легализације бесправно изграђених објеката.

У области заштите животне средине у 2010. години ће се довршити, наставити или започети сљедеће активности: донијеће се нови Закон о националним парковима, закон о заштити животне средине и закон о измјенама и допунама Закона о заштити ваздуха и у складу са наведеним Законом приступиће се изради подзаконских аката. Довршиће се поступак коначног усвајања Стратегије заштите ваздуха и Стратегије заштите природе, након чега ће се приступити реализацији Акционог плана поменутих Стратегија. Приступиће се изради новог Закона о Фонду за заштиту животне средине.

5. РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Република Српска ће интензивирати промоцију регионалне сарадње и давање подршке учешћу представника из Републике Српске у регионалним пројектима и пројектима прекограничне сарадње.

У циљу унапређења регионалне сарадње, радиће се на имплементацији већ потписаних споразума са регијама у иностранству, као и на иницирању потписивања нових споразума, а посебно са регијама земаља у окружењу и регијама Европске уније, за које се утврди обострани интерес.

Имплементација споразума треба да допринесе, поред успостављања привредне сарадње, и развоју образовне, научне, културне и других облика сарадње.

У 2010. години планира се успостављање сарадње са Устечким крајем (Република Чешка) и регијом Барања (Република Мађарска), те интензивирање реализације раније потписаних споразума.

6. РЕАЛИЗАЦИЈА ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ

Мјере дефинисане у овој Економској политици су усклађене са планом буџета за 2010. годину, којим се обезбјеђују средства за њихову реализацију. Економска политика ће бити и основа за планирање рада свих органа и организација, а њихови резултати ће се оцијењивати у односу према овом документу.

Сва министарства ће у најкраћем року, сачинити план пословања за 2010. годину. Влада Републике Српске ће усклађивати активности на остваривању оперативних планова министарстава и контролисати остваривање усвојених мјера свака три мјесеца.